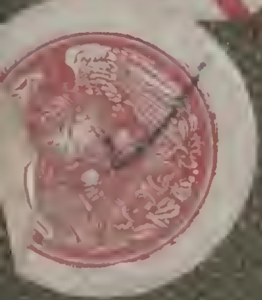

THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

L. A. Stenholt:

Normändenes Opdagelse

— af —

Amerika.

Historiske Skildringer.

Minneapolis.
Waldm. Kriedt Publishing Co's Forlag.
1893.

Normändene i Amerika

tilegnes

denne Bog i dybeste Ærbødighed fra Forfatteren.

De fleste af os havde det trangt og smaat i Norge ligesom vore Fædre i den gamle Tid. De drog ud for at røve og plyndre. Vikingerne kom lige til Vinland. Og saa vi tog hjemmefra og fandt Amerika. Vi har, hver Evne, tat vort Tag i Nordvestens Rydningsarbeide. Hver norsk Farmer, Haandværker eller almindelige Arbeider er en Nutidsgave af Leif, af Thorvald, af Karlsefne og alle de andre, som kom til V·nland det gode. Derfor en Hilsen til alle fra den Forfatter, som sender denne lille fordringsløse Bog ud i Verden. Maatte den bidrage sit til at hævde den Plads i Amerikas Opdagelseshistorie, der med rette tilkommer den nordiske Stamme. Da var Hensigten med Bogens Udgivelse naaed, og jeg rigelig belønnet.

Minneapolis, Feb. 1993.

L. A. Stenholt.

Leif Erikson.

Nordmändenes Opdagelse af Amerika.

I.

Motto: Undrer mig paa, hvad jeg faar at se,
Udover de høie Fjelde!
Øiet møder nok bare Sne,
Rundtomkring staar det grønne Træ,
Vilde saa gjerne over,
Tro, naar jeg Reisen vover!

Bj. Bjørnson.

Disse Digterens Ord gaar som en rød Traad gjennem det norske Folks Historie. e bekræfter sig i Nationens Optræden og i den Enkeltes Liv. Nationen og den Enkelte vilde ud. Ikke Eventyraand, men Kampen for Tilværelsen har til alle Tider drevet Nordmændene bort fra sine fattige Hjem mellem gamle Norges Fjelde ud i den store Verden for paa en eller anden Skueplads at finde Lykken eller Graven.

Landets geografiske Beskaffenhed henviser Udvandrerne til Søen. Det er omtrent den eneste Vei, hvorpaa de kan komme ud i Verden. Allerede i den graa Oldtid, seilede paa sine Snekker til fremmede Lande. Men disse Nordmændenes Reiser, hvorom Sagaen har opbevaret saamange Beretninger sætter os istand til at faa et Indblik i en Side af deres Liv, som den lille Nation saa at sige fik i Buggegave: Livet paa Søen. Dette Nordmændenes Søliv har gjennemgaat de samme Stadier som Nationen selv. Vore Forfædres Skibe i hine Tider var smaa og fattigt ud-

rustede — et Billede paa Stellet og Livet derhjemme. Vor Tids forkjælede Mennesker vilde betænke sig paa at reise nedover Mississippefloden paa et af disse Skibe, hvormed de gamle Nordmænd seilede over de store Have forat finde nye Lande eller vinde Gods og Hæder. Men hvorfor betrodde de sit Liv til disse skrøbelige Farkoster? Hvorfor sad de ikke i Ro paa sine Ættegaarde og levede af Jordens Grøde eller af den Fisk, som i saa rigelig Mængde levede i det Hav der stødte op til Landets Kyster?

Vi negter ikke, at den menneskelige Hang til Eventyr og Omvekslinger, var en af de Grunde, som bevægede de gamle Nordmænd til at drage ud, men den var slet ikke den vigtigste, som mange Forfattere har paastaaet. Det var i første Tilfælde Mangelen paa Midler til Livets Ophold, som bevægede dem til at trodse Faren. De sad paa sine smaa Jordlapper derhjemme i Norges trange Dale. Afgrøden var ikke rig, og Levemaaden følgelig simpel. I Madveien var der ikke stor Forskjel paa Kongen og Trællen. De aad alle omtrent det samme, og Spisebordet var mer end noget andet den Bro, som udfyldte Kløften mellem Samfundsklasserne. Klædedragten var ogsaa omtrent den samme. Vadmelskoften klædte Kongen og Trællen. Værkenskjolen prydede den fattige Trælkvinde, saavel som den rige Hustrue. Men selv til et saa tarveligt Livsophold blev det forlidet, efterhvert som Folkemængden tiltog. Flesket var forlengst gaat. Silden og Torsken havde slaat Følge med Flesket, mens Meltønden sang paa sit sidste Vers. Klæderne var blit fillede, og Næver maatte ofte gjøre Tjeneste som Sko. Hungersnøden stod for Døren i Kongeborgen, saavelsom i Trællens Hytte. Alle begyndte

at se sig om efter nye Forraadskamre, men hvor var disse at finde! Den sultne Konge, med sine ligesaa sultne Undersaatter, gjorde Hærtog til en anden Konges Rige — Norge havde nemlig den Gang en Mangfoldighed af Konger. Men saadanne Hærtoge gavnede ikke stort. De Landsdele, man skulde herje, vare nemlig i Regelen ligesaa fattige som de Bygder, hvorfra Hærtogene gik ud.

Derfor maatte Nordmændene forelægge Skuepladsen for sine Herjinger til mer indbringende Steder, om de ikke vilde sulte ihjel. Og Omstændighederne kom dem tilhjælp. Op mod Norges Kyster slog et Hav, og hinsides dette store Hav laa der Lande, rigere og frugtbarere end Norge. Folket i disse Lande var blit forkjælede ved Vellevnet. De fik bedre Mad og Klæder, disse Folk derude i Europas store Lande end de Slakkere, der af en ublid Skjæbne var anvist Leveplads i det høie og kolde Nord. Men kunde ikke de forsultne Nordmænd drage ud og dele med "Brødrene" i Europas rige Lande! Skibene var smaa og Bølgerne store, men fra Barnsben lærte Gutterne — Kongesønnen og Trællebarnet — at færdes med den samme Lethed i Baad hvormed de lærte at haandtere Vaaben. Smidighed i Vaabenbrug og Udholdenhed i Strabatser og Møie var Ungguttens Fædrenearv, det hvormed han skulde ta' op Kampen for Tilværelsen, ofte under uvante Forholde og paa ukjendte Skuepladse. De kunde nok over Bølgernes knoklede Vei naa frem til de fremmede Strande. Men om de der mødte Fiender, som var dem overlegne? — Værre end galt kunde det ikke gaa. Fra Hjemmet vare de vante med Hunger og Kulde og alle de andre Plager der mærker Fattigmands Vei gjennem Verden. Med Vaaben

ihænde, maatte de ofte — selv i sit eget Fædreland — tilkjæmpe sig Madsmulerne de aad eller de Klædesfiller hvormed de skjulte sine Lemmer. Kunde de derfor ikke ligesaa gjerne ta' til fremmede Lande! Der fandtes dog Ting som var værdt at kjæmpe for. Europas store Nationer trodde paa en "Hvidekrist" — Nordmændenes Navn paa Jesus af Nazareth.

"Hvidekrists" Præster boede i Overflod, mens de dovne og udsvævende Munke mæskede sin Bug i Klostrene. Kostbare Ting vare ophobede i Kirkerne og Klostrene.

Rygtet om al denne Herlighed fandt Vei op til de fattige Nordboere. Saa drog de ud paa sine Skibe. De fandt Veien ned til disse rige sollyse Lande og herjede saa skrækkeligt selv Karl den Store bævede for dem. De røvede Kongeborge og Gudshuse, de slog ihjel Præster og Munke, de spiddede Børn, mens de skjændede Mødre sukkede til Himlen om Hevn over de fremmede Banditer.

Disse Røvertog var ikke planlagte, saa de forskjellige Flokke handlede i Harmoni. Ingen stor Leder stod bag det hele. De forskjellige Smaakonger eller Høvdingesønner røvede hver for sig. Vistnok ser vi nogen mer Enighed under Lodbroksønnerne og Hastings grusomme Herjinger i England og Frankrige. Vistnok lykkedes det den berømte Ganger Rolf at grundlægge et selvstændigt Rige i Nordfrankrige. Men dette skede i den senere Tid af Vikingetogenes Historie. Disse Vikingetoge indtar en mærkelig Stilling i Skandinaviens gamle Historie. Det kan naturligvis ikke nytte i denne Bog at undersøge disse Togs Betydning for Nordens Kultur, men vi kan dog uden at overskride vor opstukne Ramme, sige, at Vikingetogene har

Kristendommens Sandheder op til Norden. Ogsaa i en anden Henseende blev disse Tog af stor Betydning. Norge mistede en stor Del af sine Ugjerningsmænd, og Mænd af denne foragtede Klasse foretog dristige Opdagelsesreiser, hvorved de kastede Glands baade over sig selv og over det Fædreland, der havde forvist dem fra sine Enemærker.

II.

Den dygtige Harald Haarfagre samlede Norge til et Rige. Han var en streng Herre, for hvem det især var magtpaaliggende at knuse de gamle Høvdingeslægter, der ikke vilde underkaste sig hans Vælde. Vikingetog ene fortsattes i de fremmede Lande, men Harald straffede paa det grusomste de Røvere, som udførte sine blodige Bedrifter inden hans egne Landemærker. Dette gjorde Ransmændene trætte af Norge. Mange fulgte med Ganger-Rolf til Frankrige, andre drog til Færøerne, de skotske Øer eller til Island, som nylig var opdaget af Vikinger, der dreves ud af sin Kurs. De byggede sig Herregaarde og grundlagde en Republik, som bestod i over 400 Aar.

Blandt de Mænd, som under Harald Haarfagres Regjering forlod Norge og bosatte sig paa Island var en vis Thorvald Osvaldson fra Jæderen. For et Mord fordreves han fra sit Fædreneland. Han udrustede et Skib og seilede til Island. Der bosatte han sig i Breidafjorden paa Landets Nordøstside og blev en Høvding for det Distrikt hvor han satte Bo.

Thorvalds Søn var den navnjetne Erik røde. Han fik sit Tilnavn paa Grund af sit røde Haar. Erik vokste op hos sin Far i Breidefjorden og blev en vild og grusom Knegt. Han udøvede flere Mord paa Island, og Folk blev tilslut saa lei af ham, at de erklærede ham for fredløs, Erik maatte da bort fra Island, hvis han havde sit Liv kjært. Men hvor skulde han reise hen? Til Norge havde han slet ikke Lyst at komme. En Søn af en fredløs Morder vilde vel ikke mange bryde sig om. Nei, Erik vilde drage mod Vest forat søge nye Lande. En Stund før Thorvalds Ankomst til Island, havde en Viking ved Navn Gunbjørn der skulde seile did, drevet udaf Kurs. Han kom langt vest om Island og blev var et Land endnu længer vest. Vinden blev vestlig, og Gunbjørn seilede til Island, uden at han undersøgte det Land, han havde set. Gunbjørn fortalte dog om det nye Land til alle paa Island, Mange af disse djærve Vikinger følte Lyst til at reise til Gunbjørns Land, men ingen af dem havde vovet Spillet. Denne Opdagelse kom nu Erik tilgode. Da han paa Thinget i Breidafjorden var erklæret fredløs, udrustede han et Skib, som han bemandede med sine Huskarle og Trælle, samt endel Venner. Alt sit Gods og sine Husguder tog han med. Erik var nemlig en stærk Tilhænger af Asatroen. Derfor trodde den fredløse Høvding det var godt at ta' Husguderne med paa den vovsomme Færd. Fandt han et nyt Land, hvor han skulde bygge og bo, var det jo godt at ha' med disse Guder. Det vilde pryde det nye Hjem, de vilde fortælle Eriks Efterkommere om det Land, hvorfra Stamfaderen kom, og om den Religion, som dyrkedes i dette Land. Men om han nu ikke naadde frem til

fast Land mer! hvad Brug havde han vel for disse tause Guder, for disse døde Billeder? Ogsaa under slige Omstændigheder havde de sin Nytte. Om det var hans Skjæbne, at finde Døden paa det vilde Hav, om han og hans Følge skulde haulægges derude paa Dybet, da var det godt at ha' Guderne med. Disse Guder kunde jo vise de Døde Veien fra deres mørke Grave op til Valhallas lyse Strande. Og deroppe vilde de være Talsmænd for de arme fredløse, som hverken døde den næsten vanærende Død paa Sottesengen eller "fandt Heltedøden paa Ærens Mark," men som blev Offere for Storm og Uveir, mens de kjæmpede mod disse onde Magter, forat naa frem til et Asyl, hvor ogsaa de kunde finde Fred.

Erik røde kom lykkelig og vel til Grønland med hele sit Følge. Han byggede sin Gaard ved den indre Ende af en lang, smal Fjord, som blev kaldet Eriksfjord. Gaarden kaldte han Brattetid. I to Vintre sad Erik der. Om Somrene seilede han langs Kysten forat undersøge det nye Land. Den tredie Sommer reiste han til Island forat bevæge flere Folk til at drage derned. Han kaldte sit nye Land Grønland og skrydte svært af dets Herligheder. Mange lyttede ogsaa til Eriks Tale og ikke mindre end 25 Skibe fulgte med ham tilbage. 11 af disse Skibe forliste dog paa Veien. Men ogsaa dennegang kom Erik selv velbeholden hjem. Han satte igjen Bo paa Brattelid, hvor han levede Resten af sine Dage som Høvding og Lovsigemand paa Grønland.

———————

III.

Det er ikke svært meget, vi ved om Leif Eriksons Barndom og tidligste Ungdom. Han var den ældste af Erik rødes tre Sønner og fødtes, ifølge de bedste Kilder, 965. Han saa Dagens Lys paa Familiens Ættegaard i Breidafjorden. Han forblev hos sin Far paa Island til han var 19 Aar gammel og fik en efter Forholdene god Opdragelse. En tysk Eventyrer ved Navn Tyrker havde forvildet sig op til Island, hvor han blev en af Erik rødes haandgangne Mænd. Denne Tyrker var øvet i alle Idrætter. Han blev af Erik udseet til Leifs Pleiefar og oplærte denne i Vaabenbrug og andre Ting som var nyttige for en Høvdingesøn. Tyrker gjorde meget Væsen af Erik rødes Slægt. Som en lydig Hund fulgte han med Erik og delte dennes vekslende Skjæbner. Senere deltog han ogsaa i Leifs og dennes Brødres Reiser til Vinland.

Leif slægtede ikke paa sin Far i grusom Færd, men ligevel var han en god Søn, der fulgte Erik, naar denne tog ud fra Island for at finde et nyt Hjem for sig og sine. I mange Aar levede han hos sin Far paa Brattelid, uden at vi ved, hvad han i denne Tid tog sig for. Det meste af Tiden var han vel hjemme. Om Somrene gjorde han Reiser til Island eller til Øerne ved Skotland. Paa disse Reiser hørte han Tidender fra Norge. Paa Island kom Leif til Kundskab om, at Haakon Ladejarl var dræbt, og at en Ætling af Harald Haarfagres Hus igjen var kommen til Magten i Norden. Der paa Island fik ogsaa Leif høre om den nye Lære — Læren om "Hvidekrist", — som den nye norske Konge, Olaf Trygvason, agtede at

indføre blandt Nordmændene baade hjemme og ude. Leif bragte disse store Tidender hjem til Grønland. Erik røde brød sig vist nok ikke stort om, hvem der var Konge i Norge. Selv var han desuden for gammel til at fare en slig Færd nu, men Leif kunde jo lige godt gjøre en Reise til Norge for det. Erik for engang til Norge, mens Haakon Jarl sad i sin største Magt. Erik hilste paa Jarlen, og denne modtog Grønlands Høvding vel. Snart steg vel Erik ned i Graven, og da vilde Leif ta' hans Plads. En Reise til Norge og et Besøg hos den nye Konge vilde være en passende Forskole for Grønlands kommende Høvding. Derfor vilde Erik gjerne, at Leif skulde gjøre Reien. Kun for et var den gamle Høvning ængstelig. Kanske hans Søn skulde bli' smittet af den nye Lære! Efter Eriks Mening var nu dette Vrøvl om "Hvidekrist" bare noget Tull altsammen. Odin havde været god nok for Erik rødes Slægt. Og den gamle Høvding haabede, at ingen af Familien vilde vanslægte paa sine gjæve Fædre ved at opgive sin Tro og lytte til en ny Lære.

Erik gav derfor Leif Formaninger om aldrig at aabne sit Hjerte for "Hvidekrist." I enhver anden Henseende var han tryg paa sin dygtige Søn.

Tidlig paa Vaaren 999 gjorde Leif sig rede til at drage til Norge. Leif var i sin bedste Alder, fuld af Liv og Virkelyst. Han higede efter Guld og Berømmelse — en naturlig Ting for Erik rødes Søn. Disse Egenskaber havde han faat i Arv fra sine Fædre. Men han vilde ikke fare som en fredløs Mand omkring i Verden. Tvertimod vilde han stelle sig slig, at han med Værdighed kunde seile mellem Landene, at han kunde komme og gaa efter Behag.

at han kunde vise sig ved Kongens Hof og i Høvdingers Haller. Den fredløses usle Liv og Færd fik han nok af, da han fulgte sin Far fra Island til den Afkrog af Verden, hvor de nu levede og hvor de efter menneskelig Sandsynlighed vilde tilbringe Resten af sine Dage.

Med en vel bemandet Knarre seilede Leif først til Island forat gjense gamle Tomter og hilse paa gamle Venner. Længe standsede han dog ikke der, men satte, snarest muligt, Seil for Norge. God Bør bragte ham fort did. Udpaa Sommeren 999 kom Leif til Throndhjem — den By, som Olaf Trygvesson nylig havde anlagt og gjort til Regjeringssæde, under Navn af Nidaros.

Kong Olaf var glad i Mødet med en Mand, der tilhørte Grønlands gjæveste Æt. Han bad Leif standse ved Hoffet over Vinteren, noget som denne med Glæde efterkom. Hoffolkene syntes godt om Leif. De likte godt de underlige Historier, som han fortalte om Livet paa Grønland. Alt dette var nyt for dem. Fra Island hørte de ofte af Kjøbmænd eller Høvdingesønner som kom til Norge. Men Grønland og Kolonisterne der, havde hidtil været en lukket Bog for alle i Norge.

Derfor likte de at høre paa Leif. Kongen underholdt sig meget med Langveisfareren. Han vilde have nøie Besked om, hvorledes Nordmændene havde det paa Grønland. Især vilde Kongen gjerne vide, hvorledes det stod til med Religionen derude. Leif gav nøie Oplysninger om Forholdene. Alle Mænd paa Grønland bekjendte sig til Asatroen. Ingen kjendte noget til Hvidekrists Lære. Kongen trængte da svært ind paa Leif, at han skulde lade sig døbe, og at han ved Hjemkomsten skulde omvende Grønlænderne

til Kristi Lære. Det faldt ikke særdeles vanskeligt at omvende Leif. Han havde aldrig været nogen Tilhænger af Asatroen. Lig de fleste af Datidens omflakkende Eventyrere trodde Leif paa sin egen Styrke. Han ansaa Asatroen god nok for gamle Kjærringer eller for gamle Mænd, som trætte af et stormende Liv havde søgt og fundet Hvile ved den hjemlige Arne. Men for ham selv og andre, der endnu tumlede sig i Livets vilde Jag efter Hæder og Gods, var Asatroen omtrent overflødig. Skulde han absolut tro paa en, han slet ikke kjendte, saa kunde han ligesaa gjerne tro paa Hvidekrist som paa Asathor. Den ene var vel saa god som den anden for alt det Leif vidste. Desuden var der en Fordel ved netop nu at bekjende sig til Hvidekrist. Ved at tage dette Skridt blev han jo Kongens Ven. Det vilde styrke hans Anseelse paa Grønland. Desuden vilde Leif og hans Mænd faa store Gaver af Kongen. Leif var forresten ikke den eneste af Datidens Vikinger, som nærede saadanne Tanker. Tvertimod vil den sandhedskjærlige Forfatter med Lethed opdage, at Troen paa sin egen Styrke, og Vikingernes Lyst til Kongegunst mer end noget andet banede Vei for Kristendommen i Norden. Det er den samme Kjendsgjerning, som til alle Tider kommer tilsyne i Religionshistorien: *En gammel Religions Forfald baner lettest Adgangen for en ny.*

Leif med Følge lod sig altsaa døbe. Desuden lovede han at gjøre sit bedste forat faa Kristendommen indført paa Grønland. Kongen gav ham derfor en Præst med, som skulde arbeide paa Grønlændernes Omvendelse.

Om Vaaren 1000, da Olaf Trygvasson tog ud paa sin sidste berømte Reise til Vinland, forlod ogsaa Leif

Throndhjem. De to Mænd tog en venlig Afsked med hinanden, for aldrig at sees mer. De forlod begge Norge. Den Skjæbne, de mødte, var forskjellig, men begge kastede ved daadrig Færd Hæderens Glands over gamle Norge. Kong Olaf Trygvasson blev en af Verdens Martyrer. Paa Svolders blodige Val stod endnu samme Sommer Nordens berømte Høvdingekamp. Olaf laa under for Overmagten. Det var Asatroens sidste store Stormløb paa den djærve Talsmand for Kristi Lære. Men over Heltens vaade Grav blomstrede den nye Lære, for hvis Udbredelse Olaf levede og døde. Seierherren ved Svolder —den ædle Erik Ladejarl — blev selv en Tilhænger af den Lære, som hans berømte Far paa en saa grusom Maade bekjæmpede.

Men naar den djærve og brave Leif seilede fra Throndhjem, tog han vest over forat finde igjen sit kolde og afsides Hjem. Han fandt Landet og mer end det. Han fandt det Land, hvor vi lever og arbeider idag. I Spidsen for en liden Skare af djærve Sømænd opdagede han Amerika og lagde ved denne Opdagelse nye Laurbær til Norges stolte Vikingesagn.

IV.

Samme Sommer, som Leif Erikson seilede fra Norge, efterat han havde tat Afsked med Kong Olaf Trygvason, var det en anden af hin Tids vilde og dristige Sømænd af norsk Æt, som forlod Landet for at seile til Island. Han vilde besøge sin Far, som bodde der. Denne Seiler var Bjarne Herlufsen. Bjarne for hver Sommer paa Vikingetoge eller som Kjøbmand helt ind i Østersøen. Men hver Høst seilede han til Island, hvor han overvintrede hos sin Far. Denne Høst kom han ogsaa lykkelig til Island, men han fandt ikke sin Far hjemme. Erik røde gjorde nemlig, mens Leif var i Norge, en Snartur over til Island. Det var en hel Begivenhed der paa Øen, hvergang dens Indvaanere gjestedes af den mægtige Høvding fra Grønland. Nogle fulgte ham gjerne tilbage til hans kolde afsides Ø. Denne Sommer fik Bjarnes Far Grønlandsfeber. Han fulgte med Erik derud. Men da Bjarne kom til Island og erfarede, at Faderen var seilet ttl Grønland, fik ogsaa han Lyst til at fare samme Vei. Bjarne spurgte sine Mænd om de vilde følge ham did vest. Ja det vilde nu alle, thi hvad brød vel disse Eventyrere sig om hvor de fandt Ly over Vinteren, bare de fik noget at spise! Godt nok var det paa Island. Der var de jo kjendte. Godt nok var det vel ogsaa paa Grønland, siden saamange gjæve Mænd søgte did. Derfor vilde alle følge med Bjarne. Hvilken Udsigt til nye Eventyr! De fik seile en Vei, de aldrig havde reist før, de fik se et Land, hidtil ukjendt for de fleste. Kom de levende fra den farefulde Reisen, hvilket Stof til Fortællinger vilde ikke en saadan Færd

bli! Ingen af dem kunde føre dem i Pennen, men de kunde foredrage dem for sine Kammerater, om det atter forundtes dem at bli' bænkede til Sæde i en Høvdings Hal, om de endnu engang i Livet fik Lov at tumle om som Vikinger eller Handelsmænd paa Østersøens eller Nordsøens kjendte Farvande. Men om de druknede paa Reisen, om de aldrig naadde frem til Folkeære! Aa, det havde ikke stort at sige. Ingen Sagamænd vilde fortælle om derees Bedrifter, ingen Skald besynge deres udstandne Farer, ingen Bantasten reises paa deres ukjendte Grav. Og dog vilde selv Døden være en Vinding. Selv fra en ukjendt vaad Grav vilde de naa frem til Valhallas lyse Sale. Kjæmperne der vilde ta' mod dem som Venner, fordi ogsaa de døde i Kampen for Hæder og Guld, fordi de døde i Kampen mod Ishavets vældige Bølger. Vare ikke disse Bølger værdige Modstandere selv for Nordens gamle Vikinger!— Det ansaaes næsten vanærende at dø paa Sotteseng, det var ærefuldt at falde i aaben ærlig Kamp, det var ærefuldt at dø i Kampen mod Naturkræfterne, fordi disse vare stærkere end Kjæmperne.

Bjørne med Følge reiste altsaa fra Island. Efterat han i nogle Dage havde seilet mod vest, overfaldtes han af en svær Storm, der drev Skibet aldeles udaf Kurs. Han holdt unda for Stormen, men slet ingen Greie havde Bjørne paa, hvor han var henne. Endelig lagde Stormen sig, og det klarnede op. Bjørne blev da var et Land, som han aldrig havde set tilforn. Landet var uden høie Fjelde og næsten fladt. Kun enkelte smaa Bakker hævede sig hist og her. Det meste af Landet var bedækket med tyk Skov. Solen skinnede klart, saa Bjørne havde god Greie paa

Kursen. Han styrede mod Nord og opdagede snart et nyt Land, omtrent likt det første, han fandt. Det var ogsaa skogrigt og bakket. Bjarnes Mænd likte svært godt det nye Land. De trængte haardt paa sin Chef, at han skulde ankre og gaa iland, men Bjarne var ubevægelig. De klagede over Mangel paa Ved og Vand, forat bevæge Bjarne til at opfylde deres Bøn. Slet ikke kan vi fortænke disse Sjøulke, i om de vilde paa Land. I et af Datidens usle Skibe — rimeligvis en Knarre — havde de seilet den lange Vei fra Norge til Amerika. Vandet, de maatte bruge, var vist ikke af det bedste, og Maden var vel ikke Herrekost heller. En Drik friskt Vand, en Smule bedre Kost vilde ikke skade. Men Bjarne var ufølsom for sine Mænds Bønner. Maden var god nok, Vandet ligesaa. Manglede de Ved, saa kunde de fryse. Det var godt at hærdes en Smule. Paa Grønland blev de slet ikke solbrændte. Bjarne vilde se og finde sin Far. Ja men kanske dette var Grønland, kanske dette var Landet, for hvis Skyld de havde seilet saa langt! Mandskabet slog nok paa den Streng, men Bjarne var fremdeles ubevægelig. Vistnok var han ikke stærk i Geografi, men han vidste dog, at dette ikke var Grønland. Af Folk, som havde været der, havde Bjarne hørt, at store Snebræer dækkede Landet, men der hvor de nu var, fandtes ikke Spor af Is og Sne. Følgelig kunde det ikke være Grønland. Bjarne seilede derfor videre mod Nord og han standsede ikke før han naadde frem til sit Bestemmelsessted. Kommen til Grønland, ankrede Bjarne ligeud for det Sted, hvor hans Far havde fæstet Bo.

Bjarne fortalte naturligvis til alle, han traf paa

Grønland om det nye Land, han havde seet, men ikke undersøgt. Megen Spot regnede ned paa Bjarne, fordi han ikke havde overtydet sig om Landets Tilstand. Mange, men især den onde Freydis — Erik rødes Datter — lod ham endog forstaa, at han ikke vovede at gaa iland, fordi han var ræd en Skare Skrællinger, som stod paa Stranden, da han seilede forbi. Andre lod ham høre ilde, fordi han ikke tog med sig en Ladning af Landets Produkter. Deroppe paa Grønland trængte de alt, de kunde faa. Men Bjarne var ufølsom for baade Spot og Dadel. Han var slet ikke ræd Skrællingerne — fortalte han — men ikke brød han sig om at indlade sig i unødig Kamp med disse ham aldeles ukjendte Folk. Baade han og hans Mænd vilde kanske sætte Livet til i en saadan Kamp. Om de døde derude paa den fremmede Strand, hvad Nytte vilde det egentlig være for Verden, hvad Gavn for dem selv? Vilde det være en værdig Dødsmaade for en norsk Vikingeskare at falde i en Kamp mod en utallig Masse nøgne, næsten vaabenløse Vilde? Og naar de var faldne, hvem skulde saa hauglægge dem, hvilke Skalde besynge deres Bedrifter for kommende Helte, hvilke Sagamænd skulde vel da ned gjennem Tiderne fortælle til de lyttende Ungdomsskarer om de djerve Sømænd, der seilede over Atlanterhavet uden andet Kompas end Solen og Stjernene!

Han skulde ha' Lyst til at se det nye Land, som havde reist fra han var ung, som havde set flere Lande og Mennesker end nogen anden paa Grønland! — Han skulde bringe med sig af Landets Produkter derop til Fattigfolket mellem Sne og Isfjeldene, han, der havde sit Skib aldeles nedlastet med gode og nyttige Varer, som han uskadt

bragte did til Gavn og Nytte for Grønlands just ikke forkjælede Børn!

Bjarnes Beretning om det nye, ukjendte Land gjorde dog et dybt Indtryk paa en af Grønlands daværende Mænd — den bedste, som levede der for Øieblikket. Denne Mand var Leif Erikson. Han tænkte, det kanske kunde være Moro at finde det nye Land — prøve paa det ialfald. Tanken vokste sig større og større. Den blev snart til en fast og stor Beslutning.

Var det nu bare Bjarne Herlufssens Fortælling om sin eventyrlige Færd, som bevægede Leif Erikson til at udkaste denne Plan? Eller var det ogsaa andre Grunde, som i Forening med Bjarnes Historie gav ham Mod til at vove den i Sandhed dristige Færd? Disse Spørsmaal maa med Nødvendighed paatrænge sig enhver Forfatter, der med redelig Villie vil prøve at skildre Leif og hans Gjerning. At Bjarnes Skildring af det Land, han ved en Slumpetræf opdagde, opflammede den dygtige Leifs Lyst til at finde og undersøge det, er hævet over enhver Tvil. Men Bjarnes Fortælling var ikke den eneste Grund, ligesaalidt som det var den eneste Hjemmel for Leifs Mening om at et stort og ukjendt Land laa i Sydvest for Grønland. Ligesom sin store Efterfølger Kolumbus havde Leif, længe før han tog ud paa denne Reise, hørt om dette Land. Omtrent tyve Aar før den Tid havde nemlig en Fætter af Leifs Moder Thjodhild, ved Navn Are Maarssøn, seilet ud fra Island for at søge efter nye Lande. Paa Island hørte man ikke til Are paa mange Aar, og den almindelige Mening var, at han var druknet med hele sit Følge. Men saa var det

en Sommer at nogle Islændere paa Veien til Grønland drev udaf Kurs. De tumlede længe om paa det vide Hav uden at se Land og uden at vide, hvor de var. Endelig naadde de Land langt vest. Det Land, de fordrevne Islændere kom til, var fuldt af Folk. Disse Folk var klædte i hvide Klæder. Islænderne gav dem Navnet Skrællinger, og kaldte Landet Hvitramannland. Deri Landet fandt de igjen Are Maarsson. I mange Aar havde denne Mand levet blandt disse Vilde, hvis Høvding han var. Denne Omstændighed frelste Islændernes Liv. Landets Indvaanere vilde nemlig dræbe de fremmede, men ved sin Indflydelse fik Are forhindre dette. De fik Lov til at seile hjem til Island. Are selv vilde ogsaa svært gjerne reise hjem til sin Fædreneø, men Skrællingerne passede saa vel paa sin Høvding, at han ikke kunde komme afgaarde. Ved sin Hjemkomst til Island fortalte naturligvis disse Sømænd om sin gjorte Opdagelse.

Hverken Erik røde eller Leif havde talt med nogen af disse Islændere, men Rygtet om at Are levede og var en Høvding for de Vilde, havde ogsaa naat dem og gjort et stærkt Indtryk især paa Leif. Om han gjorde en Tur did vest! Kanske han kunde finde igjen Are Maarsson sin Slægtning eller ialfald faa høre noget om den Skjæbne, der sluttelig blev ham tildel! Fik han ingen Oplysninger om Are, saa kunde han kanske selv bli' Høvding for en Skare Vilde! Disse Skrællinger var vistnok ikke af samme Malm som de djærve Vikinger, der havde fulgt hans Far, ham selv og mange flere paa deres eventyrlige Reiser. Men til Gjengjæld var Landet bedre. Klimaet mildere og Naturen rigere end deroppe paa Island og Grønlands

snedækte Klipper. Men Island var jo hans Fædreland. Der stod hans Vugge, der legede han som Barn, der kjæmpede han som Yngling. Han fulgte sin arme fredløse Far til et Land; endnu vildere og koldere end Island. Nordens gamle Vikinger elskede gjerne Fosterjordens hellige Grund. I Ungdommen drog de ud forat røve og plyndre nok til en sorgfrie Livsaften. De tumlede om fra Land til Land. Kampen for Tilværelsen gjorde dem haarde og grusomme, men under den haarde Skal slog ofte et stort og ædelt Hjerte. Hjertet slog for Fædrelandet, og paa sine gamle Dage tog de gjerne hjem. Kjæmperne vilde hauglægges ved Siden af sine Fædre. Denne store historiske Sandhed gjælder dog mest for de Vikinger, som bodde i Norge. Anderledes var Forholdet med de Eventyrere, der af en eller anden Grund forlod eller maatte forlade sit Fædreland, for aldrig mer at vende tilbage. Naar de ikke fik være i Norge, saa kunde det jo omtrent være det samme, hvor de holdt til. Island var godt nok til et Vinterhi. Det samme var Grønland. Om Sommeren maatte de saa ligevel ud for, lig Trækfuglene, at ta' til mildere Egne, der kunde afgi' Skuepladse for deres Plyndringer.

Europa havde de saa omtrent gjennempløiet. Helt ned til Italiens Kyster var Normannernes Navn kjendt og frygtet. Skrækken for Normannerne skrev sig ikke fra igaar. Allerede Julius Cæsar udtalte sin Frygt for dem, et Aartusinde før Leif Eriksons Dage. Og i en nyere Tid havde de frygtelige Lodbrokssønner i England og den endnu frygteligere Hastings i Frankrig, sat Normannanavnet i Ry. "Fri os o Gud fra Normannernes Raseri" var den

Bøn, som hver Søndag lød fra Prækestolene i disse Lande. Men den almindelige Skræk, for disse Horder fra det høie Nord, som besjælede Syd og Mellemeuropas Børn i den kristelige Middelalder, bevægede disse Landes fremragende Mænd til at opbyde alle Kræfter til Ondets Undertrykkelse. Indbyggernes Modstand vokste i Forhold til Vikingernes Dristighed, og disse forstod helt vel at Skuepladsen for deres Røverier vilde bli mindre og mindre til den aldeles faldt bort. Derfor gjaldt det for mer end en af hine djærve Vikinger at finde nye Lande, hvor de med mindre Farer og mindre Opofrelser kunde fortsætte sine Herjinger. Det var muligens slige Tanker, som ogsaa besjælede Leif. Vistnok var han født paa Island, vistnok var nu Grønland hans Hjem. Han levede saaledes langt borte fra Vikingernes Hovedsæde — Skandinavien. Men paa sine Reiser til Island og Norge havde han lært den sande Stilling at kjende. Han forstod helt vel, at for en Mand fra Grønland, med en ussel Knarre og nogle faa forsultne Ledsagere, var det lidet at gjøre paa de store Skuepladse, der er blit forevigede ved Lodbrokssønnernes og Hastings ligesaa glimrende som grusomme Bedrifter. Men Leif var besjælet af den samme glødende Ærgjerrighed som hine djærve Helte. Derfor kastede han sit Blik paa Landet derude i det fjerne Vest, hinsides det store Atlanta, paa det Land, hvor Are Maarsson og hans Ledsagere maaske havde fundet en Lykke, der var dem nægtet paa Island, paa det Land, som den rædde Bjarne Herlufsson bare saa, men ikke vovede at undersøge, fordi han frygtede for de harmløse Skrællinger, hvis eneste Skibe var Skindbaade, hvis eneste Vaaben var Hvalben. Vistnok paastod Erik

røde og flere af de Ældre paa Grønland, at disse Skrællinger vare Troldmænd, men Leif mente, og det vist med rette, at det ikke kunde være rart bevendt med Troldkunsterne blandt et Folk med saa daarlige Forsvarsmidler, blandt et Folk, som var uden Klæder og uden Huse. Ogsaa en anden Omstændighed gjorde Leif lysten paa et Tog did vest. Han likte sig ikke paa Grønland, fordi der var kommen Splid ind i Familien. Som før sagt lod Leif sig døbe, da han var i Throndhjem. Kong Olaf Tryggveson gav Leif en Præst med til Grønland. Denne Herre skulde kristne de hedenske Grønlændere. Præsten, som slog op sin Bolig hos Erik røde paa Brattelid, blev en Ulykkesfugl, der bare afstedkom Spektakel — han var vel ikke af de mest begavede heller, siden han reiste til Grønland. Leifs Moder Thjodhild lod sig omvende til Kristendommen, men Erik røde vilde slet ikke følge sin Kones Eksempel. Han var for gammel til at bytte Guder, mente han. Odin, Thor og alle de andre af Nordens gamle Guder, havde været gode nok for Erik. Han brød sig ikke det mindste om den nye Lære. Erik vidste slet ikke, hvad Slags Kar, han var denne Hvidekrist. Ikke vidste han, hvilken Skjæbne, der vilde ramme ham efter Døden, om han gik over til den nye Lære, men naar han holdt sig til det gamle, da vidste han, at Valhalla skulde blive hans Lod, naar han ikke mere vandrede paa Jorden. Der vilde han møde igjen alle de gamle Kjæmper, som vare farne heden før ham og hvorom han havde hørt slige store Frasagn paa sin eventyrlige Bane heri Verden.

Leif, der antog Kristendommen bare forat føie Kongen, brød sig personlig ikke det ringeste om den, ligesaalidt

som han skjøttede om Beskaffenheden af Faderens Tro. Anderledes var det derimod med Thjødhild. Hun bad til Hvidekrist baade sent og tidlig og vilde slet ikke have mer med Erik at gjøre. Derfor flyttede hun fra Brattelid og tog Bopæl paa en anden Gaard. Erik, som med alle sine Feil, havde været god mod sin Familie, sørgede over Tabet af sin Hustru. Ofte lod han Leif høre Bebreidelser, fordi denne drog med sig denne "Bedemand" over til den lille Koloni paa Grønland, og Leif selv angrede visselig paa dette. Af denne Grund likte han ogsaa at komme bort fra Grønland — for en Tid ialfald.

Det, som dog mest bevægede Leif til at foretage sin navnkjetne Reise, var hans Søster Freydis. Denne onde Kvinde — sin Far op af Dage — var gift med Thorvald den rige, en Pusling af lav Herkomst, som Faderen paatvang hende, fordi han var rig. Som alle de andre paa Grønland hørte Freydis om Bjarne Herlufsons usle Færd. I et Julelag paa Brattelid spottede hun over Bjarne og beklagede at hun ikke havde en bedre Mand. Om det havde været Tilfældet saa skulde han nok have faat Lov at reise ud og opdage det nye Land. Freydis rettede ogsaa haarde Bebreidelser mod sin Bror Leif. "Du sidder stadig hjemme i Gruen, enda Du er ældste Søn af Grønlands gjæveste Mand." Hun gjenkaldte i Leifs Erindring alle Slægtens berømmelige Gjerninger. Hun mindede om, hvorledes deres Bedstefar Thorvald Osvaldsson seilede ud fra Norge som en fredløs Mand og liqevel vandt frem til en Høvdings Værdighed paa Island. Hun pegede paa deres Far — den fredløse fra Island. Sad han ikke som Grønlands mægtigste Høvding idag! Begge vandt Land, Magt og Be-

rømmelse — dette Nordboernes største Maal. Freydis mente, det vilde se ilde ud med Nordboernes Navnkundighed om alle Stammens Høvdingesønner hele sit Liv vilde sidde i Ro paa sine Ættegaarde, uden at drage ud paa Vikingetoge eller forat finde nye Lande. Leif forsvarede sig med, at han havde været meget ude i Verden, baade i Norge, paa Island og paa Suderøerne. Aa ja! — det var jo godt nok, men at seile til Norge i en ussel Knarre var nu intet Korsstykke eller nogen Vei til Berømmelse, Hæder og Magt.

Endelig besluttede da Leif at reise ud forat finde Bjarnes Land. Hans Fosterfar Tyrker — den førnævnte tydske Eventyrer — vilde være med paa Færden. Erik røde lovede ogsaa efter lang Vægring at blive med. Han sagde først kort "Nei." Først da Leif høitidelig lovede sin Far, at Præsten skulde blive igjen paa Grønland, erklærede Erik sig villig til endnu engang at være med paa en Søreise.

Saa blev det da i Familieraad paa Brattelid besluttet, at Leif Erikson den næste Sommer skulde begive sig ud paa en Opdagelsesreise forat finde det Land, hvorom Bjarne Herlufsson havde fortalt. Dette skede i Julen Aar 1000.

IV.

Bjarne Herlufsson — han som først havde seet Kysten af Amerika — var blit træt af de evindelige Søreiser. Herluf — Bjarnes Far — var gammel og formaaede ikke at styre sin Gaard længer. Derfor skulde Bjarne blive hjemme og hjælpe sin Far med Gaardsdriften. Men naar Bjarne ikke længer for paa lange Reiser, havde han intet Brug mer for det Skib, som saa ofte havde baaret ham over de store Have. Derfor solgte Bjarne sit Skib. De Mænd, som Aaret iforveien var med Bjarne, skulde nu ogsaa følge Leif for at vise Vei. Denne tog desuden nogle af Erik rødes paalideligste Huskarle med paa Færden. Disse vare svært glade over den nye Udsigt til Eventyr, som nu aabnede sig. De likte langt bedre at følge med den vennesæle Leif paa en Søreise, selv om de ikke kjendte denne Reises Maal, end at sidde hjemme paa Brattelid som Skiver for den lunefulde Eriks mange besynderlige Indfald. Især var gamle Tyrker rent oprømt. Som før sagt havde han lært Leif op i Vaabenbrug og andre Idrætter, han havde altid været Erik rødes Slægt hengiven med Liv og Sjæl. Tyrker sørgede hvergang en Ulykke eller Modgang rammede Familien, men han glædede sig som et Barn, naar Lykken igjen tilsmilede den. Han havde fulgt Erik og Leif paa mange af deres eventyrlige Reiser, men aldrig paa en slig som denne. Han skulde faa være med sin Fostersøn forat finde nye Lande! — Og kanske Leif vilde finde et! — Vilde ikke en saadan Opdagelse kaste Glands over den arme fredløse Familie! — Vilde ikke det være en Opreisning baade for Erik røde og Leif! Det vilde være godt

om det kunde spørges til Island, ja helt til Norge, at disse arme Flygtninger, derude i det fjerne Vesten, havde en Stordaad ved at opdage et stort og rigt Land endnu længer vest, et Land, der efter Tyrkers Mening vilde flyde med Melk og Honning, et Land, hvor Vintræerne vokste tættere end Dvergbirken paa Grønland, og hvor Hveden var ligesaa tyk som Renmasen deroppe under Snefjeldene.

Nogle Dage efter Midtsommer 1001 laa endelig Leifs Skib seilfærdigt inde i Eriksfjorden. Besætningen bestod af 34 Mand, foruden Erik røde og Leif. Dagen før de skulde reise, var Leif paa den Gaard, hvor Moderen boede og tog Afsked med hende. Han nærede megen Hengivenhed for sin Mor. Derfor var Afskeden hjertelig. Den djærve Sømand vidste slet ikke, om han kom til Grønland mer. Og Thjadhild nærede vel ligesaa stærke Tvil om hun nogensinde fik gjense sin kjære Søn. De trøstede hinanden i Afskedens tunge Time med, at de vilde træffes igjen i Paradis, hos den Hvidkrist, hvorom den af Leif fra Norge medbragte Præst havde fortalt dem saamange vidunderlige Historier. Mor og Søn nød Nadveren sammen i den lille Kirke, som Thjodhild havde ladet opføre paa sin Gaard. De Kristne i Leifs Følge nød ogsaa Nadveren, sammen med sin Fører.

Erik røde var derimod ikke der. Han sad rolig hjemme paa Brattelid og ofrede til Njørd for god Bør paa den forestaaende Reise.

Det var tidlig om Morgenen paa Afreisens Dag. Det

menige Mandskab var alt gaat ombord paa Skibet, som laa seilfærdigt nede ved Stranden. Oppe paa Brattelid stod Hestene sadlede, som skulde bringe Erik og Leif ned til Søen. De bad Farvel til dem, som skulde passe Gaarden, men Bjarne stod og ventede forat følge dem ned til Skibet. Erik røde steg først til hest. Han bad Leif om at gjøre det samme. "Kom nu min Søn og lad os komme under Seil. En god Nordøstvind blæser. Den vil føre os hurtigt afsted til det ukjendte Land. Guderne har hørt min Bøn fra igaar." Bjarne, Erik røde og dennes tre Sønner red da ned mod Søen. Komne halvveis snublede Eriks Hest. Rytteren faldt fremover Dyrets Hals og blev liggende paa den stenede Vei. Leif, der red lige efter sin Far, sprang straks af sin Hest forat hjælpe ham op igjen. Erik havde forvredet sin ene Fod og var knapt istand til at staa. Han kravlede sig dog op paa Hesten igjen, men ved at se op til sin Gaard, svigtede Modet den Gamle. Det onde Varsel, som Erik fik ved Faldet af Hesten, var afgjørende for ham. Tilliden til de gamle Guder, der var saa stærk, da han besteg Hesten oppe paa sin Gaard, var svunden nu ved det uventede Fald. "Det er ikke saa beskikket — udbrød Erik — at jeg skal opdage flere nye Lande. Derfor vil jeg ikke være med Eder lenger. Jeg vil ride til Brattelid igjen og blive der til min Dødsdag." Leif gjorde Indvendinger mod denne Faderens pludselige Beslutning. Han mindede Erik om dennes Løfte, men Gamlingen var ubevægelig. Han ønskede Leif Lykke paa Reisen og red hjem til sin Gaard. Bjarne Herlufsson beklagede ogsaa, at Erik havde svigtet sit Løfte, men Leif mente, at naar saa skulde være, vilde han nok greie Reisen baade frem og tilbage uden Fa-

derens Hjælp. Komne ned til Søen, forklarede Bjarne endnu engang for Leif, den Vei, han skulde tage, og hvor lang Tid det vilde medgaa forat seile did. Bjarne gav ogsaa en omhyggelig Beskrivelse af det Land, han havde seet, forat Leif lettere kunde kjende det igjen, om han fandt det. Saa bad de et hjerteligt Farvel med hinanden, disse to Mænd. De vare gode Venner. Og stort er Øieblikket, tung er Timen, naar Venner skilles paa en slig Maade som her. De vidste ikke, om de saaes mer her i Verden. Afskeden var vist tyngst for Leif. Han var baaren til at blive Grønlands Lovsigemand og gjæveste Høvding. Efter Faderens Død var han berettiget til disse Stillinger, og efter alle menneskelige Beregninger, kunde ikke Erik rødes Levedage blive mange. Men istedetfor i Ro og Mag at afvente Faderens Død paa Brattelid, drog han nu ud paa en eventyrlig Reise — mer eventyrlig end nogen af dem, hans Far havde gjort i sit lange, bevægede Liv. Han vidste ikke, om han mer fik Grønland at se. Han tvilte ialfald paa det selv. I det Øieblik, Leif tog Afsked med sine to Brødre, Thorvald og Thorstein, ytrede han: "Nu kan I Brødre hilse vor Søster Freydis med, at enten skal jeg gjøre hendes Spotord tilskamme og finde det nye Land, eller ogsaa skal jeg lade Livet paa denne Reise. Fremtiden vil vise, om hun fortjener Tak eller Skam for sin Spot og sine Drillerier." Med disse Ord tog Leif Afsked med dem alle og gik ombord paa sit Skib.

———

V.

Ved Midsommertide stryger den kolde Luft fra Grønlands og de andre Polarlandes Snebræer ned mod sydligere Egne og frembringer en stadig Nordøstvind. Saaledes er det idag, og det samme var vel Forholdet i Leif Eriksons Tid. Leif og hans Mænd kjendte vel til disse Veirforholde, og det var med disse for Øie, de foretog sin berømte Reise netop paa denne Aarstid. Saasnart Leif kom ombord blev Ankeret lettet og han stod paa Skibets Løftning ved Siden af Rorgjængeren. Hans Blik hvilede vekselvis paa de Slægtninger og Venner, han forlod, de jordiske Kjære, som stod der paa Stranden og speidede efter den, som drog ud, og paa Brattelid — hans Ættegaard. Solen kastede sine Straaler nedover Gaarden. Leif havde vel, i alle de Aar, han havde levet paa Brattelid, ofte knurret over den barske og øde Natur. Men nu, da han reiste, forekom Fædrenegaarden ham smukkere end nogensinde før, Brattelid forsvandt dog snart for hans Blik, og Grønlands Snebjerge blev mindre og mindre efterhvert som Vinden førte ham med Syd. En Taare glindsede i den store Reisendes Øie — den bitreste et Menneske græder: Skilsmissens tunge Taare. Da den første Napoleon førtes til St. Helena, stod han paa "Northumberlands" Dæk, med Blikket fæstet paa det Frankrige, der havde været Vidne til hans Storhed og hans Fald. Da det sidste synlige Punkt af Frankrige — Kap Hogne — forsvandt for den foldne Verdensherskers Blik, udbrød han: "Farvel du skjønne Frankrige, nogle Forrædere mindre, og du vil endnu blive Verdens Beherskerinde." Napoleon tog Afsked med Ver-

den forat gaa til et Fængsel, hvorfra ene Døden kunde fri ham ud.

Leif var ikke Napoleon, Grønland var ikke Verden. Dog var det kolde, fattige Grønland, den bedste Del af Verden for Leif. Der kunde han faa herske engang, lige uindskrænket som Napoleon regjerede Frankrige. Nu havde han git op Grønland og begivet sig ud paa en Opdagers uvisse og vanskelige Færd. Derfor bad han i sit Hjerte Farvel til Grønland. Han forbandte sin Søster, hvis Spot og Drillerier drev ham bort fra Hjemmet, drev ham ud paa dette store Hav, hvor han nu seilede med Kjærnen og Blomsten af Grønlands Ungdom. Hele 35 Mands Liv var betroet til denne usle Knarre. Og Ansvaret for deres Liv, hvilede paa Leif, som bevægede dem til at følge med. Om de nu druknede derude paa det vilde Hav!

Leif kunde ikke engang trøste sine Mænd med Valhalla. Baade Kong Olaf Trygvesson og den Præst, som fulgte Leif over til Grønland, havde fortalt, at Læren om Valhalla — denne Asatroens Grundspiller, dette vore gamle Forfædres største og herligste Haab — bare var Løgn og Bedrag. For Leif som Kristen var "Hvidekrist" det eneste Livshaab. Han haabede paa Paradis, om han fandt sin Død i Bølgerne. Men kunde han give sine Mænd det samme Haab! Kristendommens Lære levnede ham ingen Ret til at forespeile dem en saadan Herlighed! Haab! — Med det var det vel ikke saa rart bevendt hverken med Leif eller hans Mænd. De kunde drukne, men ikke engang Høvdingen selv, vidste saa sikkert, om han fra sin vaade Grav vilde naa frem til "Hvidekrists" lyse Egne. Dog det kunde ikke nytte at gruble over dette. Broen mellem ham

og Grønland var afkastet, og Løsenet var kun "Fremad." Seier eller Død ventede den lille Skare. Det vidste Leif og saa fik det blive, hvad Gud vilde.

Disse Tanker beskjæftige Leif, mens han stod paa Løftningen, og saa paa, hvorledes Skibet fjernede sig mer og mer fra Grønland. Den sorgløse Skare, som fulgte ham, tænkte ikke saa langt. De glædede sig til Færden. Vinden var jo god, saa de slap at ro. De fleste af dem sad i Skibtes Midtrum og hørte paa Tyrker, som fortalte dem, om de Eventyr, han havde levet op i Verden, siden han af nordiske Vikinger fangedes paa Tysklands Nordkyst. Nu trodde dog Tyrker, de vilde faa se et Land, hvortil de aldrig før havde seet Magen. Denne Tyrker var et Slags Muntrationsraad paa Reisen og havde specielt i Opdrag at holde de menige Eventyrere ved godt Mod. Den, som var Leifs egentlige Styrmand, var derimod en gammel Sømand ved Navn Haldor. Denne, der var en sjelden paalidelig Mand, havde i mange Aar fulgt Bjarne Herlufssen paa dennes vidtløftige Handelsreiser. Aaret forud var han ogsaa med Bjarne, da denne seilede forbi det ukjendte Land, som han ikke vovede at undersøge. Derfor fulgte Haldor med som Veiviser. Han og Leif styrede vekselvis Skuden. Til Haldor betrodde Leif sin Kummer. Denne nærede, som sagt Tvil, om han nogensinde fik se Grønland igjen, og han udtalte disse Tvil til sin Styrmand. Denne søgte at trøste sin Chef. Vistnok erklærede Haldor at Reisen var farlig, men han trøstede Leif med, at han havde været ude en Uveirsdag før og kommet helskindet ud af det. Han trodde, det vilde gaa ligedan nu. Efter en Dags Seilads forsvandt Grønlands

sidste Bjergtop, for de Reisendes Blikke. Det var ved Solnedgang. Leif stod ved Siden af Haldor.

"Der svinder Grønland for vort Blik — udbrød Høvdingen — Gud ved, om vi nogensinde faar se det igjen."

Leif holdt god Orden ombord. Om Natten stod han selv ved Styret, mens Folkene sov under Feldene i Skibets Midtrum. Vinden vedblev at være gunstig, og Knarren gjorde god Fart. Derfor blev ikke Tiden saa lang før de fandt Land. Bjarne fortalte, at han kun brugte et par Dage til at seile fra det Land, han havde set, op til Grønland. Børen havde da været god; men det var den ogsaa nu, hvorfor Leif mente, han ikke behøvede længere Tid for at finde det igjen.

Det var den tredie Dag efter Afreisen fra Grønland. Leif stod ved Roret, og Haldor sad ved ham. Denne kortede sin Høvding Tiden med at fortælle nogle af sine Eventyr. Dette havde han forresten gjort paa hele Reisen. I de to første Dage lyttede Leif med Opmærksomhed til disse Fortællinger, men ikveld var han tvær og mut og skjænkede ikke Haldors livlige Skildringer den ringeste Opmærksomhed. Denne mærkede den paafaldende Forandring og spurgte hvad han feilede. Frygter Du kanske for Udfaldet min kjære Leif.

Ja Leif frygtede for Udfaldet. Bjarne brugte to Dage paa Opreisen. Nu havde de seilet næsten tre og enda ikke set Land. De maatte ha' styret galt. Ansvaret for eget og Ledsagers Liv, tyngede stærkere paa Leif end nogensinde før. At vende om vilde ikke nytte heller. Ved af ro mod den stærke Nordostvind vilde det bli' et langt

Lærred at blege at naa hjem til Grøland igjen. Og kom de hjem fra en saadan Vendereise, hvilken Spot vilde ikke da hagle over dem fra alle, men mest fra Freydies! Paa den anden Side var det maaske Galmandsværk, at fortsætte den haabløse Reise. De havde kanske styret feil, de vilde kanske ikke faa Land at se mere. Snart vilde det være forbi med deres just ikke rige Madforraad. Da vilde de være redningsløst fortabte, viede til Hungersdødens Kvaler, om ikke et Forlis vilde ende disse Kvaler med en hastig Død. "Da vil ingen paa Grønland spørge til os mer. Sagaen vil fortælle, at Leif Erikson, ledsaget af Grønlands gjæveste Mænd, drog ud forat finde nye Lande, men at han aldrig kom tilbage."

"Tab ikke Modet, men mand dig op Leif, vi naar nok Maalet!" — svarte Haldor "lad det ikke siges paa Grønland, at Leif Erikson begyndte stort, men endte paa en ynkelig Maade. Jeg vil nu sove en Stund. Jeg er sikker nok, naar Leif Erikson staar ved Roret. Saasandt Erik rødes Blod flyder i dine Aarer. Du vil nok føre os alle i sikker Havn."

Med disse, for Leif saa smigrende Ord, sovnede Haldor ind ved sin Høvdings Fødder. Solen var gaat ned, men med fast Haand og sikkert Blik, styrede Leif sin Snekke henover det rolige Hav for en strygende Bør. Han var dog ingenlunde beroliget ved Haldors trøstende Ord. Han kastede et Blik paa den sorgløse Skare. De vare ham lydige, de vilde følge ham i Døden, om han forlangte det. Men var derfor ikke hans Ansvar lige stort! Ene bar han sin Kummer. Kun de Stjerner, som tindrede over hans Hoved der i den stille Nat, vare Vidner til hans dybe

Sukke, hans tause Klager. Natten gik hen, uden at han øinede Land. Men, idet Solen randt op over Synskredsen i den tidlige Morgentime, blev han var et fladt snedækt Land foran sig. Sneen laa helt ned til Søen, men et Stykke inde i Landet hævede mægtige Snebjerge sig over den ensformige Slette. Landet saa derfor slet ikke indbydende ud, men det var nyt, og Leif var Opdageren af det nye Land. I Glædesrusen spændte han den sovende Haldor i Ryggen. Denne vaagnede i Vrede og spurgte hvad der var paafærde. "Se der!" — sa' Leif, idet han pegte paa det Land, som laa lige foran Skibet. Solen steg just op. Den kastede sine gyldne Straaler over de snedækte Fjelde og den ligesaa snedækte Flade. Et Smil gled over Opdagerens Ansigt, men Haldor beskuede Landet i Taushed uden at røbe Sorg eller Glæde.

"Land har vi nu fundet Leif Erikson — udbrød Haldor — og saavidt jeg kan forstaa er det, det samme Land, som Bjarne og vi andre fandt ifjor paa Reisen til Grønland, men ikke liker jeg dette Land. Ikke kan jeg se, vi har nogen Nytte af det heller. Her er jo kuns Is og Sne og af den Slags Ting har vi nok paa Grønland." — "Visselig ser ikke Landet godt ud, men jeg vil undersøge det og gi' det Navn" — svarte Leif. Mandskabet laa endnu i fuld Søvn, men snart vaagnede de alle og blev ikke lidet overraskede ved den Opdagelse, Leif havde gjort. Især var Tyrker glad, fordi Leifs dumdristige Foretagende, ialfald foreløbigt, var kronet med Held.

Vinden stilnede af, men Leifs Ledsagere vare saa forhipne paa at stifte nærmere Bekjendtskab med det nyopda-

gede Land, at de skraks greb til Aarene. De roede af alle Kræfter, og ved Solnedgang naadde de Kysten. De fortøiede Knarren i en liden Bugt, og nogle af Folkene steg iland. Det saa yderst trist ud i det nye Land. Ingen Vennehaand bød Langveisfarerne velkomne, ingen Fiende foruroligede dem i deres Vandringer paa den snedækte Strand. Snart blev de dog trætte af at gaa der i Sneen. Igjen gik de ombord og Skibet tjeldedes hvorefter alle begav sig til Hvile. Den næste Morgen var Leif tidlig oppe. Det øvrige Mandskab fulgte Høvdingens Eksempel. De spiste sin Frokost, hvorefter alle begav sig i Land. I nogle Timer traskede de omkring i forskjellige Retninger uden at finde det mindste andet end Is og Sne. Ifølge Leifs Ordre blaastes da i Luren — det aftalte Signal om igjen at samle sig. Snart stod alle Mændene i en Klynge, rundt Leif. Denne steg op paa en Sten og holdt en Tale til sine Mænd. Denne Tale var kanske den første, en Europæer holdt heri Landet. Men om den end var den første saa var den slet ikke den daarligste. Mange af Nutidens Politikere holder kleinere Taler. Her kommer Leifs Tale:

"Det er ikke gaat os med dette Land som med Bjarne Herlufsson, at vi ikke er komne op paa det. Derfor vil jeg nu give Landet Navn og kalde det Helleland. For hele Landet ind mod Fjeldene er aldeles fladt og ser ud som en Helle, men ikke tykkes mig her at være nogen Herlighed, for her er bare Is og Sne som hjemme paa Grønland, og jeg vil nu spørge Eder alle om I vil lyde min Villie og følge mig længer sydpaa. Det er nemlig min Hensigt, ikke at slutte denne Reise før vi har fundet et Land, som er os tjenligt, og hvorfra vi kan bringe Gods tilbage og have

Berømmelse af vor Færd. Vinden er god, og jeg tænker, vi gjør bedre i at fortsætte vor Reise længere sydover end at seile hjem til Grønland. Vil I følge mig?"

Den gamle Tyrker var Folkenes Ordfører. Han tren frem og svarte, at de alle vilde følge. Godt havde de havt det, mens de fulgte Leif. Og naar de havde fulgt ham paa denne Reise, saa var det ikke værdt at vende paa Halvveien. Her var jo intet godt at finde, som de kunde bringe hjem til Grønland. De maatte længer sydpaa og se at finde noget nyt — noget bedre end Is og Sne.

Hele Mandskabet jublede baade til Leifs Tale og Tyrkers Svar. De slog paa sine Skjolde og erklærede enstemmig, at de vilde følge med Leif hvorhen denne førte dem. Alle gik da ombord og Reisen fortsattes sydover, fremdeles for god Bør. Efter to Dages Seilads fandt de igjen Land. De styrte Knarren ganske nær ind til den fremmede Strand. Leif sendte nogle Mænd i Land, forat undersøge, hvorledes det saa ud. Disse Mænd kom snart ombord igjen og fortalte, at det eneste, de fandt i Land var store Gran og Furuskoge.

Ved at høre denne Tidende holdt Leif igjen en Tale — han synes forresten at have været en hel Størrelse i denne ædle Kunst. "Vistnok, ytrede han, har vi nu fundet et Land, som er lidt bedre end det første, vi kom til. Men Gran og Furu er slet ikke nogen rimelig Løn for vor vovelige Færd. Derfor vil jeg, at vi skal seile længer sydover og se om vi ikke kan finde et rigere og smukkere Land, hvor vi kan hvile godt ud efter Reisen og styrke os til nye Reiser." Alle var igjen villige til at følge med. De havde jo paa nogle faa Dage opdaget to Lande, hvorfor kunde de

ikke finde det tredie? Og hvis de fandt Land, længer sydpaa, saa var det bedre end der, de nu var. Det kunde de slutte sig til af, hvad der hidtil havde mødt dem. Først kom de til et Sneland uden nogen Plantevækst. Nu var de i et Land, bedækket med Gran og Furu. Og kom de længer sydpaa, fandt de vel et Land med en rig Plantevækst og herlige Frugter. De drog altsaa igjen ud, men før de reiste, gav Leif Landet Navn. Han kaldte det Markland.

Helleland og Markland blev kun Forløbere for det fagre og rige Vinland. I nogle Dage seilede Leif igjen sydover. Han styrte langs Kysten og tabte ikke et Øieblik denne afsyne. Vinden var fremdeles god og det bar fort sydover. Dagene kortedes af i en betydelig Grad, og saasnart Solen gik ned, blev det mørkt. Mændene maatte endog tænde Lys, mens de spiste sin Kveldsmad. Nogle Dage efter Afreisen fra Markland, nærmede de dristige Sømænd sig en fremspringende Odde. Vinden var nu ganske svag, hvorfor de besluttede at gaa i Land. De fandt en Ø, og i en Bugt, mellem denne og Fastlandet, fortøiede de sit Skib.

Det var tidlig om Morgenen, hvorfor Leif straks rodde i Land, ledsaget af nogle Mænd. Marken var vaad af Dug. Tyrker, som naturligvis var med ved denne første Landstigning, faldt og slog en af sine Fingre. Han stak denne op i Munden og opdagede da, at Duggen var sød Honning. Den tro Tjener blev rent henrykt over denne Opdagelse, han skreg paa Leif og fortalte denne om sin gjorte Opdagelse. Han trodde, de nu vare komne til det bedste af de Lande, som Bjarne Herlufsson havde seet Aaret

forud. Ligeledes mente Tyrker det var bedst, de slog sig til Ro her og ikke reise længere syd.

Leif syntes godt om Tyrkers Raad. Han likte selv det nye Land, der saa ud til at have mange Herligheder, hvorfor det vilde blive et godt Hvilested for de stakkers Sømænd fra det kolde og fattige Grønland. De rodde derfor Skibet bort fra Øen og ind i en Bugt. Der ankrede de ved Mundingen af den Flod, som løb ud i Bugten. Leif med de fleste af sit Mandskab gik nu i Land, forat undersøge dette nøiere. De vare komne til et yndigt Land, en rigtig Edens Have. Sjeldne Træer og Planter fandtes i mængdevis, og Elven vrimlede af Laks og andre gode Fiskesorter. Et lidet Stykke ovenfor Mundingen udvidede Elven sig til en Indsø. Efter Samraad med sine Mænd besluttede Leif at ro Skibet op i denne Indsø, og endnu samme Aften iværksatte de sin Beslutning. Saasnart Skibet var fortøiet oppe i Indsøen, flyttede de i Land og opslog sine Telte paa Stranden. De sov den følgende Nat i disse Telte. Det var vel den første Nat, Nordmænd sov i Amerika. Mange ogsaa af vor Stamme har sovet her siden Leif og hans Mænd havde slaat sig ned i Vinland. Da Kolumbus, 500 Aar senere, kom til Hispaniala tog han Landet i Besiddelse i Kongen af Spaniens Navn. Leif derimod tog Landet i Besiddelse i sit eget Navn; thi han tjente ingen Konge. Kolumbus og hans Ledsagere fandt vilde Mennesker med Guldringe i Næse og Øren. Det vakte Spaniernes Rovlyst. De kjæmpede med de Vilde forat vinde deres Guld. Leif derimod saa ikke et Menneske i Vinland. Og baade ham selv og hans Følge nøiedes med mindre værdifulde Gjenstande end Guld. Godt Mod

var nu det fornemste. Saa likte de ogsaa at faa fat i Masur — en kostbar Træsort, som med stor Fordel kunde sælges i Landene ved Østersøen og Nordsøen. Nordmændene har været et nøisomt Folk — en Egenskab, som heller ikke fornægtede sig hos Leif Erikson og de Helte, som fulgte ham paa hans udødelige Reise.

VI.

Det Sted, hvor Opdagerne opslog sine Telte var en Græsbakke, som skraanede fra den tætte Urskov ned til Stranden. De saa ikke et menneskeligt Væsen, hvorfor de i Ro og Mag indrettede sig et foreløbigt Hjem der. Efterat have nydt sin Kveldsmad faldt de alle i Søvn. Leif vaagnede først om Morgenen. Solen steg just op i Øst, og en kjølig Vind fra det nærliggende Atlanterhav strøg ind gjennem Teltaabningen og virkede oplivende paa disse hærdede Langveisfarere. Det maatte være en Følelse af Stolthed, som besjælede Opdageren, naar han laa der i sit Telt og saa udover det herlige Land, han netop havde fundet. Hvor forskjelligt var ikke dette nyopdagede Land fra det kolde Grønland med sin Sne og sin Is! — Og dog havde han, Manden fra det kolde og fattige Polarland, fundet dette nye Land! — Kun ledsaget af 34 Mand havde han gjort den lange Reise i sin usle Knarre. Ved sin heltemodige Færd havde han gjort Søsterens Spot tilskamme. Nu sad han som Konge i dette nye og skjønne Land. Undersaatterne var vel ikke mange, men den lille

Skare som fulgte ham, var ham tro. Om forlangtes vilde de følge ham i Døden. Og en saadan Troskab kunde kanske trænges; thi hvem kunde vide, hvilke Fiender, de vilde møde! Hvem vidste vel noget om det Liv, som rørte sig i dette Land, i dets dunkle Skove, paa dets vide Sletter! — Pyk — Der var vel bare Skrællinger! — Om deres Svaghed havde dunkle Forsagn naaet op til Grønland, ja helt til Island. Dette Snak om Skrællingernes Svaghed kunde være brave nok i et Julelag i Høvdingernes lune Hall, naar Kjæmperne sad ved det fyldte Bæger og skrydte af egne Bedrifter, mens de gjorde andre Folkestammer til bare Puslinger. Anderledes stillede Forholdet sig for Leif. Han var ikke længer Gjæst ved Kongens Hof i Nidaros. Han sad ikke længer i sin Fars Stue paa Brattelid. Nei han var nu paa den Skueplads, hvorom alles Tanker paa Grønland havde dreiet sig, siden den rædde Bjarne Herlufsson kom hjem fra sin store Reise. Snart vilde det vel vise sig om Bjarnes Frygt var grundet, snart vilde man vel faa at se om disse Skrællinger vare Puslinger eller Kjæmper. Men hvordan det end vilde gaa, et var Leif sikker paa: Sine Mænds Troskab. Tyrker var en Perle, om de andre kunde der siges det samme.

Mens Leif laa, fordybet i disse Betragtninger vaagnede Haldor, hans Styrmand. De stod begge op. Haldor blaaste i Luren, og det øvrige Mandskab fulgte nu sine Lederes Eksempel. Frokosten tilberedtes. Mens dette stod paa, gik en af Mændene ned til Elven forat tage sig et Bad. Han opdagede en Mængde Laks og fangede fire af disse pene Fiske, som han straks bragte op til de forbausede Mænd. Disse fik saaledes et kjærkomment Tillæg til sit

vistnok ikke rigt besatte Bord. Mændene tiljublede den lykkelige Fisker sit Bifald. Han trøstede dem med, at han i Fremtiden skulde skaffe dem al den Fisk, de behøvede, da Elven var fuld af Laks, og den var let at fange.

Efterat de havde spist, gik Leif op paa en liden Høi. Luren lød igjen, og alle flokkede sig om den elskede Fører, alle ventede med Længsel paa, hvad han nu vilde meddele dem. Han holdt igjen en Tale til dem, hvori han ytrede: "Vi er nu komne til et Land med mange Herligheder og store Rigdomme. Her vil vi finde rigelig Løn for vor dristige Færd. Det er min Hensigt at laste mit Skib med det bedste, som Landet frembringer. Denne Ladning skal vi — om Gud vil — bringe hjem til vore kjære paa Grønland."

Med stort Bifald modtoges denne Leifs Tale af alle. De jublede og slog paa sine Skjolde. Den veirbidte og selvgjorte Taler fra Snelandet, fik et Bifald af sine faa og fattige Tilhørere, ligesaa stort og mer hjerteligt end mangen en Stumptaler i vor moderne Tid. Men naar Bifaldsstormen lagde sig noget, da fortsatte Leif saaledes! — "Jeg ved godt, hvortil Eders Hu staar: I vil svært gjerne, nu lige straks, begynde at løbe omkring i Skog og Mark, forat se paa dette Lands herlige og mærkværdige Ting. Men det skal I pent lade være. I faar ikke Lov at gaa ud i disse ukjendte Skoge, for det første ialfald. Ingen af os kjender jo det Land, hvortil vi er komne. Skogen heromkring kan være fuld af vilde Dyr eller af Skrællinger. Dyrene kan rive os ihjel, Skrællingerne kan gjøre det samme. Vi maa vel blive her over Vinteren, men ikke vil vi bo ombord i vort Skib eller i disse usle Telte. Nei vi vil

bygge os en Skaale. Den skal vi opføre lige her, hvor vi nu staar. Den skal være stor nok til at rumme os alle. Og naar den er færdig, da har vi Beskyttelse mod Vinterkulden, om den kommer, samt mod Udyr og Skrællinger. Hvis vi er flittige, kan vi faa vort Hus færdigt paa en par Ugers Tid. Vi behøver ikke at lede efter Skogen her som paa Grønland, for her har vi den lige ved Haanden. Naar Huset er færdigt, da skal vi i Fællesskab gaa ud og undersøge Landet, vi har fundet."

Mændene likte ikke denne kloge Tale. Som alle Eventyrere nærede de en vis Afsky for ordentligt Arbeide. De havde gjort Reisen herned, ikke forat bygge Skaaler slige havde de jo paa Grønland, hvor de ogsaa vel kunne trænges — men forat finde Gods og Guld. Derfor mumlede de nogle misfornøiede Ord, da Leif sluttede sin Tale. Denne fik dog Undsætning af den trofaste Tyrker. Denne paalidelige Mand traadte frem og støttede Leifs Forslag. "Hvis nogen vil gaa ud i Skogen, saar de gjøre det paa egen Haand" — mente den Gamle. — "Men — fortsatte Tyrker — hvis nogen i denne Forsamling vidste et bedre Raad end det, Leif havde git, burde han stige frem og fortælle det. Mændene stod en Stund tvilraadige. Endelig tilstemte de dog Leifs Forslag. Denne tog straks fat paa Arbeidet. En Fjerdepart af Mændene sattes til at holde Vagt. De skulde varsle de andre om en Fare truede af Dyr eller vilde Mennesker. En anden Fjerdepart fik i Opdrag ved Jagt og Fiskeri at skaffe Mad tilveie for dem alle. Halvdelen af Mandskabet, begyndte at fælde Trær og opføre Huse. Om Natten sov de alle i sine Telte.

men nede i Indsøen laa deres Skib fremdeles, fortøiet forat de skulde ha' et Tilflugtsted i Tilfælde af et pludseligt Overfald.

De gik raskt fra Haanden med Arbeidet. Det kraftige Mænd fældte og tilhuggede de Træer, som benyttedes til Huset. Dette reiste sig snart over Jorden, men de, som skulde skaffe Mad, gjorde ogsaa sin Gjerning. Laks og Vildt bragtes tilveie i Overflod, og Hvede fandt de i vild Tilstand. Vagtmændene havde dog det letteste Arbeide. De saa hverken en Skrælling eller et vildt Dyr. Men om Kvelden, efter endt Dagværk, samledes de alle omkring en stor Ild, som tændtes nede ved Landet. De spiste sin Kveldsmad, hvorefter de kortede hinanden Tiden ved at fortælle om de Eventyr, de havde oplevet. Og mange af de Mænd som sad samlede der paa Stranden, havde ikke saa lidet at fortælle endda. De havde faret vide omkring i Skandinavien, samt Landene ved Øster- og Nordsøen. De havde været paa Island, de stotske Øer, kanske endog i Irland. Og enhver gav sine Historier tilbedste. Den kloge Leif hørte paa alle disse Fortællinger uden at sige stort. Han havde vel reist mer end nogen af de andre — Haldor og Tyrker undtagne. Men Leif fortalte ikke om sine Reiser. Hans Tanker dvælede ved hans egen store Familiesaga. Erik rødes Slægt havde dog gjort en glimrende Løbebane ligevel. I disse stille Aftentimer tænkte han paa Bedstefaderens og Faderens glimrende Bedrifter paa Island og Grønland. Fra fredløse Flygtninger naadde de frem til Høvdinger — End han selv da! — Var han ikke en værdig Søn af Erik røde! fortsatte han ikke, hvor Fædrene slap! Gud ske Lov, han var ingen

fredløs! han eiede ikke Faderens grusomme Natur, men han eiede sine Fædres djærve Eventyraand, han eidde deres seige Udholdenhed, deres vilde Mod. Og var det ikke disse gode Egenskaber, som nu havde gjort ham til Opdager af et Land, langt herligere end noget af dem, hans Fædre fandt. Ved sin egen Kraft seilede han den lange Vei til Throndhjem. Ved Hjælp af den samme Kraft, beaandet med den Smule han hørte om Hvidekrist af den store Konge i Nidaros, hvis Gjest han var, seilede han ogsaa hjem igjen. Nu havde han fundet Veien herned. Han vidste ikke saa sikkert om det var Hvidekrist eller Njørd, som hjalp ham til denne Stordaad, han vidste ikke saa nøie om det var Moderens og Præstens Bønner til Hvidekrist eller om det var Faderens Ofringer til Asathor, Njørd og de andre Nordens Guder, som gav ham Bør og Held paa Reisen fra det kolde Grønland helt ned til dette Lands herlige Strande.

Dette var kanske de Tanker, som i disse Kveldsstunder rørte sig i den kloge Leifs Sjæl, mens hans Mænd sad der sorgløse med sine Sogn og sine Skrøner. Disse Kveldsstunder var vel forresten Blomsten i Eventyrerne ensomme Tilværelse. Den ene Kveld gik vel omtrent som den anden. En Kveld blev de dog afbrudte i sine Fortællinger ved den ubehagelige Overraskelse, at Tyrker var borte. Han gik hver Dag paa Jagt og var meget dygtig i sit Fag. Kort før skjød han saaledes en Bjørn, som fire Mænd maatte bære hjem til Leiren. Idag havde han ogsaa, sammen med nogle andre af Mændene, flakket om i Skogen. Ud paa Kveldsiden skildtes de fra ham. De tog hjem, men Tyrker var borte. Leif, der inderlig elskede den tro Tje-

ner, skjændte paa sine Mænd fordi de havde forladt ham. Han trodde, at Tyrker enten var dræbt af et Udyr eller havde forvildet sig i Skoven. Forsynet med Fakler tog Leif — ledsaget af nogle Mænd — ud forat lede efter den forsvundne. De andre forblev i Leiren, hvor de blaaste i Lurene. Komne bort til Skovkanten mødte de Tyrker. Han kom slæbende med en tung Byrde paa Ryggen. Leif udtalte sin Glæde over Gjensynet og vilde vide hvad Tyrker havde gjort i Skogen saalænge. Den gamle tro Tjener bare lo og talte lidt Tysk, som ingen af Nordmændene forstod. Sin Byrde satte han paa Marken ved sin Side. "Hvad har Du der Fosterfar?" — spurgte endelig Leif idet han pegte paa Tyrkers Bytte. "Vindruer har jeg fundet Fostersøn!" — svarte endelig Tyrker. Der blev Glæde blandt den lille Skare. De til at smage paa Druerne. Jo ganske rigtig, de vare ægte. Det forsikrede Tyrker, han kjendte til slige Sager fra sit Fædreland. Og alle trodde ham paa hans Ord. De gik til Leiren, hvor alle maatte smage paa Tyrkers Druer. Jubelen var stor. Bare nu nogen kunde lave Vin! Det vilde bli' enda bedre. Leif mente "Nei." Selv kunde han ingen Vin lave og hans Mænd forstod vel end mindre denne Kunst. Tyrker bad dem være rolig i saa Henseende. Han forstod Kunsten som ung Mand i Tyskland og havde ikke glemt den. Endnu skulde han lave Vin Og hvis Leif vilde følge hans Raad haabede han, at de alle skulde drikke Vin ved den nye Skaales Indvielse. Tyrker vilde at Leif skulde lave et stort firkantet Kar, som skulde forsynes med smaa Hul i Bunden og sættes paa Bakke. Karret skulde fyldes med Druer, som skulde presses. Saften vilde rinde gjennem

de smaa Huller i Bunden ned i et mindre Kar, som stod paa Marken under det store. Derefter maatte Saften gjæres. Naar den var gjæret nok, skulde den tappes paa Tønder. Tyrker haabede, at Vinen vilde bli' stærk nok. Haldor trodde ogsaa, at Planen var god. Paa en Reise i Norge fik han selv en lignende Opskrift om Vinlavning af en tysk Kjøbmand. Leif gik ind paa Planen. Nogle sattes til at bygge Karret, andre hjalp Tyrker med at indsamle Druer. Resten af Mandskabet drev paa med Husets Istandsættelse.

Snart stod ogsaa Huset i fuld Stand. Efter ældgammel norsk Skik var det bygget fra Øst til Vest. Taget var tækket med Torv og Gulvet var dannet med Ler og Smaasten. Langs Langvæggene gik Bænke og midt paa den nordre Langvæg var Leifs Høisæde anbragt. Efter god gammel norsk Skik skulde ogsaa et mindre Høisæde bygges paa den modsatte Langvæg, men dette undlod man, da der foruden Leif selv ikke fandtes en ætbaaren Mand i hele Følget. Vi maa nemlig komme ihu at de gamle Nordmænd var meget nøie med Hensyn til Rangordningen, enten de sad hjemme eller færdedes ude i fremmede Lande. Langsefter Gulvet i den store Skaale var der anbragt Ildsted, hvor de saakaldte Langilde skulde brænde. Bagen om Bænkene var Mændenes Soverum. Selv en Kvindebænk var anbragt paa Husets vestre Tvervæg. I Spøg spurgte Leif hvad de vilde med denne Bænk, da de ingen Kvinder havde. En af hans Mænd svarte, at hvis de kom hjem til Grønland, saa vilde vel nogen reise hid igjen. Da vilde nok Freydis Eriksdatter være med, og da kom nok Kvindebænken vel med. Leif bare gren, uden at svare.

Teltene toges ned. Bohavet bragtes ind i det nye Hus. Langildene tændtes, og Leif satte sig i sit Høisæde. Tyrker bragte ind Vinen, hvoraf alle drak. Leif tømte sit Bæger paa god Lykke for dem alle. Det Land, de havde fundet, kaldte han V i n l a n d. Tyrker svarte paa Skaalen med en Skaal for Leif, som han kaldte den hepne eller lykkelige. Mændene drak til langt ud paa Kvelden, og de fleste af dem gik fulde tilsengs.

Den følgende Dag lagde Leif sin Plan for deres fremtidige Sysler. Den vidnede om dyb Klogskab, som alt han tog sig fore under Opholdet i Vinland. Sine Folk delte han i to Flokke. Den ene skulde staa under Haldors Ledelse. Over den anden førte Tyrker Komandoen. Den ene Halvdel af Mandskabet fik det Hverv at bygge et stort Nøst, hvor de vilde sætte Skibet ind. Det var nemlig ikke forsvarligt at lade det ligge i Indsøen over Vinteren. Den anden Halvdel skulde undersøge det omliggende Land. Disse Opdagere fik strenge Instrukser af Leif. Altid skulde de gaa væbnede ud i Skogen, aldrig maatte de skilles ad, og hver Kveld skulde de, som en ufravigelig Regel, vende hjem til Huset. Denne vise Ordning blev ogsaa efterlevet.

Dag efter Dag streifede de om i Skog og Mark. Vinbær bragte de hjem i Mængde. Tyrker bryggede Vin og fyldte alle Tønder, de havde med. De likte nemlig godt Vinen selv, men de vilde ogsaa gjerne bringe noget af den gode Drik hjem til Grønland. Der var Vin slet ikke nogen Hverdagsdrik. Det skortede endog ofte paa Øl og Mjød. Kom de velholdne hjem igjen, vilde det være godt at ha' nogle Tønder Vin med. I det Hjemkommerøl, som Erik røde naturligvis maatte afholde til Opdagernes Ære,

vilde det være en yndig Musik for disse at bli' budt velkommen hjem af den mægtige Høvding i et Bæger af den Drik, de selv havde lavet i det Land, hvorfra de kom igjen. Derfor drev de svært paa Vinlavningen. Jagten var ogsaa en yndet Sport. De fældte en Mængde Dyr, baade forat skaffe tilveie det nødvendige Kjød til Livsophold og for Skindenes Skyld. Disse havde man god Brug for hjemme paa Grønland, hvor alt som heder Klæder er kjærkomment. Laks fiskede de ogsaa i stor Mængde i den nærliggende Elv. Hvad de ikke spiste hængte de op og tørrede. Laksen vilde ogsaa være svært velkommen paa Grønland.

Hele Vinteren opholdt de sig i Vinland, men tidlig paa Vaaren i Aar 1002, gjorde de sig færdig til at reise hjem. Leif holdt en Tale, hvori han fortalte sine Mænd, at de vistnok alle havde levet godt i de Maaneder, de havde opholdt sig her, men ligevel trodde han, de alle længtede efter at gjense sine kjære i Hjemmet. Saa var det ialfald med ham, og han tænkte, de andre var i samme Stilling som han selv. Leifs Tale modtoges med udelt Bifald. Alle vilde hjem. Saa tog man med Kraft fat paa Forberedelserne til Afreisen. Nogle satte istand Skibet, mens andre gjorde færdig den Ladning, som Leif vilde ta' med til Grønland. Arbeidet dreves med Kraft, forat de kunne komme afsted saa tidlig som muligt. De dristige Sømænd kunde da faa benyttet den Søndenvind, som hver Vaar stryger nord over langs Kysterne af Ny England. Kvelden før Afreisen holdt Leif et Afskedsgilde for sine Mænd. De tog godt til sig af Vinen. Det var kanske en og anden i denne Flok, som nærede et stille Ønske om at faa bli', hvor de vare. Her var jo Klimaet mildere og

Maden bedre end paa Grønland. De saa næsten ikke Sne, den Vinter, de vare der — bare noget Regn engang imellem. Og saa var Dagene — selv midt paa Vinteren — længere her end paa Grønland. Kort: her var bedre at være. Men slige Hensyn maatte sættes tilside for den ubændige Lyst til Eventyr, der gaar som en rød Traad gjennem vore Forsædres Vikingesaga. Ud vilde de igjen! — helt op til Grønland, forat fortælle de derværende Høvdinger — og først og fremst Erik røde — om det Land, de havde fundet. Leif vilde endnu engang i Livet — om saa var Guds Villie — gjense sin gamle Far, og fortælle denne at han ikke vanslægtede paa sine Fædre. Han vilde fortælle sin Far om et Land, langt herligere end noget af dem, Erik opdagede. Leifs Følge vilde ogsaa fortælle. Kommen hjem vilde gamle Tyrker holde Foredrag om Vinland for Huskarlene og Trællene paa Brattelid. De unge Gutter af Grønlands gjæveste Ætter, som var med, vilde ogsaa hjem. Deroppe under Polarisen sad kanske en Ungmø, som ventede paa sin Elsker — en af Leifs Følge. Den unge Mand skulde kanske gjøre en Stordaad, inden han kunde ægte den Skjønne. Kom han nu velholden hjem til sin fattige Ø, da kunde han fortælle sin Elskede om den udførte Daad, da kunde han fordre sin Løn. Alle vilde reise hjem, fordi alle følte, at deres Hjemkomst vilde bli' en ualmindelig Begivenhed paa Grønland.

De satte Kursen mod Nord. Leif stod selv ved Roret. Mer end paa Udreisen følte han nu det store Ansvar. Mændene var jo de samme. Ikke en var borte. Dertil kom den kostbare Ladning, de havde ombord. Om de nu gik under! — — Ja saa var hele deres Arbeide spildt.

Saa vilde de ligge der paa Atlanterhavets Bund uden Bautasten og uden Eftermæle. Havets Bølger vilde bli' deres eneste Gravhøi. Men den Høi vilde, ikke fortælle stort til kommende Slægter. Dette lunefulde Hav, hvorpaa de nu færdedes i sin lille Knarre, havde jo gravet ned saamange før dem, og mange efter dem vilde stedes til Hvile i den samme Grav. Nordens gamle Vikinger skattede Eftermælet høit. At dø med et hædret Navn efter et daadrigt Liv var det største, det herligste, de vidste.

Paa Hjemveien satte Leif Kursen mer østlig. Han anløb hverken Markland eller Helleland — de to Stationer, han fandt paa Nedreisen. Han styrte lige paa Grønland. Vinden var flau, hvorfor Hjemreisen ikke gik fort. Ved Afreisen fra Vinland var de forsynede med Mad og Vand for flere Uger, men paa Grund af den sene Seilads, begyndte det at skorte paa Maden. Det havde kanske blit rigtig Sultekur, før de naadde hjem, om de ikke havde faat Anledning til at dræbe en Bjørn. Kjødet af det dræbte Dyr lod dem ingen Mangel lide. I god Behold kom de da endelig hjem.

Tidlig en Morgen seilede Leif ind ad Eriksfjorden. Folkene oppe paa Brattelid blev var Skibet, og de kjendte det strax. Du kan tro der kom Liv i Befolkningen paa Erik rødes Gaard. Med Høvdingen i Spidsen gik de fleste ned til Søen forat byde Leif og hans Kammerater velkommen. Da de kom ned til Søen, lagde Leif netop til. Han steg iland. Far og Søn mødtes igjen. Omtrent et Aar var gaat, siden de skiltes paa Brattelid. Da Leif reiste, gjorde Erik neppe Regning paa at se ham mer. Li-

gevel kom dog Leif igjen. Grønlands Opdager havde fundet en Overmand i sin egen Søn. Amerikas Opdager hilste paa sin alderstegne Far. Denne bød sin Søn et hjerteligt velkommen. "Du har vel fundet nye og større Lande min Søn?" — spurgte Erik. "Ja et herligt Land har jeg fundet Far, — svarte Leif — vor Ladning vil fortælle dig, hvad Landet frembringer. Men bedre skal jeg beskrive Landet, naar vi kommer til Bo i din Skaale paa Brattelid." Derefter gik Far og Søn i Forening op til Gaarden.

Der i en Afkrog af Verden modtoges Dagens største Opdager, Tidens største Reisende — en Mand, der ærlig fortjener en Plads ved Siden af en Marko Polo, en Livingstone eller en Stanley — ikke af en Konge eller et Hof paa en af Verdens store Skuepladse, men af sin egen Far den stakkers fredløse. Af Grunde, som vi nærmere skal forklare senere i denne Bog, blev ikke Leifs Opdagelse af blivende Værd. Men derfor er ikke Leifs Ære mindre. Hjælpemidlerne vare smaa. Resultatet stort. Det er Opdagerens uvisnelige Hæder. Hvor forskjellig var ikke Leifs Modtagelse fra den, som blev Kolumbus tildel, næsten et halvt Aartusinde senere, naar han kom til Spanien igjen fra sin udødelige Reise, da stod hele Landet rede til at ta' vel mod den Mand, hvem de fleste før Udreisen ansaa for en Galning. Landets Herskerpar, Ferdinand og Isabella, overøste ham med Æresbevisninger. Kolumbus tog Amerika i Besiddelse i Kongen af Spaniens Navn. Derfor blev hans Opdagelse til Gavn for Verden. Kolumbus hjalp Verden, og denne hjalp ham igjen. Leif

kunde ha' hjulpet Verden, men Ulykken var, at han ikke havde nogen Verden til at hjælpe sig. Derfor tabte vi Frugten af hans ligesaa dristige som store Reise.

VII

Ikke længe efter Leifs Hjemkomst fra Vinland, døde Erik røde. Den gamle Høvding blev syg under det store Gjestebud, han holdt til Leifs Ære om Sommeren 1002. Men først ved Juletid samme Aar døde han. Allerede i Leifs Hjemkommerøl, !ovede hans ældste Bror, Thorvald, at gjøre en Tur til Vinland. Og seks af de fornemste Høvdingesønner paa Grønland lovede at følge ham paa Reisen. Ved Bragebægeret i Arveølet efter Faderen, gjentog Thorvald sit Løfte. Leif, der nu sad som Herre paa Brattelid og som Høvding og Lovsigemand paa Grønland, lovede at hjælpe Thorvald det bedste han kunde. Til den Ende lod Leif sætte istand den Knarre, hvormed han gjorde sin Reise. Endnu engang skulde den gjæste Vinland, endnu engang skulde den bringe en af Erik rødes Sønner ned til det nye Land. Thorvald takkede sin Bror for dennes Hjælp og gjorde sig istand til at seile til Vinland. Den gamle Haldor, som havde været med Leif skulde ogsaa med Thorvald. Haldors store Dygtighed som Sømand gjorde ham uundværlig. Som vi senere vil se, reddede han ogsaa Thorvalds Ekspedition fra fuldstændig Undergang. Tyrker blev ogsaa med. Den gamle tro Tjener likte bedre at tumle sig i det sollyse Vinland end

deropse paa Grønland. Tidlig paa Vaaren 1003 seilede Thorvald ud af Eriks fjord. 30 gode Mænd fulgte ham paa hans Reise. For god Bør seilede de ned til det Sted, hvor Leif opholdt sig. De fandt igjen det af ham byggede Hus i den samme Stand, som Leif forlod det. Thorvald og hans Mænd slog sig til Ro her og blev der i hele to Aar. Om Vinteren sad de i Ro i Leifs Hus. Om Sommeren seilede de langs Kysterne baade nord og syd over. Ligesaalidt som Leif saa de et Menneske. Og den Omstændighed, at Leifs Hus gjenfandtes akkurat i den samme Stand, hvori det var forladt, beviser jo ogsaa, at der i Eventyrernes Fraværelse slet ikke havde været Folk. Ligesaalidt som Leif kunde dog Thorvald gjøre sig fortrolig med den Tanke at leve og dø i Vinland. Hans Hu stod til Grønland og til sine kjære deroppe. Tidlig paa Vaaren 1005 gjorde han sig derfor færdig til at seile hjem. Han ladede sit Skib med det bedste han kunde faa fat paa og satte Kursen for Grønland. Thorvald synes dog at ha' været en mindre modig Mand end Leif. Han styrte ikke som denne lige paa Grønland, men han seilede langs Kysten af det nuværende Ny England. En Dag, mens de styrede nordover langs Kysten, overfaldtes de af en frygtelig Storm De svære Bølger slog over Skibet. Halvdelen af Besætningen havde fuldt Arbeide med at øse, mens den anden Halvdel rodde paa Liv og Død. Den gamle veirbidte Haldor stod ved Roret. Thorvald blev bange og gik agterud til Haldor forat spørge denne til Raads. Stormen øgede paa, Søgangen voldsommere og voldsommere. Baade Øsemændene og Rormændene var udmatte-

de af det svære Arbeide. Og nu saa de bare Undergang og Død for sine Øine. Derfor, mente Thorvald med rette at gode Raad var dyre. Haldor fortalte da den unge Høvding, at det eneste Middel til Redning var at sætte Skibet paa Land. Lige foran dem laa en flad sandig Strand. Op paa den vilde Haldor styre Skibet. Thorvald skulde gaa ned igjen til Folkene og fortælle disse, at naar Haldor raabte, skulde de holde op at ro og øse, og alle skulde de springe agterud i Skibet. Saa vilde Haldor prøve at styre det gjennem Brændingerne op paa den flade Strand. Thorvald efterkom Haldors Befaling og Skuden sattes paa Land. En vældig Sø kastede Knarren op paa Landet, hvor den lagde sig paa Siden og sloges isønder.

Kjølen reves helt fra Skibet og blev liggende for sig selv i Sandet. Thorvald og hans Mænd forfærdedes ved denne Tildragelse. Denne Knarre, som havde gjort saamange Reiser over store Have, var endelig opslidt. Og den var jo det eneste Haab for disse Mænd, det eneste Middel, hvorved de kunde vedligeholde Forbindelsen mellem Grønland og det Land, hvor de nu var. Haabet om at gjense deres kolde og fattige Fædreneø, var med et væk — svundet saa pludseligt som Dug for Sol. Resten af sine Dage maatte de vel blive i Vinland; thi ikke formaaede de at bygge et nyt Skib. Mændene, hvoriblandt Thorvald selv, overlod sig til sløv Ligegyldighed eller tause Klager. Kun en var fattet og klar paa Stillingen. Det var gamle Haldor. Saasnart Stormen lagde sig, begyndte han at undersøge Vraget. Ladningen og alt deres Værktøi var reddet. Bare Skibet var slaat istykker. De formaaede ikke at bygge et nyt Skib, men hvad hindrede dem vel fra

at sætte istand det gamle. Baade Bjarne Herlufsson og Leif havde fortalt, at Skibet var særdeles godt. Ved en nøjagtig Undersøgelse kom Haldar til et lignende Resultat. Kjølen var gaat i Hundene. Mange Planker i Knarren var brækkede, men ligevel mente Haldor, at Skibet kunde sættes istand igjen. Værktøi havde de nok af, og Skog fandtes i Mængde lige ved Haanden. Ved et par Maaneders ihærdigt Arbeide, kunde de faa Skibet i god Stand igjen. De var jo 31 Mand. Dette udviklede den dygtige Haldor for Mændene. Disse fandt Planen god og tog straks fat paa Arbeidet. Efter to Maaneders Arbeide var ogsaa Skibet gjort istand igjen, stærkere end det havde været paa længe. Den gamle Kjøl reistes op yderst paa det Næs, hvor de vare kastede iland. Thorvald gav derefter Stedet Navn og kaldte det Kjalarnæs. Ingen af Mændene følte dog Lyst til at opholde sig længer end høist nødvendigt der paa Kjalarnæs. Alle længtede hjemover. En vakker Solstinsdag rodde de derfor ud mellem Skjærene og saasnart de vare komne i rum Sø satte de igjen Kursen nord over. Snart kom de til et andet Næs, hvor Landet saa svært indbydende ud. Jevnt skraanede Landet ned mod Søen. Det var dækket med mange herlige Planter, og i Baggrunden hævede Urskovens Kjæmpetræer sine majestætiske Kroner over Omgivelserne. Thorvald sendte nogle af sine Mænd iland. De murede en Slags Kai et Stykke ud i Søen. Knarren lagdes op til den og fortøiedes hvorefter alle gik iland. Thorvald likte Stedet svært godt — bedre end noget andet, han havde fundet i Vinland. Dette fortalte han til sine Mænd og trodde det vilde være en god Leveplads for dem. Han fortalte dem, at det var hans

Ønske at bygge en Skaale her og indrette et Herresæde, hvor han kunde sidde som Høvding. I denne Egenskab kunde han blive ligesaa mægtig her som hans Bror Leif var paa Brattelid.

Mændene var trætte af det Streiseliv, de nu saalænge havde ført. Det kunde jo ogsaa hænde, at flere af dem nærede Frygt forat betro sit Liv til den usle Knarre. Men hvad nu end Grunden var: En Ting er sikkert: Alle gik ind paa Thorvalds Forslag. Straks begyndte de da Bygningen af en Skaale. Sine Telte opslog de ved Stranden. Med Vagtholdet tog de det ikke mer saa nøie. I alle de Aar, de nu havde tumlet rundt paa Kysterne af Nyengland, havde de ikke truffet en Skrælling. Ingen Grund havde de vel til at frygte disse uvelkomne Gjæster her heller. Derfor drev de med Kraft paa Skaalens Opførelse, men om Kveldene fortalte de lystige Historier, mens de sad samlede omkring Ilden nede ved Stranden. Snart skulde der dog komme en brat Afbrydelse paa det ensformige Liv. I fire Dage havde de arbeidet paa sit Hus. Gamle Tyrker streifede som sædvanlig om i Skogen, forat skyde Dyr eller samle Vindruer. Hver Kveld kom han munter hjem, altid med noget godt til deres Spisekammer, og paa Skrøner fattedes det ham aldrig i deres Kveldslag ved Ilden. Den femte Dag kom han dog mismodig hjem til Leiren. Intet Vildt, ingen Druer bragte han heller med. Mændene bemærkede hans nedslaaede Sindsstemning og spurgte, hvad som feilede ham. Jo han havde seet Skrællinger. Mens han badede sig i Søen, kom tre Baade roende rundt Næsset og lagde ind i en Vig, knapt en halv Mil fra det Sted, hvor de nu befandt sig. I hver af Baadene var tre

Mænd, smaa og skjægløse, iførte Skindkjortler. Baadene vare lange og smale, gjorte af tyndt Skind. Solen holdt just paa at gaa ned, da Tyrker fik Øie paa Baadene, men han kunde se den nedgaaende Sol, tvers igjennem dem. Baadene roedes med en tobladet Aare. Tyrker havde ikke saa store Tanker om disse Skrællingers Tapperhed, men han maatte beundre deres Færdighed i Skydning. Mens de roede henad den speilblanke Vandflade fløi en Maage over en af Baadene. En Skrælling lagde en Pil i sin Bue og skjød Maagen, saa denne styrtede ned i Søen. Skrællingen havde en Snor fæstet til Pilen, og han drog uden Vanskelighed Fuglen ind i Baaden, hvor han knækkede Halsen paa den. De vare ogsaa flinke til at ro. Baadene skjød ligesaa god Fart som et almindeligt Langskib, naar det roedes med fuld Kraft. Tyrker udtalte sluttelig, at han havde hørt Frasagn før om disse Skrællinger, og de Mænd, han havde seet paa Baadene, svarede i et og alt til den Beskrivelse, han havde faat af dem paa Grønland. Mændene sluttede Kreds om den gamle Tysker, mens han fortalte sin Oplevelse. Hans Beretning modtoges forskjelligt af de forskjellige. Somme mente, det hele kun var en af Tyrkers sædvanlige Skrøner. Han kunde slaa slige, det vidste de fra fordums Dage. Og nu ikveld morede han sig med at skræmme dem lidt, det var det hele. Andre var ikke saa vantroende. Det var nok sandt, at Tyrker havde seet Skrællinger, men behøvede vel disse gjæve Kjæmper, der seilede omkring paa en veltømret Knarre at frygte for disse stakkers smaa Skrællinger, der for omkring paa Søen i Skindsække? Traf de dem, kunde de ved et eneste Pileskud greie Skindbaadene, saa de ikke mer vilde flyde paa Van-

det. En Pil fra Nordmændenes stærke Buer vilde sætte Hul paa de usle Baade, saa de sank med Mand og Mus. De fleste hældede dog til den Anskuelse, at Tyrker bare løi. Enten havde han spist formange Vindruer som da han var med Leif og derved blit forstyrret i Hovedet eller havde han tat sig en Lur efter Badet og drømt det hele. Tyrker holdt dog fast paa sin Beretnings Paalidelighed. Han var hverken fuld eller søvnig. Lysvaagen saa han Skrællingerne og i samme klare Tilstand fortalte han Hændelsen til sine Kammerater.

I Taushed lyttede Thorvald til Tyrkers Beretning, saavel som til Mændenes Spot. Endelig udbrød den unge Høvding: "Altid har jeg kjendt dig som en paalidelig Mand Tyrker. Du var en tro Tjener i min Fars Hus, længe før jeg blev født. Ikke heller nu tviler jeg paa Sandheden af din Fortælling. Men ikke behøver vi vel at være bange for disse ni smaa sljægløse Skrællinger i tre Skindbaade. Her er vi 31 Mand — alle vaabendygtige. Vil Skrællingerne møde os i Kamp, kan vi nok lettelig gjøre det af med dem."

Den tankeløse Skare tiljublede Høvdingen sit Bifald. Kun en havde endnu ikke talt. Det var gamle Haldor. Han sad i dyb Eftertanke uden at mæle et Ord. Thorvald bemærkede dette, og spurgte Haldor, hvad han tænkte paa og hvad der gjorde ham saa alvorlig. "Jeg tænker ogsaa paa Skrællingerne — svarte den gamle Søulk — Du Thorvald Bonde tar nok Sagen let. Du siger, at tre Gange tre er ni. Den Sandhed kjender vi alle, men Du glemmer Thorvald alle de Skrællinger, som kanske findes her, foruden disse ni." ... 'Tror Du kanske Haldor at disse

Skrællinger vil prøve at angribe os" — spurgte Thorvald.

Ja Haldor mente da det: De var 31 Mand, som var komne herop paa en fremmed Strand. Skrællingerne for omkring i smaa Skindbaade. Men fik de Øie paa Knarren vilde de vel hellere have den. Bedre var det jo at færdes rundt i en stor Knarre end i de usle Skindbaade. Nordmændenes Vaaben vilde vel ogsaa Skrællingerne like. Derfor vilde de vel ogsaa vove en Dyst med de fremmede. 31 var ikke mange. For hver en, som faldt, vandt Skrællingerne en Fordel. Om de mistede nogle Mænd, vilde det ikke gjøre stort. De havde nok at udfylde Hullerne med. Denne Haldors kloge Tale gjorde et mægtigt Indtryk paa Mændene. Thorvald indsaa Sandheden af disse Argumenter og spurgte Haldor, hvad denne trodde var bedst at gjøre. Den gamle Styrmand gav da det grusomme Raad, at de straks skulde slukke Ildene og udsætte gode Vagtposter baade paa Stranden og ombord i Skibet. De, som ikke fik i Opdrag at staa paa Vagt, skulde sove paa sine Skjolde, fuldt væbnede. Næste Morgen skulde de da med Tyrker som Veiviser opsøge de ni Skrællinger og slaa dem alle ihjæl. Derved vilde disse hindres fra at bringe Tidende om de fremmedes Nærværelse til sine Stammefrænder. Det var den eneste Maade, hvorpaa Haldor øinede Mulighed til Frelse. Baade Thorvald og de andre fandt Raadet godt. Ildene slukkedes i en Fart og de nødvendige Vagter udsattes. Resten begav sig til Hvile med Undtagelse af Thorvald, der hele Natten sad oppe, sammen med Haldor og Tyrker. Tidlig næste Morgen vækkedes de alle i største Stilhed. Med Haldor og Tyrker i Spidsen rykkede den

lille Skare ud til det Sted, hvor Tyrker saa de Vilde lande, Kvelden forud. Snart fandt de Stedet — en lun og stille Vig. Strandbredden var dækket med fin Sand. Paa Sanden var de tre Skindbaade hvælvede rundt og under dem laa Skrællingerne i dyb Søvn. Arme sorgløse Naturbørn! — Her laa de paa hjemlig Grund! — Ikke anede de, der de laa, at Døden om et Øieblik vilde svinge sit hvasse Sværd over dem! — Ikke anede de, at ukjendte Fiender havde brudt sig ind i deres Land, forat gjøre dem Retten til Fædrenejorden stridigt! Lig Katte sneg Vikingerne sig frem mellem Buskene. De vilde omringe de sovende, for i et eneste Øieblik at afslutte deres jordiske Tilværelse. Men pludselig vaagner en. Han syntes at være en Høvding for de andre. Med et Spring sætter han ud i Søen og op paa en Sten. Med en Aare maaler han Dybden af Vandet. Endnu havde han ikke mærket nogen Fiende. Han speider rundt, men mest paa sine Folks Baade. Han stod øiensynligt i Begreb med at vække sine Kamerater, forat de alle i Lag kunde fortsætte sin Reise. Pludselig lyder Nordmændenes Lur. Den Vilde paa Stenen skjælver ved de ukjendte Toner. Slig Lyd havde han vel aldrig hørt i Nyenglands tause Skove. Var det et nyt ukjendt Dyr, som brølede eller kom den stygge Lyd fra et Instrument, som tilhørte en fiendtlig Stamme? Snart skulde han faa Syn paa Sagen. Frem af Buskene stormede de skindklædte Nordmænd. De rettede sin Vei mod Baadene. Skrællingen ser Faren. Lynsnart hopper han fra Stenen op paa Land. Han griber en af Baadene, sætter den paa Vandet og ror ud af Vigen, det forteste han kunde. Uroede ved Støien vækkes de andre Skrællinger. De ser den flyg-

tende, de ser Faren, hvorfor han flygter, men for sent til at undgaa den selv. De otte Skrællinger omringes af Nordmændene. De overmandede Stakkere prøvde at kjæmpe, men Heldet var ikke med dem. De otte Skrællinger nedhuggedes. Først da denne Niddingsdaad var udført, blev Vikingerne var den flygtende Skrælling. Ingen Baad havde de ved Haanden, og ingen Bues Pil kunde naa ham mer. Dertil var Afstanden for stor. Han rodde om Næset og forsvandt for Eventyrernes Blikke. "Otte Mænd har vi nu dræbt til ingen Nytte" — sagde Haldor — "den niende vil bringe Bud om Overfaldet til sin Stamme. De vil alle komme forat hevne sine faldne Brødre." Dette indsaa nu alle. De jordede de faldne Skrællinger og drog mismodige tilbage til sin Leir. De vidste vel, at Skrællingerne vilde komme, og derfor tog de fat paa Knarren, som var sat paa Land. Den skulde bringes paa Søen. Ombord i den, vilde de forsvare sig mod den Fiende, som snart vilde komme. Knarren laa seilfærdig. Alt af Værdi var bragt ombord. En af Skrællingernes Skindbaade skulde ogsaa bringes til Grønland som et Minde om Mødet med disse Folk. Mandskabet fik sin Middag, hvorefter de tog sig en Blund. Kun den dygtige Haldor vaagede. Mens de andre sov, sad han paa en Bjergpynt og saa efter Skrællingerne. Tyrker var ude for at speide. Fuldt rustet sad den gamle Haldor der paa Pynten. Overfaldtes de og dræbtes her idag, da var Skylden hans, som ikke sørgede for at faa alle ni dræbte. Kom de i Kamp vilde han gjøre sin Pligt. Han raadede Thorvald til at fly straks, men denne afviste Raadet med Haan.

Ikke vilde han en Høvdingesøn fra Grønland — fly

for en Flok usle Skrællinger. Aa nei, kom de forat hevne sine faldne Brødre, skulde de faa Bank paa en saadan Maade, at de for stedse tabte Lysten til at slaas med Kjæmperne fra Grønland. Dette var den unge og uerfarne Thorvalds hovmodige Mening. Haldor græmmede sig over den ubesindige Opfatning, Det var jo ikke at vente forresten, at Erik rødes stolte Søn vilde ta noget Raad af en ringe Mand som Haldor. Tiden vilde nu snart vise hvem der havde Ret af de to. Mens Haldor sad fordybet i disse Tanker kom en Mand stille hen til ham og slog ham paa Skulderen. Halvor greb forskrækket sine Vaaben. Det var kanske en Skrælling som havde sneget sig did forat faa Hevn for sine Brødre! Ved at se opdagede Haldor, at det var Thorvald. De to Mænd stirrede et Øieblik i Taushed paa hinanden. Endelig udbrød Thorvald; En styg Drøm havde jeg nu Haldor. Mens jeg blundede et Øieblik kom en fremmed Mand hen til mig og raabte saa det gav Gjenlyd i de omliggende Aaser: Thorvald Erikson kald dine Mænd sammen og fly herfra paa din Knarre, ellers kommer Skrællingerne og dræber Jer alle.

"Ja Thorvald Erikson — gjenmældte Haldor — du forlod vore gamle Guder og gav dig hen til denne Hvidekrist. Ligevel kan det hænde, at Odin og Thor varsler dig idag. Din døde Far ser vor Fare fra Valhalla idag og paa hans Bøn har Guderne sendt en, som skal melde os om vor Fare,"

Thorvald sad igjen taus. Han grundede paa den gamle Sømands Ord. Det var kanske noget i Ordene ligevel. Haldor betragtede Thorvald uden at mæle et Ord. Begge ante den overhængende Fare. Pludselig reves de

begge ud af sine Betragtninger ved Tyrkers uventede Optræden paa Skuepladsen. Han kom pustende og stønnende for en Stund ude af Stand til at tale. Begge Mændene saa paa den gamle, begge ante at han havde et eller andet vigtigt at meddele. "Hvad Tidende bringer Du Tyrker?" — spurgte endelig Thorvald. "At hundreder af Skrællinger er paa Vei hid i sine Skindbaade forat overfalde og dræbe os" — var Tyrkers Svar. Tyrker fortalte nu, hvorledes han fra en Bergpynt saa ind i en Bugt, hvor Skrællingerne var tykke som Sand. Han saa hvorledes de skrigende løb omkring paa Stranden, hvorledes de satte sine smaa Skindbaade paa Vandet og rodde afgaarde. Hverken Thorvald eller Haldor tvilede et Øieblik paa Sandheden af Tyrkers Ord. Luren lød straks, og Mændene kaldes under Vaaben. Deres Eiendele var alt bragt ombord i Knarren. Endel store Stokke, bestemte til at fuldbygge den begyndte Skaale, laa paa Stranden. Disse Stokke bragtes ombord, reistes rundt Skibskanterne og sammenbandtes med Læderremme. Mændene gik ombord.

Haldor tog Styrestangen, mens 10 Mænd gik til Aarerne. De andre 20 skulde kjæmpe med Skrællingerne. Tyrker med to Mænd blev dog staaende ved Masten. Seilet laa færdigt til at heises. Det led langt paa Dag, men Solen skinnede blankt, og det var aldeles stille. Først efter Solnedgang haabede Haldor at faa en Smule Vind, der vilde føre Skibet ud af Bugten. Netop som Mændene havde indtaget sine anviste Pladse paa Knarren — Thorvald stod paa Høvdingevis i Forstavnen, som var det farligste Punkt — rodde mange hundrede Skrællingebaade ind

paa Bugten. De Vilde gik straks paa med Dødsforagt. De lagde sine Skindbaade op til Knarrens Sider, og Skrællingerne prøvde at entre. Andre greb fat i Aarene forat hindre Roningen. Men alle skjød tusinder af Pile mod Knarren og dens Besætning. Skrællingernes Skydning var dog omtrent uskadelig. Deres Pile prellede af mod Bolværket eller mod Nordmændenes Skjolde. En og anden af de mest forvovne satte Hovederne over Skibets Rælinger, forat komme ombord. Men disse forvovne var Dødens visse Bytte. Nordmændene hug Hovedet af dem, og døde Kroppe faldt ned i Søen forat farve dens stille Vande med sit Blod. Skrællingerne faldt som Fluer, men deres Tal var stort. For hver en, som faldt, kom der fem igjen, og Nordmændene begyndte at tvile om sin Evne til at holde dem Stangen. I Forstavnen kjæmpede Thorvald som en ægte Berserk, ved Styret stod Haldor og sendte et Dødsbud ind i Fiendens Leir for hver Pil han afskjød. Hver Mand gjorde sin Pligt, fordi alle følte, at Seier eller Død ventede dem. Om nogen Mellemting kunde der slet ikke være Tale. Kun Tyrker syntes at tage det med Ro. Endnu stod han rolig ved Masten. Han blinkede og lo som om han var hjemme i Hallen paa Brattelid og skjænkede for Gjæsterne i et Gjestebud. Hvad tænkte han dog paa. Havde denne tro Tjener af Erik rødes Familie, svigtet Slægten nu i Kampens alvorlige Stund? Aa nei Tyrker svigtede nok ikke Erik rødes eller hans Sønners Sag, saalænge Hjertet slog i den gamle Mand. Ogsaa ikveld vilde han berede dem alle en Overraskelse — Skrællingerne ikke mindst. Solen gik endelig ned, og som Hal-

dor havde forudseet, blaaste Landvinden op. Paa Haldors Bud heisede Tyrker Seilet op i Top, og Knarren skjød en god Fart. Skrællingerne blev forsærdede. De forstod nok et Skib med Aarer, men paa Seil havde de ingen Greie. Skibet skjød Fart, og den menneskekjærlige Haldor styrede det ind i de tykkeste Klynger af Skrællingernes Baade. Disse kantrede. De ulykkelige Vilde kjæmpede ved Svømning for det kjære Liv, men de var komne fra Dynen i Halmen. Nordmændene dræbte dem med Pile eller Kastespyd. De Baade, som endnu laa paa ret Kjøl, flygtede endelig ud af Bugten. Den sidste Skrællingbaad var snart ude af Sigte. De Døde behøvede ikke at hauglægges. Deres Lig fandt Hvile paa Havbunden. Nordmændene var Seierherrer, men Seiren var dyrekjøbt. De mistede sin Høvding i Kampen. Da Skrællingerne vare forsvundne kom Thorvald agterud. Han spurgte om nogen var saaret. Herlil svarede de alle "Nei".

"Ja da er I lykkeligere end jeg" svarte Høvdingen — Jeg fik en Pil under Armen, og den vil blive min Bane." Seilet firedes ned, og Skibet rodde til Land igjen. Thorvald bares iland. Han lagdes ned paa et Bjørneskind. Den døende Høvding reiste sig paa Albuen og sagde til sine Mænd, at han nu maatte dø. Naar han var død vilde han jordes derude paa Næsset, hvor han likte sig saa godt, hvor han tænkte at bygge og bo. Paa Graven skulde de sætte to Kors et ved hver Ende. Derefter maatte de reise hjem til Grønland og fortælle, at en Høvdingesøn derfra, havde fundet sin Død i Kampen mod Skrællingerne, og at han hauglagdes i Vinland. Med disse Ord døde Thorvald. Hans Mænd begrov ham paa Næsset og satte to

Kors paa hans Grav. Stedet kaldte de derefter Korsnæs.

Haldor valgtes til Høvding efter Thorvald. Vistnok var han af ringe Stand, men han var den dygtigste Sømand i hele Flokken. I god Behold førte ham dem alle hjem til Eriksfjord, hvor de fortalte Leif om sin Reise og om Thorvalds sørgelige Ende.

Dette var kanske den første Fægtning mellem Europæere og amerikanske Vilde — Forpostfægtningen for de Kampe, som i snart et Aartusinde har været udkjæmpet mellem Europæere og Vilde paa Amerikas Jordbund. Haldors onde Handling hævnede sig i Thorvalds Død.

Arme Thorvald! — Dit ungdommelige Overmod drev dig til at lytte til Haldors grusomme Raad, men for Historiens Domstol har Du sonet din Brøde.

VIII.

Gudrid hin fagre var i mer end en Henseende en mærkelig Kvinde. Hun var af ringe Æt. Hendes Far Thorbjørn Vivilsson var Søn af en frigiven. Thorbjørn var en af Grønlands ældste Setlere. Han eiede og brugte en mindre Gaard og var ikke rig. Han var dog en anseet Mand. Hans Datter Gudrid bidrog ikke lidet til at skabe denne Anseelse. Hun var velseet overalt. Mer end en af Grønlands unge Høvdingesønner kastede sine Øine paa den vakre Kvinde, men allerede tidlig skjænkede hun Haand og Hjerte til Thorstein Erikson, Leifs yngste Bror. Det inderlige Venskabsbaand, hvormed hun var knyttet til Freydis Eriksdatter — den rige Husfrue paa Gardar — bidrog vel ogsaa meget til at faa denne Forbindelse istand. Kort før Erik rødes Død blev hun da gift med Thorstein. Synderlig lykkelig blev dog Gudrid ikke i dette Ægteskab. Hun var en begavet Kvinde, der higede efter en større Skueplads end Grønland. Men hendes Mand var en Askelad. I Gruen paa Brattelid havde han tilbragt sin Barndom og Ungdom. Og det saa ud til, at han vilde ende sine Dage der uden at knytte en eneste Stordaad til sit Navn. Da Thorvalds Følge kom hjem til Grønland med den sørgelige Efterretning om Høvdingens Død, syntes de fleste Grønlændere at tabe Lysten til fremtidige Reiser. Leifs Stilling som Høvding og Lovsigemand i Østbygden gjorde det vanskeligt for ham igjen at gjeste Vinland. Men paa den anden Side paalaa det en af Erik rødes Ætlinger at reise ned til Vinland for at hevne den faldne Thorvald. Freydis Eriksdatter paa Gardar vilde vel gjerne vove Færden, men

Ulykken var, at hendes Mand Thorvald hin rige, var en værdiløs Pusling, kun skikket til at sidde i sit Høisæde og drikke Mjød.

Thorstein Erikson var altsaa den eneste, hvorom der kunde være Tale. Men Thorstein og Thorvald rige vare en Alen af samme Klæde. Legevolden, Mjødhornet og Kvinderummene tiltalte dem bedre end Kamp mod Veir og Vind eller mod Skrællinger. Gudrid fagre satte dog Mod i sin Mand. Hun fortalte ham kort og godt, at Grønland ikke var noget Sted at leve paa for Folk. Bedre var det, om de tog ned til Vinland og slog op sin Bolig der. Man snakte om de grumme Skrællinger! — — Sømmede det sig for Nordmænd i Almindelighed eller for Erik rødes Søn i Særdeleshed at ræddes for disse Skrællinger! — Mandigere var det vel for ham at fare derned og hevne sin Bror. Om han drog ud, vilde hun selv være med. Naar han havde hævnet sin Bror, da skulde de sætte Bo dernede. Thorstein havde antat sin Mors Religion. Gudrid hyldede den samme Lære. Hun trodde paa Hvidekrist. Men deres nye Lære kunde komme dem til Nytte i Vinland. Hvem ved, om de ikke kunde bringe Skrællingerne Kristi Lære! Om det lykkedes Folk fra det fattige Grønland at reise Korset paa Vinlands sollyse Strande! — Dunkle Rygter havde naaet deres Ø om den store Konge i Norge, der ved Svolder blev Martyr for Hvidekrists Sag. Over hans Grav vilde Kristendommen vokse sig stor i Norge. Men hvem kunde vide, om ikke Thorvalds Grav paa Korsnæs vilde blive Planteskolen for Korsets Evangelium blandt Skrællingerne! — Disse store Tanker udviklede Gudrid hin fagre for Grønlands unge Mænd. Den store Kvinde satte Mod i dem

alle. Thorstein Erikson bestemte sig til at gaa til Vinland. Tidlig paa Sommeren 1006 seilede han med et velbemandet og veludrustet Skib udaf Eriksfjord. Gudrid fulgte med. Om denne Reise er det snart fortalt. Ingen af Erik rødes Slægt spillede en saa ynkelig Rolle i disse første Vinlandsreisers Historie som denne Thorstein. Neppe var han kommen bort fra Grønlands Kyst, før han fik Modvind. I flere Uger tumlede han veiløs om paa det store Hav. Endelig naadde han frem til en af de norske Nybygder paa Grønlands Vestkyst. Der fandt han Havn men en Pest rev bort baade Thorstein og de fleste af hans Mænd. Efter endel Viderværdigheder kom Gudrid hjem til Leif i Eriksfjorden. Hun var blit Enke. Hun sørgede over sin Mand, men endmere græmmede hun sig over ikke at naa til Vinland. Slet ikke havde hun likt sig paa Grønland, men efter den mislykkede Reise forekom det hende modbydeligere end nogensinde før. Sent og tidlig anraabte hun Himlen om Hjælp til at komme bort fra den kolde Ø, om Naade til at naa frem til Vinland det gode. Og Himlen hørte Gudrids Bøn.

Snart kom en Mand til Grønland, mægtig nok til at opfylde Gudrids Ønske, en Mand, der blev den mærkeligste af alle Vinlandsfarere. Denne Mand var Thorfinn Karlsefne.

Denne dygtige Mand tilhørte en af Nordens gjæveste Slægter. Tidlig begyndte han sin Løbebane paa egen Haand, naturligvis som Viking. Han færdedes i mange Lande og vandt baade Hæder og Gods. Med to vel rustede Skibe seilede Thorfinn fra Land til Land. Som saamange andre af Datidens Vikinger, trodde han oprindelig paa sin

egen Styrke, men senere gik han over til Kristendommen. Forandringen i Religion medførte dog ingen Forandring i hans Eventyrliv. Paa sine mange Reiser hørte han om Erik rødes Slægt paa Grønland og om de mange store Handlinger, som var knyttede til Slægtens Navn. Især gjorde Leifs Vinlandsfærd et mægtigt Indtryk paa Eventyrerens Sind. Leif vilde han se og tale med. Af Opdagerens egen Mund vilde han høre om det nye Land. Hvis Landet var godt, hvad hindrede saa Thorfinn fra at gjøre en Tur derned! — Likte han sig kunde han bosætte sig derude. Kanske Norge ved ham kunde blive en Magt i Vinland! — Island var befolket med Nordmænd. Paa Grønland sad Erik rødes Slægt i stor Hæder. Men efter hvad Thorfinn havde hørt, var Vinland bedre end baade Island og Grønland tilsammen. Kanske han kunde blive en større Høvding end nogen af de andre, som vare dragne ud! Kanske han kunde grundlægge et stort og mægtigt Rige der langt i Vest, hinsides det store Atlanta? Da vilde Karlsefnes Navn lyse til fjerne Slægter. Folk i Norge, i Høvdingens Hall, i Trælens Hytte — vilde snakke om Helten, der stiftede det nye Norge i Vinland det gode. Men før han kunde iværksætte dette vilde han, som sagt, først tale med Leif. Med sine to Skibe vel rustede og vel bemandede — seilede Thorfinn om Sommeren 1007 til Grønland. Did kom han ud paa Esteraaret. Han styrede ind i Eriksfjord og blev vel modtagen af Leif Erikson. Thorfinn gjorde Leif store Foræringer, men til Gjengjæld indbød denne Langveisfareren til at overvintre paa Brattelid. Thorfinn modtog med Glæde denne Indbydelse. Thorfinn følte sig snart som hjemme paa Brattelid. Han og Leif

talte meget sammen om Vinland. Thorfinn ønskede ikke alene at gjøre en Tur did, men han tænkte paa at bosætte sig der, hvis Leif trodde, at Landet egnede sig til fast Bebyggelse. Ja derom havde ikke Leif Spor af Tvil. Det var et godt Land, det kunde han bevidne, og det Vidnesbyrd kunde de stadfæste alle de Mænd paa Grønland, som havde været med Leif eller Thorvald dernede. Dette var tilfredsstillende for Thorfinn. Han vilde reise næste Vaar. Det var dog et Menneske paa Brattelid, som beundrede Thorfinn mer end Mændene. Det var Gudrid hin fagre. Siden sin Hjemkomst fra den mislykkede Vinlandsfærd, havde hun levet i Stilhed hos Leif. Som Thorstein Eriksons Enke var hun hans Gjæst. Han var ogsaa hendes Formynder.

Saasnart hun lærte Thorfinn Karlsefner at kjende, fattede hun Kjærlighed til den djærve Sømand. Det var en anden Kar end den Pusling, som var hendes første Mand. Hvor inderlig faldt ikke deres Tanker sammen om Vinland!

Thorfinn vilde did. Det samme vilde Gudrid. Hun elskede Thorfinn og vilde gjerne følge ham til Vinland, om han elskede hende og vilde tage hende med. Jo Thorfinn elskede hende! — Hun stod endnu i sin Ungdoms Vaar. Stormene paa Grønlandshavet, Sotten paa Vestkysten havde ikke falmet hendes blændende Skjønhed eller fordunklet hendes lyse Aand. Derfor sendte den unge Enke, Kjærlighedens Glød i den veirbidte Sømands Hjerte. Ud paa Vinteren snakte Thorfinn med sin Vært om sin Kjærlighed til Gudrid og friede til hende. Leif var nemlig den, som kunde fæste hende bort. Leif var villig til at gifte Gudrid

med Thorfinn, i hvem hans skarpe Øie opdagede en særdeles dygtig Mand. Kort efter blev Thorfinn Karlsefne gift med Gudrid. Brylluppet stod med megen Pragt paa Brattelid.

Lige efter sit Giftermaal, begyndte Thorfinn sine Forberedelser til sin store Vinlandsreise. Gudrid stod ham bi med Raad og Daad. Og den Ekspedition som Thorfinn fik istand, overgik alle tidligere i Størrelse. Hverken Leif eller nogen af hans Brødre havde vel næret Ønske om at leve og dø i Vinland. De higede hjem til Grønland. Thorfinn vilde derimod bli' der efter sin Hustrues og eget Ønske. Han tog derfor med sig Kreaturer og Hyrder samt Kvinder. Ud paa Sommeren 1008 seilede Karlsefner afsted til Vinland. Hans Følge bestod af 151 Mænd og 7 Kvinder. Kreaturer tog de ogsaa med. De kom lykkelig og vel ned til Vinland, hvor de fandt Leifsboderne. De forblev i Landet i tre Aar, men Thorfinns og Gudrids lyse Drømme om en stor norsk Koloni i Vinland gik ikke i Opfyldelse. De mødte Skrællinger i mængdevis og det syntes en Tid at skulle gaa godt. Forholdet mellem de to Folkestammer, var længe noksaa godt, men det gik her som det saa ofte er gaat i Kampen mellem hvide og vilde Folk: Nordmændene vare grusomme mod Skrællingerne, og disse overfaldt og dræbte mange af de fremmede Vikinger. Efter tre Aars Forløb maatte Thorfinn Karlsefne gi' op Kolonien i Vinland. Med sin Hustru og de andre gjenlevende seilede han igjen til Grønland og derfra til Island, hvor han ikke længe efter døde. Gudrid var saaledes igjen Enke, men aldrig giftede hun sig mer. Hun havde en Søn med Karlsefne. Denne var født under Opholdet i Vin-

land og hed Snarre. Denne Snarre blev senere en mægtig Høvding paa Island, men Gudrid slog sig ikke til Ro efter Karlsefnes Død. Til Vinland kom hun aldrig mer. Derimod gjorde hun paa sine gamle Dage en Pilgrimsfærd til Rom.

Endnu engang vilde Folk af Erik rødes Slægt prøve at faa fast Fod i Vinland. Aaret efter at Karlsefne havde git op sin Koloni der, rustede Freydis Eriksdatter ud en Ekspedition som skulde seile ned til Vinland. Det var oprindelig denne onde Kvinde, som med sin bidende Spot bevægede Leif til at vove den første Færd. To af hendes Brødre havde Reiserne krævet, mange flere af Grønlands bedste Mænd havde ogsaa fundet Døden dernede. Værst gik det med Karlsefne og Gudrid. De reiste talrigst ud, men kom svagest tilbage. Freydis var igjen rede med sin Spot. Men forat gi' Spotten Eftertryk maatte hun handle. Freydis Eriksdatter, Husfruen paa Garder, besluttede at faa istand en Ekspedition til Vinland. Det kan jo hænde, at Gudrids Eksempel ogsaa ansporede den herskesyge og ærgjerrige Kvinde. Kanske hun kunde gjøre det bedre end Gudrid! — Kanske et af Erik rødes Børn — og det tilmed en Kvinde — kunde bebygge Vinland ligevel! — Kanske hun kunde overstraale Thorvald og Thorstein, sine Brødre! — Om Leif var det nu ikke værdt at tale mer. Han havde lagt op sit Skib for godt paa Brattelid. Han vilde ikke ud mer, ikke engang til Island eller Norge. Derfor maatte hun reise selv. Længe arbeidede hun med sin Mand, forat bevæge ham til Færden. Men Thorvald rige likte sig bedre paa Gardar end paa Havet. Han modstod sin Kones Spot med en Haardnakkenhed, der maa kal

3

des beundringsværdig. Og hvis det ene skulde komme an paa Thorvald, saa kom nok Freydis ikke ned til Vinland. Men en heldig Omstændighed kom Freydis tilhjælp. Over til Grønland kom to Nordmænd. Helge og Finbaage med hver sin Knarre. De vilde gjerne gjøre en Reise til Vinland. De planlagde da en saadan Reise med Freydis. Hun skulde ruste ud en Knarre. Hendes Mand blev da ogsaa med. Med tre Knarrer og meget Gods seilede da dette Selskab ned til Vinland. De fandt Leifsboderne og slog op sin Bolig der. Den onde Freydis likte ikke at fremmede Mænd skulde ha' noget at sige i disse Boder, som hendes egen Bror havde opført. Hun bevægede sin usle Mand til at dræbe baade Helge og Finbaage med deres Følge. Selv kløvede Freydis om Natten Hovedet paa alle de Kvinder, som var med paa Færden. Efter denne Niddingsdaad seilede Thorvald rige og den onde Freydis hjem til Grønland. Hun truede sin Mand til at skjule Ugjerningen. Talte han, saa skulde han faa samme Medfart som Kvinderne i Vinland. Thorvald nævnte det heller aldrig. Men Rygtet om Ugjerningen kom ligevel ud. Leif, der fremdeles sad som Høvding og Lovsigemand paa Brattelid, fik ogsaa høre om Søsterens Forbrydelse, men han gjorde intet Forsøg paa at faa hende afstraffet.

IX.

Sagaen melder ikke om flere Ekspeditioner til Vinland af nogen af Erik rødes Slægt. Men i over 300 Aar gjorde Folk af nordisk Herkomst Reiser over til det af Leif opdagede Land. Det var især fra Island og Grønland, disse Tog foretoges. Ned gjennem hele det 11te og 12te Aarhundrede vare især disse Reiser meget hyppige. Og at flere af de Mænd, som seilede derned, aldrig mer forlod Landet, er hævet over enhver Tvil. Spredte nordiske Setlementer fandtes gjennem den hele senere Middelalder paa Kysterne af Nyengland og længere sydover. En fransk Forfatter, Monsieur Napoleon Ney, paastaar endog, at Nordmændene kom til Sydamerika. Mr. Ney fortæller om en fransk Kaptein fra Dieppe, der kom til Kysten af Sydamerika før Kolumbus naadde did og fandt der Rester af en By, der øiensynligt havde været befolket med Nordboere. Den samme Forfatter fortæller endvidere om et mærkeligt Fund, han selv gjorde paa Bredderne af Potomacfloden, ganske nær dens Munding. Han fandt nemlig der en Grav, som indesluttede de jordiske Levninger af en nordisk Høvdings Hustru. I Graven fandt ogsaa Mr. Ney en Sten, forsynet med Runeskrift, der i engelsk Oversættelse fortalte, at i denne Grav "ligger Syasi, den vakre Kvinde fra Vest-Island, Enke efter Kaldir, Søster af Thorgrim ved hendes Fader. 25 Aar gammel. Gud være hende naadig." Mr. Neys Opdagelse i Graven ved Potomacfloden bekræfter i et og alt Sandheden af hvad Skaalholt Saga, som fandtes i 1863 i Nærheden af Skaalholt Kirke paa Island, fortæller om den unge smukke

Kvinde Syasi, som døde i Vinland. Sagaen beskriver nøiagtig hendes Grav der — en Beskrivelse, der i et og alt stemmer med den franske Monsieurs Opdagelse. Ney paastaar, at Nordmændene byggede Handelsstationer ikke alene paa Grønland, men nedover langs hele Nordamerikas Østkyst, og at de kom helt ned til Brasilien, hvor de dog ikke synes at ha' faat noget Fodfæste.

Af Sagaerne ved vi at der oprettedes et Bispedømme for Grønland. Biskopen havde sin Bopæl i Gardar, og man har en fuldstændig Liste over disse Biskoper lige ned til den sorte Død. Rom, som dengang var den kristne Verdens Midtpunkt, søgte at udvide sin Indflydelse og sit Herredømme til alle Kanter. Thorfinn Karlsefnes Enke, Gudrid, gjorde, som alt fortalt en Pilgrimsreise til Rom. Af hendes Mund fik hele Præsteskabet der sin første Underretning om Vinland.

En Kvinde med Gudrids fremragende Dygtighed kunde nok med Liv og Varme fortælle om sit Ophold i Vinland, om deres Kampe med Skrællingerne og om, hvorledes de, paa Grund af sin Faatallighed, maatte ligge under i Kampen og forlade Landet. Omtrent 50 Aar senere udkom den tydske Forfatter Adam af Bremens berømte Værk. Adam skrev sin Bog om Danmark og andre nordiske Lande efter et Besøg hos den danske Konge Sven Estridsen. Han fortæller ogsaa om Vinland, hvorledes det var opdaget og hvorledes Kristendommen endog var naaet did. Datidens lærde Verden satte med rette stor Pris paa Adams Bog. Selv ved Pavehoffet blev den læst og skattet. I 1112 — bare 36 Aar efter Udgivelsen af Adams Bog, udnævnte Pave Pasehol II en vis Erik Upst til Biskop over Grøn-

land og Vinland. Men Udnævnelsen af en Biskop forudsatte, at der fandtes Kristne i Vinland — det var alt da over 100 Aar siden Kristendommen indførtes paa Grønland. Men hvis der fandtes Kristne i Amerika, saa maatte det være Nordboere. Ikke tør vi tro, at nogen af Skrællingerne vare gaaede over til den nye Lære. Hvem skulde vel undervise dem? De Vikinger, som kom fra Island og Grønland over til Vinland, var ingen Bogorme. Lidet vidste de selv om Hvidekrist og ikke brød de sig om at fortælle det lille de vidste til Skrællingerne. Dem slog de langt hellere ihjel! I 1121 — altsaa 9 Aar efter sin Udnævnelse — gjorde Erik Upst en Visitatsreise til Vinland. Det maatte være forat undervise derværende Nordboer. Ikke kunde det vel nytte for ham at give sig i Kast med Skrællingerne, da han slet ikke forstod deres Sprog.

Disse Kjendsgjerninger i Forening med de Inskriptioner af Runer, man har fundet paa forskjellige Steder i Nyengland, lader Forfatteren slutte sig til, at Nordboere har levet her. Mest bekjendt af disse Indskrifter er den saakaldte "Dighton Writing Rock Inscription" ved Bredden af Taunton floden i Massachusetts. Denne Indskrift fortæller om Thorfinn Karlsefnes Reise og Ophold her.

Inden vi slutte denne vor Oversigt maa vi ogsaa med et par Ord berøre det Ligfund, som i 1831 blev gjort i Nærheden af Fall River, Massachusetts. Man fandt nemlig der et Skelet i fuld Rustning. Pladerne i denne Rustning er blit kemisk undersøgte. Svensken Bertzelius, vort Aarhundredes største Kemiker, erklærede, at Pladen var af samme Sort Metal som det, hvoraf Nordboerne gjorde sine Rustninger i det 10de og 11te Aarhundrede. Enkelte hi-

storiske Forfattere har deraf fundet Anledning til den Mening at Skelettet skulde være Thorvald Eriksons Lig. Digteren Longfellow skrev i 1841 et Digt i den Anledning og begeistrede Mænd i Nyengland har i høie Toner udtalt den Tanke, at Liget var af Thorvald Erikson. De har beklaget, at det ikke forundtes den store Billedhugger Thorvaldson at lave en Buste af den gamle Viking. Da vilde jo Thorvald forynges og foreviges i Thorvaldsøn. Dette lyder jo overmaade vakkert, men naar historiske Forfattere har brugt det i sine Bøger, da viser det hvor fjernt de staar fra Historieskriverens rette Felt. Digteren kan skabe Begeistring for en Sag, men Historieskriverens Opgave er Sandhed. Det fundne Skelet er nok af en Nordbo, men om denne Nordbo er Thorvald Erikson eller en anden Viking, kan ingen Dødelig fortælle. Naar enkelte Forfattere har anført Newport Taarnet i Rhode Island som et Værk af Nordmændene, da beror dette paa en Missorstaaelse. Nordmændene i Vinland var nemlig ikke mange nok til at bygge Taarne. De maatte nøie sig med Skaaler eller andre mindre Huse.

Megen Strid er det mellem de Lærde om Stedet, hvor Nordmændene og navnlig da Leif Erikson først landede i Amerika.

Slet ikke vil vi i denne Folkebog prøve at skrive et Indlæg til Forsvar af denne eller hin Mening. Ikke har vi dertil de fornødne lærde Forudsætninger, og desuden vilde det være paa urette Sted i en Bog af nærværende Art. Kun maa vi nævne Dr. Storm i Kristiania. Han er en stor Autoritet i disse dunkle Greier, men efter min Mening er han i Vildrede med Hensyn til Landingsplad-

sen. Ulykken er, at han har studeret Historien uden Hjælp af Naturens Bog. Han tror, at Nowa Scotia omtrent var det længste de kom til. At de var i Massachusetts er sikkert baade af de nævnte Indskrifter og af det fundne Skelet i Rustning. Om det ikke har været Thorvald, saa har det været en anden nordisk Viking.

Den Mand, som her i Amerika med stor Dygtighed har studeret Historien om Nordmændene i Vinland er Professor Horsford ved Cambridge Universitet. Denne Mand paastaar, at han har fundet Tomten til Leifs gamle Hus ved Charles River, i Nærheden af Gerrys Landing, knapt 100 Fod fra Cambridge Hospital. For egen Regning vil han anlægge et Jernstakit omkring Stedet. Vi Nordmænd bør takke den ædle og dygtige Professor i Nyengland, fordi han værner om vor Ret og Ære.

Den sidste Reise til Vinland, hvorom de nordiske Sagaer fortæller, foretoges i 1327. Efter den Tid glemtes Veien. Og det er let forklarligt. Den sorte Død svang sit frygtelige Sværd over Verden. To Trediedele af Norges Folkemængde rev Sotten væk. Den kom ogsaa til Island og Grønland. Det er rimeligt, at den onde Pest ogsaa har gjort et stort Indhug paa disse Landes Folkemængde. Ingen af disse smaa Lande formaaede efter Pestens Ophør, at sende Skibe og Folk til Vinland. Saa glemtes Landet mer og mer. De faa Mennesker af nordisk Herkomst som efter al Rimelighed levede sprdte hist og her i Vinland, blev enten dræbte af Skrællingerne eller gik op i disse, akkurat som de gamle Nordmænd paa Grønland forvandledes til Eskimoere eller smeltede sammen med disse.

Den nordiske Stammes Faatallighed berøvede vor Nation Æren af Amerikas Opdagelse. Vi vil i det følgende Afsnit af denne Bog prøve at udrede, hvilke Andel, vi har spillet i denne Opdagelses praktiske Resultat eller med andre Ord: Havde Leif Eriksons og de andre Nordboeres Vinlandsreiser nogen Indflydelse paa Kolumbus' berømte Opdagelse?

X.

Nordmændene vare hverken de første eller de eneste, der før Kolumbus' Tid fandt Land paa denne Side Atlanterhavet. Historien om Amerikas Opdagelse er en lang og indholdsrig Saga. Ingen Dødelig vil nogensinde formaa at tolke den i sine Enkeltheder. Den begynder, som saamange Historier med et Taagebillede, men Slutningskapitlet er Kolumbus' Landing paa Hispaniola. Den store græske Filosof Plato har i sine Skrifter opbevaret et dunkelt Sagn om Atlantis et stort Land i det sydlige Atlanterhav mellem Afrika og Sydamerika. I vore Dage har en Farfatter, Daniel Wilson, skrevet en Bog om "the lost Atlantis." Sagnet hos Plato er i denne Bog gjort til Gjenstand for mange Fortolkninger. Atlanterne skulde være et i aandelig Henseende langt fremskredet Folk, men de sank dybere og dybere i alleslags Laster. Sluttelig opslugtes Landet af Bølgerne. Atlantis sank i Havet, men samtidig hævede det sydamerikanske Fastland sig. Saa

fortæller Wilson, men Geologerne drar Paastanden om Atlantis stærkt i Tvil.

De lærde Herrer siger, at hverken Azorerne eller nogen anden af Øerne i det sydlige Atlanterhav, bærer Mærker efter et sunket Fastland. Det var dog maaske dette Sagn om Atlantis, som bevæge de den græske Filosof Pythias til at foretage en Reise over Atlanterhavet. Han fandt et Land, her vest, omkring 300 f. k. Den samme Pythias kom ogsaa til Norden, hvor han opdagede Thule. Ifølge en anden gammel Forfatter, Diodoras, deltog ogsaa Fønikerne i disse tidlige Opdagelsesreiser. Intet kunde være mer rimeligt end dette. Fønikerne var Oldtidens dygtigste Søfolk. De seilede til fremmede Lande med en Dristighed, der søger sin Lige i vor Slægts Historie. Engang, de skulde til Spaniens Vestkyst, dreves de ud af sin Kurs og kom til et stort ukjendt Land, langt vest for Afrika. Det var dog neppe bare en Gang, at de djærve Fønikere reiste denne Vei. Den førnævnte Wilson har nemlig i sin nysnævnte Bog ogsaa dvælet ved Fønikernes Opdagelsesreiser over Atlanterhavet. Paa de azoriske Øer har man fundet Levninger af det gamle Handelsfolk. Og hvem ved — siger den fantasirige Forfatter — om man ikke engang i Ruiner i Meksiko eller Mellemamerika vil finde Levninger fra Fønikernes Tid.

Disse Fortællinger fra Opdagelseshistoriens dunkle Morgenrøde førte ikke til praktiske Resultater. Men, nedskrevne af Forfatterne, har dog disse Reiser i den graa Oldtid, været til Retledning for senere Opdagere. I den tidligste kristelige Middelalder udfoldede de forskjellige Nationer ingen stor Virksomhed hverken som Handelsfolk

eller Opdagere. Krig og Missionsarbeide lagde Beslag paa de flestes Sind. Hine dunkle Sagn om Reiser over Atlanterhavet og Opdagelse af Land hinsides dette store Hav, glemtes aldeles. Den Dygtighed paa Livets forskjellige Omraader, som var et Særpræg for flere af Oldtidens Folkeslag, navnlig Grækerne, Romerne og Fønikerne, kvaltes af Overtro og tyk Uvidenhed. Særlig Frygt nærede Middelalderens Folk for Atlanterhavet. De kaldte det "Mørkets Sø." Maaske Sagnet om Atlantis Forsvinden i Bølgerne skabte denne Rædsel. Ingen følte synderlig Lyst til at vove sig langt ud paa dette Hav, endsige seile over det. Hvem vidste hvor Enden var! — — Hvem kjendte Livet hinsides dette mørke Hav! — Datidens uvidende Mennesker kjendte ikke megel tit Verden udenfor den lille Flæk, hvor de levede

Fra Pythias's Dage hengik maaske næsten et Aartusinde inden Europas Folk tænkte paa det ukjendte Land ivest. I dette lange Tidsrum blev dog ikke Amerika uberørt af Udenverdenen. Vi tør tro, at det tropiske Amerika havde en Kultur, der kan stilles i Høide med Oldtidens Kulturfolk ved Ganges og Nilen. Ligeledes er de Lærde omtrent enige om, at denne Kultur kom fra Asien. Kineserne vare Kulturens Bærere der. Det "himmelske Riges" Sønner vaagede med Argusøine over sine Videnskaber og Kunster. Det hændte dog engang imellem, at en og anden Kineser følte Trang til at meddele nogle af Landets aandelige Skatte til andre Folk. Omtrent 500 Aar efter Kriskus, kom kinesiske Munke til det nuværende Meksiko. De synes dog at ha' reist mer i Naturvidenskabernes

end i Religionens Interesse. De undersøgte flere af Landene i det nuværende Mellemamerika. Landet kaldte de Fufang efter en Plante, som de fandt og som meget lignede den i Kina saa berømte Fusang Plante. Munkenes Reiser i Meksiko og Mellem-Amerika blev ikke af nogen særlig Interesse hverken for Kina eller Amerika. En Forfatter i vor Tid ved Navn Charles Leland, har dog gjort et svært Kapitel udaf Kinesernes Reiser. Han har skrevet en Bog om dette og paastaar, at det "himmelske Riges" Sønner opdagede Amerika. Mr. Leland erkjender vistnok i sin Bog, at Nordmændene ogsaa kom hid, men han fremhæver stærkt, at Kinesernes Ret er ældre. Deri kan nok Mr. Leland ha' Ret, men vi kan forsikre ham om, at Nordmændene slet ikke laante Ideen til Amerikas Opdagelse fra Kinesere, af den gode Grund, at vore Forfædre slet ikke kjendte til et Kina.

Det Folk i Europa, som først begyndte at seile mod vest og der finde nye Lande, var visselig Irlændere. Deres Lands geografiske Beliggenhed henviste dem naturlig til Søen. Allerede i det 8de Aarhundrede seilede de til Færøerne, og det er mer end sandsynligt, at Folk fra den grønne Ø ogsaa fandt Island, længe før en nordisk Viking satte sin Fod der. Med Sikkerhed at fortælle, hvad Tid disse Irlændere først seilede over Atlanterhavet er naturligvis umuligt, men at de kom hid en rum Tid før Erik røde fandt Grønland eller Leif Erikson Amerika, er hævet over enhver Tvil. Irlænderne holdt sig længere syd end Nordmændene. De kom til Landene ved Potomackfloden og Chesapeakbugten. Sagaerne paastaar, at olk i disse Lande gik i hvide Klæder, hvorfor de ogsaa

kaldte Landet Hvitramaland. Somme af Sagamændene kalder det ogsaa Stor-Irland. Flere irske Setlementer fandtes der, ja det paastaaes endog af mange Forfattere at Kristendommen var kjendt der. Det fortælles saaledes at den førnævnte Are Maarssen fra Reykjavik paa Island, der af Stormen dreves til Stor-Irland, lod sig døbe der. Et godt Bevis for at Nordboerne gjennem Irlændere vare komne til Kundskab om Amerika, har vi i Fortællingen om Breidavikkjæmpen. Denne Fyr var af nordisk Herkomst og en ægte Type paa en af Datidens Eventyrere. Han hed Bjørn Aasbrandsen og kom tidligt ind i Jomsvikingernes djærve Skare. Mangt et Slag kjæmpede han baade under Paluatoke og Sigvalde Jarl. Træt af Jomsvikingernes vilde Liv, søgte Bjørn et Asyl paa Island. Der forelskede han sig i den skjønne Thyra, en Søster af den mægtige Snorre Gode. Frugten af dette Forhold blev en Søn, som fik Navnet Kjartan. Herover blev Snorre Gode saa rasende, at han svor Død over Bjørn. Men denne flygtede. Den sørgende Thyra sad igjen paa Island med sin Søn, men hvorhen Bjørn tog Veien, vidste ingen. Mange Aar senere skulde en islandsk Kjøbmand seile hjem fra Dublin. Af Uveir dreves han vestover og kom endelig til et stort og herligt Land. Islænderne gik iland, men snart omringedes de af en Skare Mennesker i hvide Klæder. Islænderne hørte dem tale et Sprog, der lignede det irske. De hørte endvidere, hvorledes Landets Børn raadslog om, hvad de skulde gjøre med Langveisfarerne. Stemningen var nok for, at de skulde dræbes. Men da tren en svær Mand, som Islænderne syntes de kjendte, frem. Han holdt en Tale til de forsamlede, og Resulta-

tet af Mandens Tale var, at Islænderne fik drage bort i Fred. Efter endt Raadslagning snakte Islænderne med den Mand, som ved sin Veltalenhed reddede deres Liv. Da fik de vide, at han var den saalænge savnede Breidavikskjæmpe. Han spurgte om nyt fra Island, og især vilde han vide Beskeд om Thura og Kjartan. Han sendte Gaver til disse og bad sine Landsmænd reise det forteste, de kunde, da Folket der var slemme mod fremmede. Ikke maatte nogen af hans Venner paa Island drage herud forat se ham. Han var gammel nu og ventede snart at gaa ned i sin Grav. Landet var rigt — fortalte Bjørn — men fattigt paa Havne. Derfor var det en mindre hændig Plads for Nordens Vikinger. Islænderne begav sig da paa Tilbagereisen og kom efter mange Gjenvordigheder hjem til Island, den følgende Sommer. De overbragte Gaverne fra Bjørn til rette Vedkommende og fortalte overalt, hvor de kom paa Island, at de havde truffet Breidavikkjæmpen.

Ihvorvel vi villigt vil erkjende, at Sagaen i sine Fortællinger om Are Maarsson og Bjørn Asbrandsen, har været mer poetisk end historisk, saa tør vi tro, den i Hovedsagen har Ret. Af dette lære vi, at der i Egnene ved Potomacfloden fandtes Irlændere eller ialfald Folk af irsk Herkomst og at Mænd af nordisk Oprindelse kom i Berørelse med dette Folk.

Dette var jo ganske naturligt. Nordboerne og Irlænderne kom meget sammen ogsaa i Europa. De mødtes ofte fjernt fra Hjemmet som Vikinger eller fredelige Handelsmænd. Naar de om Kveldene, sad sammen i Drikkelag, da fortalte Nordens Mænd om sine udførte Bedrifter som

Vikinger paa Europas store Skueplads. Irlænderne eiede ikke Nordboernes Dristighed og vilde Mod. Derfor kunde de ikke fortælle om djærve Vikingetog til Spaniens eller Italiens Kyster, men til Gjengjæld snakte Irlænderne om Landet, hinsides Atlanta, og om alle de Herligheder, som fandtes i dette Land. At Irlændernes Kjendskab til dette Land ogsaa havde naat Leif Eriksons Øren, er omtrent sikkert. Paa sine Reiser til Suderøerne kom han vel i Berørelse med Irlændere og desuden havde vissélig to saa vidt bereiste Mænd som Bjarne Herlufsson og dennes Styrmand, Haldor, af Irlændernes egen Mund hørt om Landet her vest. Men da Leif paa sin berømte Reise tog en ganske anden Vei end den, som Irlænderne efter al Sandsynlighed reiste, kan han lige fuldt regnes som en af Amerikas Opdagere.

Velskmændene paastaar ogsaa at have fundet Amerika. I 1170 seilede en Prins Madoc med et ganske stort Følge hid. Men de gode Velskmænd kan neppe bevise sin Paastands historiske Berettigelse. De seilede efter hvad de havde hørt af Irlænderne og Nordmændene. Franskmændene paastaar ogsaa at have fundet Amerika før Kolumbus. Den førnævnte Monsieur Napoleon Ney fortæller nemlig i et Opsæt i et engelsk Blad, at en fransk Kaptein fra Dieppe kom til Kysterne af Sydamerika, længe før Kolumbus' Dage.

Efter denne korte Udsigt over, hvad vi vil kalde Forspillet til Amerikas sidste Opdagelse, gaar vi over til i al Korthed at betragte Kolumbus og hans Livsgjerning.

Faa Mænd har en ærefuldere Plads i Historien end Kristofer Kolumbus. "Verdenshistorien er en Skrøne" —

har en stor Forfatter sagt. Den, som med inderlig Kjærlighed til Historien sit hele Liv har syslet med denne, kan ikke andet end give hin Forfatter Ret. Historien har vedtegnet mer upaalideligt Vrøvl end mange har Anelse om. Vi trækker i vor oplyste Tid medlidende paa Smilebaandet ved at læse de gamle Legender om hellige Mænd og Kvinder, som den fromme Godtroenhed fik istand i en mørk og aandsfattig Tidsalder. Men kommende Slægter vil le ad vor Taabelighed, fordi vi sætter, f. Eks. en Bandit som den første Napoleon i Historiens Høisæde. Kommende Slægter vil gjøre Napoleon til hvad han virkelig var: Verdens største Skurk. Samme Vei vil det gaa med Kolumbus. I fire Aarhundreder har en tankeløs Verden med maadelige Historieskrivere eller slette Digtere som Bannerførere, lagt Historiens eller Digtningens Laurbærkrans om hans Minde. Samtidige Forfattere, der skrev om hans Daad, priste hans Gudsfrygt og Menneskekjærlighed. Dette fandt igjen Vei til Landenes historiske Skolebøger og kom saaledes ud blandt Masserne. Den Hærskare af Forfattere, der har skrevet Biografier af den berømte Mand, har ligeledes uden Spor af kritisk Sans brugt det Tøv, som Samtidens Forfattere — fordetmeste Munke — opvartede med. Selv Kongen blandt Kolumbus' Historieskrivere, Washington Irving, formaaede ikke at bryde med Fordommene. Tvertimod har Amerikas største Forfatter, forgudet "Opdageren" mer end de fleste andre. Dette kan forresten ikke forundre nogen, som har studeret Irving og de Kilder, hvoraf han benyttede sig ved Affættelsen af sit verdensberømte Værk. Irving var mer glimrende end grundig. For sin ualmindelige Dygtighed som Stilist er

han især blevet navnjetten. Hans historiske Domme kan derimod ofte bestrides. Kilderne, han brugte, da han skrev "The Life and Voyages of Columbus" var heller ikke de bedste. En uægte Søn af "Opdageren" ved Navn Fernando skrev sin Fars Levnetsløb. Dette Værk, der udkom i Venedig i 1571, skryder naturligvis svært af Kolumbus' Bedrifter. Denne Bog var Irvings Hovedkilde. Men naar et Talent som Irving ikke formaaede at hæve sig over hvad en Flok maadelige Forfattere skrev før hans Tid, kan vi saa vente, at nogen af hans Efterfølgere nogensinde vil formaa at forlade den af ham opstukne Vei? Mange nye Tanker er dog blevet udtalt om Kolumbus siden Irvings Dage og en anden Opfatning om "Opdagerens" Værd arbeider sig, om end langsomt, ind blandt Folkene.

Den første Forfatter, der havde Mod til at bryde med den almindelige Opfatning, er Mr. Aaron Goodrich. I 1874 skrev han en Historie om "Opdageren," hvori han kalder ham "lav egennyttig og falsk." Goodrich beskylder ham ogsaa for Grusomhed. Ingen Forfatter af Rang har endnu imødegaaet Goodrichs Bog. Tvertimod har han i vore Dage faat en Forbundsfælle i en Mr. Dunlap, der med fremragende Dygtighed og paa et udstrakt Kildestudium skildrer Kolumbus i det store Tidsskrift "Arena." Dunlap tar ikke med Silkehandsker paa "Opdageren." Da denne med sine Spaniere kom til San Domingo, vor Øen tæt befolket. Den havde en By med 3,000 Indbyggere og "over 1000 Huse." Landdistrikterne var tæt befolkede, og disse Folk var naaede langt i Kultur. De havde gode Landeveie, og hver Bygd paa Øen styredes af en Patriark. Hver Mand levede i Fred under sit Vintræ og var vel for-

nøiet med Tilværelsen. Det var Øens Guldalder, men da Spanierne kom, var det snart slut med det rolige og lykkelige Liv. I det korte Tidsrum af 12 Aar udryddedes Øens Ur-Indvaanere fuldstændig af Jorden. I sin umættelige Higen efter Guld nedmaiede Spanierne Millioner af disse Naturbørn.

"Hvormegen Del Kolumbus har havt i disse usle koldblodige Myrderier — skriver Dunlap — samt i Amerikas Opdagelse er i Sandhed værdt at skjænke Opmærksomhed paa en Tid, da hans Navn og Handlinger udbasuneres over hele den civiliserede Verden, og i Særdeleshed har de forenede Stater af Amerika beæret ham med en Opdagelse, som han personlig ikke har det mindste at gjøre med. Et Navn, der stinker af Blod af Millioner uskyldige Mennesker, hvis Gjestfrihed, han forrædersk mødte med Utaknemmelighed og belønnede med Indførelsen af et Slavesystem, der i sin Snedighed og Grusomhed er enestaaende i Historien. En Mand, hvis Storhed er en forgyldt Løgn, og som blev behandlet med Mistro af hver Stand, han kom i Berørelse med, lige fra Monarkerne til den simple Matros."

De fleste Mennesker vil visselig harmes over Mr. Dunlaps haarde Dom. Vi var jo alle vante til fra var Barndom at høre Kolumbus lovprist som en gudfrygtig Mand. Men hvis Menneskene vilde gjøre sig den Umage at tænke istedetfor bare at læse hvad denne eller hin kristelige Forfatter har skrevet, saa vilde nok mange bryde med Vrøvlet, som vi lærte om ham i Skolen. Det er slet ikke vor Hensigt her at skrive om alle de Grusomheder, han udøvede heri Amerika. Men fuldt og fast tror vi, at den

Behandling, som blev ham tildel, var velfortjent. Som bekjendt sendte den spanske Regjeringen Mænd over til Vestindien forat undersøge hans Færd. Kolumbus fængsledes og sendtes i Lænker hjem til Spanien. Vistnok dømtes han ikke, men det var ikke Myndighedernes Overbevisning om hans Uskyldighed, der fritog ham for Straf, men derimod den store Velgjerning, han umægtelig havde vist Spanien. Kolumbus' Opdagelse af Amerika var nemlig Indgangsdøren til dette Lands Storhed. Dog Udviklingen af dette hører ikke hid. Derimod føler vi os opfordrede til at spørge: Hvem var Kolumbus, og hvorledes kom han til at blive Amerikas Opdager? Alle Kilder angiver Genua som hans Fødested, men om hans Familieforhold gaar der de mest modstridende Beretninger. Den almindelige Historie fortæller, at hans Far var en Væver, som hed Dominic Colon, hvorimod Fernando i sin Levnetsbeskrivelse af Faderen siger at, deres Familie altid "handlede paa Søen." Og i høie Toner priser Fernando sin Fars Dygtighed i Familiens Haandværk. Han fortæller, at Kolumbus, eller som han kalder ham, Colon den yngre var saa frygtet paa Søen, at Mødre brugte at skræmme sine uskikkelige Børn med hans Navn. Den gode Fernando fortæller paa den mest aabenhjertige Maade, at hans Far var Sørøver, at han drev sin Haandtering paa Kysterne af Flandern, men at han jagedes paa Flugt og tog Veien til Lissabon. Arkiverne i Venedig indeholder nærmere Oplysninger om Kolumbus' Sørøverier.

Af disse Arkiver lære vi, at Kolumbus den 21de August 1485 laa med nogle Skibe ved Kap Vincent og at han der røvede fem venetianske Kjøbmandsskibe. Den paaføl-

gende September blev en Beretning om Røveriet indgivet til Senatet i den store Handelsby. I denne Beretning heder det, at Venedigs Skibe opbragtes af en Søn af Kolumbus i Forening med en mindre kjendt Størrelse, Giovanni Griego, En Forfatter, Martin Sauntos, der skrev et Værk "Dogernes Liv" stadfæster i et og alt denne Histories Sandhed. I et par Dekreker fra Venedigs Senat fordømmes denne Kolumbus's Færd i de skarpeste Ordelag. Da han tryglede Spaniens Kongepar om Hjælp til en Reise mod vest, paaberaaber han sig ogsaa, at han gjorde en Tur for Kongen af Neapel i den Hensigt at opbringe Skibe. Paa denne Reise forandrede han Kompasset saaledes, at han styrede mod Kap Kartagena, mens hans Folk indbildte sig, at han seilede til Marseile. Dette gir den redelige Forfatter Nøglen til Kolumbus' sande Karakter. Løgn og Rænker var de Midler, hvoraf han betjente sig til Opnaaelsen af sine Planer.

Mange Forfattere paastaar, at Kolumbus foretog en Reise til Island. Andre nægter derimod dette. Men af Fernandos Bog lære vi, at Kolumbus gjorde en Reise "til hundrede Leguer hinsides Thule, hvis sydligste Havn er 72 Grader fra det Jevndøgnlige. "I hvilken Hensigt foretog han denne Reise? Kolumbus var en stor Sømand og dertil svært belæst. Det er ikke Tvil om, at han kjendte omtrent alt, som var skrevet om det store Land hinsides Atlanta, lige fra Plato til Adam af Bremen. Fra Plato kjendte han Sagnet om Atlantis. Af Diodoras' Skildringer vidste han, at et Land laa langt vest af Afrika, uden at dog disse mangelfulde Fortællinger var istand til at give ham nogen klar Forestilling om Beskaffenheden af dette

Land. Senere Forfattere var neppe skikkede til at klarne hans Begreber synderlig meget.

Adam af Bremen dannede dog en Undtagelse. Med en egen Klarhed angiver denne dygtige Forfatter, de Kilder, hvorfra han havde sine Oplysninger om Vinland det gode. Adam fortæller greit og syndigt om de gamle Nordboeres Reiser til Vinland, og hvad var rimeligere end at en Mand med Kolumbus' overlegne Dygtighed som Navigator og Korttegner vilde undersøge Paalideligheden af disse Reiser paa selve de Skuepladse, hvorfra de havde sit Udspring? Derfor gjorde han Turen til Island. I dette Sagaland kunde det slet ikke være vanskeligt at erholde Oplysninger om Vinland og Reiserne did. I 1347 foretoges — som før sagt — den sidste Reise til Vinland af nordiske Mænd. 130 — 140 Aar var saaledes gledne hen fra denne Seilads til den Tid, Kolumbus var der. Seet fra et historisk Synspunkt var dette et kort Tidsrum paa en Ø som Island, hvor det historiske Forfatterskab var naaet til en Høide, uden Sidestykke i det daværende Europa. Vistnok var Sagaen uddød, og Annalerne traadte i dens Sted. Disse Annaler manglede Sagaens poetiske Udstyr, men i historisk Troværdighed stod de uendelig høit over denne. De forfattedes ofte paa Latin, et Sprog, som Kolumbus sikkerlig forstod. Med Lethed kunde han saaledes komme til Kundskab om Leifs og de andres Reiser hid vest, ligesom han af disse Annaler erholdt andre værdifulde geografiske Oplysninger. En Bog var nylig skreven paa Island om Geografi. Den bar den prungende Titel: "En Beskrivelse af hele Jorden." I denne Bog heder der bl. a. "England og Skotland er en stor Ø" — Alle disse Lande

er beliggende i den Part af Verden, kaldet Europa. Efter Danmark kommer Sverige, saa Øland, saa Gotland, saa Helsingeland, saa Wermeland og de to Kvendlande, der ligger nord for Wermeland, fra Wermeland strækker Ørkenen sig mod Nord intil Grønland. Syd for Grønland ligger Hellisland, det næste er Markland, og derfra er ikke langt til Vinland det gode, hvilke nogle tænker naar helt ned til Afrika."

Heraf vil sees, hvilke stort Kjendskab Nordens Geografer havde til den daværende Verden. Dette Kjendskab i Forening med Sagaernes maleriske Skildringer af de gamle Nordmænds Reise til Vinland, har vel gjort et stærkt Indtryk paa den store Sømand. Fra Island tog han ned mod Syden igjen, fast bestemt paa at finde og undersøge det Land, af hvis Herligheder, der gik slige store Farsagn. Vanskeligt er det dog om Kolumbus alene ved de paa Island indhentede Oplysninger, vilde ha' været istand til at iværksætte sin Plan. Vanskeligt er det om nogen af Datidens Fyrster vilde ha' git ham Penge til Udrustelsen af en Ekspedition om ikke en anden heldig Omstændighed var kommen ham tilhjælp. Kolumbus blev gift med en Dame fra Lissabon. Hun hed Donna Filipa Munis de Perestrella. Hendes Far var velstaaende og døde straks efter Datterens Giftermaal med Kolumbus. Det nygifte Par arvede en Del Eiedom paa Madeira og opslog sin Bolig der. Dette blev Kolumbus Lykke. Omkring Aar 1484 levede der en Lods i Neable. Denne Herre var oprindelig fra Helva og hed Alonzo Souches. Lodsen levede af Fragtfart mellem Spanien og de mauriske Øer. Paa en af sine Reiser overfaldtes han af

en svær Østenvind. Han drev mod vest i hele 29 Dage uden Spor af Anelse om, hvor han befandt sig, da det var aldeles umuligt at observere Solhøiden. Stormen var saa forfærdelig — siger Forfatterne — at Søfolkene hverken kunde spise eller sove. Endelig stilnede Stormen af og Alonzo befandt sig nær en Ø. Der gik han iland, observerede Solhøiden og forsynede sit Skib med Vand og Ved, hvorefter han igjen satte Kursen mod Øst. Men paa Grund af den lange Afdrift, faldt det Lodsen vanskeligt at finde hjem igjen. Levnetsmidlerne slap op. Vandet ligesaa. Sygdom udbrød paa Skibet og 12 af Besætningens 17 Mænd døde. Efter svære Lidelser, naadde endelig Alonzo selv femte til Madeira, hvor han søgte og fandt Ly hos Navigatoren Kolumbus. I dennes Hus blev Lodsen og hans Mænd pleiet paa det bedste, men ligevel døde de efter kort Tids Forløb. Kolumbus kom derved i Besiddelse af Lodsens Korter og Optegnelser. Han kom saaledes til Kundskab om den Ø, hvor Lodsen landede, den Ø, som af de bedste Forfattere er antat for at være San Domingo. Historien om den døde Lods og den værdifulde Arv, som Kolumbus fik efter ham, har været meget omstridt. Men den er stillet paa altfor gode Hjemmelsmænd til at drages i Tvil. Den første, der betrodde Historien til Papiret var saavidt vides, en Forfatter i Peru. Det var Inkaen Garcilasso de la Vega. I sit Værk: "De kongelige Kommentarer af Peru" dvæler den lærde Inka temmelig udførligt ved Kolumbus' Ophold paa Madeira og især ved den døde Lods' Efterladenskaber. Af ældre Forfattere er det ikke bare den peruvianske Inka, som fortæller Historien. En af Kolumbus' Efterkommere, Hertugen af Veraguas

udgav et Skrift om sin berømte Stamfader i Madrid i 1666. I denne Bog fortæller Hertugen: "Kolumbus var en modig Mand, og hans Foretagsomhed var i Høide med hans Sjæls Storhed. En Lods, som Stormen havde drevet ud i det vilde Ocean, hvor han saa ukjendte Lande, modtog han med Gjestfrihed i sit Hus paa Madeira .... I Sandhed, han efterlod Kolumbus en fuldstændig Beskrivelse af denne ufrivillige Reise og Landet, han havde opdaget, samt, saavidt det var ham muligt, Oplysninger om dets Beliggenhed og Afstand fra de kanariske Øer." To andre Forfattere, Peter Martyr og en vis Purehas, hvis Værk udkom i 1625, har ogsaa meddelt denne Historie om Lodsen.

I Historien pleier det at gaa slig, at Forfatteren sætter mest Pris paa de Værker, som er skrevne samtidig eller kort efter de Begivenheder, de har sat sig som Maal at skildre. Her har dog det omvendte Forhold fundet Sted. Nyere Forfattere, der har skrevet om den store Reisende, med Washington Irving i Spidsen, har vraget den gamle Historie. Dog er Irving ærlig nok til at erkjende, at hvis Historien om Lodsen medfører Sandhed, saa er Kolumbus' Ære som "original Opdager" gaat i Hundene.

Det er ikke noget nyt i Verden, at en Mand, der har undfanget og gjennemført en stor Tanke, dør i Fattigdom foragtet og miskjendt, uden at høste nogen Løn for sin Gjerning. Det er ligeledes meget almindeligt, at en eller anden forslagen Fyr forstaar at tage op den miskjendtes Tanke og selv blive Stormænd er blit udødelige Forfattere eller berømte Videnskabsmænd ved Hjælp af andres Tanker. Andre har taget en Ide til en Opfindelse, gjennem

ført den og høstet Guld og Ære, mens den egentlige Opfinder levede i yderlig Fattigdom, foragtet og udleet af alle. Kolumbus var ogsaa en saadan Mand. Verden hædrer ham idag og snart skal der ofres Røgelse for hans Færd og Daad i Chicago.

Men ingen tænker paa de mange, som før ham reiste over Atlanterhavet. Ikke mange — selv af vort Folk, og vi er ikke saa heri Amerika — tænker paa vore egne gjæve, fattige Fædre, som i sin usle Knarre fandt Vei hidud. Ikke mange tænker paa Thorvald, som faldt i Kampen mod Skrællingerne, eller paa den dygtige Karlsefne, den første Mand af nordisk Æt, der forsøgte at bo og bygge i Vinland. Hvem tænker paa Gudrid hin fagre, denne sjeldne Kvinde, der maaske var det første Menneske, som bragte Beretningen om Vinland det gode ned til "Staden paa de syv Høie," der maaske har meddelt Verden de Oplysninger, som er blit forevigede i Adam af Bremens udødelige Værk! — Hvem tænker paa den arme Lods, der halvdød af Sult fandt Veien fra San Domingo til Madeira, paa den Lods der ved sin egen Død banede Vei for en verdenshistorisk Begivenhed!

De rollehavende Personligheder i Amerikas Opdagelseshistorie maa alle vige Plads for Kolumbus — den italienske Sørøver. Det er Spanien, som har forstaaet at faa ham i Vinden. De samtidige Forfattere, som havde Mod til at skildre en virkelig Kolumbus, er gjennem Tidernes Løb mer og mer overseede. Amerikas Opdagelse bragte Spanien store Lande og endnu større Rigdomme, og hvad var rimeligere end at den spanske Nation til Tak

for disse Velgjerninger, lønnede "Opdageren" ved at bænke ham i Ærens Høisæde? Hæder i Skrift og Tale er en billig Betaling for Guld.

Spanske Forfattere — fordetmeste lærde Mænd af de forskjellige Munkeordener — har skrevet store Værker om Kolumbus og hans "Opdagelser." I 1789 oprettede endog Kong Karl IV et særskildt Kolumbusbibliotek i Cadix. Alt, hvad der kunde findes i Spanien om Kolumbus og hans Reiser, samledes der. I Sevilla fandtes ikke mindre end 47,000 Pakker Breve om disse Ting. En Mand ansattes af Staten til at passe dette Bibliotek. Paa offentlig Foranstaltning udgaves et vidtløftigt Register over de samlede Dokumenter. Ikke længe efter dette Biblioteks Oprettelse, udgaves ogsaa en Bog, der kun indeholdt Ord af Kolumbus' egen Mund. Munkene skrev større eller mindre Værker, der den Dag idag opbevares i de forskjellige Klostre. Denne Kolumbusforgudelse naade dog sit Høidepunkt i Washington Irvings glimrende Værk.

Ingen vil fortænke Spanien for den Hæder, det lod Kolumbus blive tildel, ingen vil undres paa om Landet ridsede hans Navn ind i sin nationale Historie, som en af sine største Velgjørere. Kun maa man undres over, at de andre Lande, der ogsaa kan gjøre Krav paa at have fundet Amerika, ikke har gjort noget for at hædre de Mænd, hvis Navne vare knyttede til Foretagendet.

Man vil komme med den Indvending: Ja men de andres Reiser førte ikke til praktiske Resultater. Vi har før udviklet, hvorfor Leif og de andre Nordboere, som drog til Vinland, ikke formaaede at bevare Landet for vor Stamme. De vare for faa, og de kjævlede formeget.

Kolumbus' Opdagelse blev af Værd for hele Menneskeslægten. Ingen nægter dette. Men vi bør komme ihu, at hele det søfarende Europa hjalp ham. Han henvendte sig forgjæves til flere Fyrster om Hjælp. Endelig lod det spanske Kongepar, i Glæden over Granados Indtagelse og Maurernes Fordrivelse fra den pyrenæiske Halvø, sig bevæge til at udruste de Skibe, hvormed han og Pinzon-Brødrene seilede over Atlanterhavet. Som Betingelse maatte "Opdageren" love at alle de Lande, han fandt, skulde tilhøre Spanien. Han maatte ikke opkaste sig til Konge. Det var i 1492, han seilede ud paa sin store Reise. Men et heldigere Tidspunkt kunde ikke findes. Det var midt i Opdagelsernes Tidsalder. Ved sine vidtløftige Reiser i Asien, aabnede den store Marko Polo, Europas Øine for de umaadelige Rigdomme der, navnlig i Indien. Trangen til at finde en Søvei did, blev større og større i Handelsverdenen. Karavaneveien over Persien og Lilleasien, var baade kostbar og besværlig. Den portugisiske Prins Henrik Navigator mente at rundt Sydafrika var den eneste Søvei, som førte til Indien. Mænd som Bartholomai de Diaz og Vasco de Goma løste Opgaven.

Men disse to Mænds Opdagelsesreiser ansporede andre dygtige Sømænd til at forsøge sig paa liggende Omraader, men i andre Retninger. Kolumbus vilde da gaa mod vest. De fleste Forfattere har ment, at han ved at seile vestover vilde finde en bekvemmere Vei til Indien end den rundt Kap. Vi har ikke Spor af Bevis for at dette var hans Tanke. De paa Island og af Loosens Optegnelser indhentede Oplysninger, om Land paa denne Side

Atlanterhavet, berettigede slet ikke Kolumbus til en saadan Antagelse. Vistnok var Læren om Jordens Kugleform alt da en fastslaaet Kjendsgjerning. Men hvis Kolumbus var den dygtige Navigator og Karttegner, han er blit udskregen for, maatte han kunne vide, at Indien var umaadeligt stort, om han skulde finde det i saa forholdsvis ringe Afstand fra Madeira, som han i følge Lodsens Optegnelser var berettiget til at antage.

Men Indien eller ikke Indien! — Det vedkommer ikke denne Historie. Kolumbus havde intet Begreb om hvad Land det var, som laa herude. Han vidste kun at et saadant fandtes. Dette vilde han søge og finde forat vinde baade Guld og Hæder. Han opnaaede begge Dele. Guldstrømme flød ind til Spanien. Statskassen og Eventyrerne delte Guldet, men det var vundet ved Udgydelse af Blod. Millioner af Amerikas Urfolk var dræbte i Kampen for Guld. Det af Kolumbus begyndte blodige Værk fortsattes af en Cortez og en Pizaro. Men disse Spaniens Blodigler har faaet en evig Plads i Historien, fordi de dræbte Millioner af Mennesker, hvis eneste Forbrydelse var, at de elskede sit Fædreland.

Billeder af Nordmändenes Liv paa Grönland.

(Efter Karl Egeberg.)

I.

Gildet paa Brattelid.

Det var en Kveld ved Midvinterstide Aar 1001. Nordenvinden strøg iskold ned fra Grønlands Jøkler, jog Sneen foran sig ophobede den i store Driver rundt Husene paa Brattelid. Ulvene tudede omkaps med Vinden, og fra Fjorden nedenfor hørtes de dumpe Brag og de hule Drøn, som Isen frembringer, naar den brydes mod Strandbredden.

Men inde i den rummelige Hal eller Skaale var det lyst og varmt, og der var Glæde og Gammen. Paa Arnen midt efter Gulvet brændte Langildene, store Baal af Rækved, som Havet i Mængde kaster op paa Grønlands Kyster. Røgen hvirvlede op og samlede sig under Sperretaget, hvor den blev staaende som en mørk Taage under de sodede Bjelker, inden den fandt Udgang gjennem Ljoren, som kun stod paa Gløt for at holde Kulden og Snefoget ude.

Midt paa den nordre, fornemste Langvæg stod Høisædet eller Andveget med de kunstigt udskaarne Andvegstøtter. Der sad en Mand med langt graat Haar og Skjæg; hans mægtige Skikkelse var bøiet af Aarene; han ludede forover og hans ene Albue støttedes mod hans Knæ, medens hans store, senestærke Haand omfattede et vældigt Mjødhorn. En prægtig Pelsverkskappe laa om hans brede Skuldre, og et Hvidbjørnskind var bredt over hans Sæde

og hang ud over Armene paa Andveget. Det var Erik røde, Husbonden paa Brattelid og den fornemste Høvding paa Grønland.

Ved hans høire Side paa Langbænken sad hans ældste Søn Leif, en Mand i sin kraftigste Alder, stor og skulderbred; et kort rødt Skjæg krusede sig om hans Hage og Kinder, og et Par kloge Øine lyste frem under de tætte, lyse Bryn. Ved hans Side sad en Mand, hvis Dragt og Ansigtstræk stak besynderligt af mod de øvrige Tilstedeværendes. Han var liden og spinkel, havde en skarp Ørnenæse og smaa, stikkende, sorte Øine. Han bar en sort Kjortel med et Belte om Livet og en Hætte, som faldt ned over Ryggen. Det var den vælske Prest, som Leif havde bragt med sig tilbage, da han for to Aar siden havde besøgt Olaf Trygvessøn og antaget Kristendommen samt lovet at forsøge at kristne Grønland. Mange af de Tilstedeværende kastede vrede eller spodske Blikke paa Klerken, som trykkede sig tæt op til sin Sidemand og lod til ilke at synes vel om det Selskab, han var i.

Tilvenstre for Høisædet sad en uanselig Mand, kruget i Ryggen, med tyndt, lyst Haar og ustadige, sky Øine. Han var iført en kostbar Dragt og havde Guldringe med mange Snoninger om begge Haandled. Det var Eriks Maag, Thorvald hin rige paa Gardar, gift med Freydis Eriksdatter. Han var en ringe Mand og hun var bleven ham givet mest formedelst hans store Rigdom. Indenfor paa Bænken sad Eriks to yngre Sønner Thorstein og Thorvald, begge unge og kraftfulde Mænd.

I det mindre Andvege paa den søndre Langbænk ligeoverfor Erik sad den fornemste Gjest, Bjarne Herjulfssøn

fra Herjulfsnæs, Søn af Eriks gamle Reisefælle til Grønland, Herjulf Baardssøn. Det var en undersætsig Mand med kort og stridt sort Haar og skarpe, trodsige Ansigtstræk. Han bar en prægtig Dragt af fine udenlandske Tøier og med et fremmed Snit. Paa begge Sider af ham sad flere af de mest ansete Grønlændinger. Bænkene nedenfor henimod Indgangen var fulde af ringere Mænd, Huskarle og Trælle.

Paa Kvindebænken ved Hallens øvre Gavlvæg sad Erik rødes Datter Freydis, Thorvald riges Hustru. Det var en høi, stolt Kvinde; hun havde askefarvet Haar, hvasse, blaa Øine og trodsige, smale Læber. Ved hendes Side sad Gudrid den fagre, Datter af Erik rødes gamle Staldbroder, Thorbjørn, en anseet Islænding, som var flyttet over til Grønland. Freydis og Gudrid var jevnaldrende og Veninder, og Gudrid havde været meget i Besøg paa Brattelid, før Freydis blev gift. Hun havde nu besøgt Freydis paa Gardar og var fulgt med hende hid. Det sagdes, at hun og Eriks næstældste Søn Thorstein bar Elsk til hinanden. De havde sat sig ved Siden af hinanden, i Hjørnet, hvor Bænkene mødtes, og talte af og til sagte sammen. Paa Kvindebænken sad derhos flere ældre og yngre Kvinder fra de nærmeste Gaarde, som havde fulgt med sine Mænd eller Fædre.

Fra Hallens Vægge blinkede Skjolde og Stridsøxer i det blaffende Skin fra Langildene.

Der var stort Gilde denne Kveld paa Brattelid. Gamle Erik røde og mange af de ældre Grønlændinger, som endnu hang ved Hedendommen, havde netop holdt Midvintersblot eller Juleblot (13de Januar) for at bede Guderne om

et godt Aar. Det var den tredie Offerdag, og Erik røde havde alle tre Dage bevertet de Folk, der havde samlet sig, paa det bedste. Tjenestekvinderne havde baaret ud Levningerne efter den rigelige Nadverd: kogt Hestekjød og Sød af de ofrede Dyr, fra hvilket imidlertid de Kristnede i Forsamlingen havde vendt sig bort med Afsky; Bjørneskinke, Rensdyrkjød, Smør, Ost, Melk osv,; hertil kom endnu Fladbrød, som en Sjeldenhed paa Grønland og som en Overdaad, man kun fandt hos de Rigere. Thi paa Grønland voxede kun lidt Korn, men de, som havde Raad, hentede Korn og Mel fra Norge og Danmark eller fik det paa anden Haand over Island.

Bordene, hvorpaa de havde spist, var atter tagne bort; de mægtige Ølboller og Mjødhorn gik flittig rundt, og gjennem Hallen hørtes en Surren af de mange Mænds Samtale

"Nu drikker jeg paa en lykkelig Hjemreise for dig, Bjarne, hvis saa er, som du siger, at du vil reise hjem til Herjulfsnæs imorgen," sagde Erik røde og rakte Mjødhornet over Ilden til Bjarne Herjulfssøn; "du har en lang Vei, og slem nok tør den blive, hvis dette Veir staar ved."

"Ja, Vinden tuder stygt udenfor ikveld, og lidet passer nu det Navn, du satte paa Landet her; Sneland eller Hvidland kunde du have kaldt det, men Grønland, synes mig lidet høver."

"Tal du aldrig om det, min Søn," sagde den Gamle og blinkede listig; "det Navn har gjort god Nytte; og grønt er her da ialfald ved Midsommerstide, saa ingen skal sige, jeg har narret ham. Men mindst skulde du snakke om, hvorledes vi har det her paa Grønland, for havde du været

lidt mere videbegjerlig i Høst, da du kom fra Island og Stormen drev dig vesterover til de gjilde Lande, det siges du har set, saa sad vi kanske nu til Gilde hos dig og havde fuld Sommer, istedetfor Ulvehylet og Snefoget her paa mit Grønland. Men du stundede vel hjem til dit Vinterhi, kan jeg tænke."

Bjarne saa ud, som han ærgrede sig lidt over dette Svar paa hans Skjemt; han havde allerede flere Gange maattet høre ilde ianledning af denne sin Reise. Han aabnede alt Munden for at give et ublidt Svar, men tog sig isteden et dygtigt Drag af Mjødhornet, da man fra Kvindebænken hørte Freydis' Stemme:

"Ikke skulde du, Far min, laste andres Sønner, fordi de heller vil sidde hjemme paa Fædregaarden, end søge nye Lande og vinde Gods og Berømmelse. Dine egne Sønner er jo ikke likere. Du drog som fredløs Mand med en liden Skude fra Island og fandt dette Land, hvor du sidder som en mægtig Høvding, enten det nu kaldes Hvidland eller Grønland. Men lidet synes mig dine Sønner at slægte sin Fader paa i Foretagsomhed."

"Det høres paa din Tale, Søster Freydis, at du er Kvinde," sagde Leif; "for rap er din Tunge og let din Tale. Havde du saa mange Gange som Bjarne og jeg drevet omkring paa den vilde Sjø blandt Isfjeld og Braat og Havgjerdinger, saa tænker jeg, du var nokjaa glad ved nu at sidde i Fred og No paa Grønland og ture Jul."

"Ja, Leif har Ret, Freydis," sagde den gamle i Høisædet; "og bedre er det, han sidder hjemme end at gjøre saadan Ugagn som paa sin sidste Reise for to Aar siden, da han var hos Olaf Tryvessøn i Nidaros og kom hjem igjen

med den nye Gud, som I kalder Hvidekrist, og Skademanden, den sorte vælske Gode, som gjemmer sig der ved Siden af ham."

"Fri os fra det onde", mumlede Præsten og korsede sig.

"Det bør ikke Leif høre ilde for," sagde Freydis, "at han har bragt os den nye Tro, og du gjorde vel, Far, om du ogsaa satte din Lid til Hvidekrist, istedenfor at ofre til Odin og dyrke en Hvidbjørn."

"Jeg er for gammel nu til at bytte Guder; mine har staat mig trolig bi og givet mig Mandsmod og Styrke og Fremgang i alt, hvad jeg har foretaget mig; men af denne Hvidekrist har jeg intet godt set. Han har vendt mine Børns Sind fra deres Fædres Tro, og hans Præst har lukket Thjodhild, min Hustru, til at forlade mig paa min gamle Alder. Men lad hende længe nok sidde paa Thjodhildstad og læse vælske Bønner og lugte paa Røgelsen i sit nye Gudehov; jeg finder vel alene Veien til Valhal."

"Liden Gammen blir der i Laget, Far, skal vi nu igjen begynde at strides om Troen," sagde Thorvald Eriksson. "Lad os heller bede Bjarne selv engang fortælle om sin sidste Færd, som det gaar saamange Frasagn om og det Land han har set."

"Den Saga er kort nok," sagde Bjarne. "I Sommer kom jeg med mit Skib fra Norge til Island og vilde tage Vinterkost paa Øre hos min Far, som jeg pleier. Der spørger jeg, at han er seilet til Grønland med Erik røde og siger jeg da strax til mine Mænd, at jeg vil drage efter og finde ham, om de vil gjøre mig Følge. De var alle villige. Gik vi da til Sjøs og seilede i tre Dage til vi ikke saa Land;

da fik vi Nordenvind og Taage og seilede i mange Dage uden at vide hvilken Vei det var. Endelig fik vi se Solen, og kunde skjelne Nord og Syd. Vi seilede endnu et Døgn og saa da se et Land; det var uden Fjelde, havde stor Skov og var fuldt af Smaabakker. Vi seilede videre med Landet paa venstre Haand og to Døgn efter fandt vi et nyt Land. Det var slet og skogbevoxet. Mine Mænd spørger mig, om jeg tror, at det er Grønland. Jeg svarer, at saa ei kan være, thi paa Grønland siges at være store Snebjerge. Imidlertid lagde Vinden sig, og mine Mænd vilde gaa iland; de sagde, at de manglede baade Ved og Vand. "Ingen af Delene trænger I," svarede jeg, og befalede dem at heise Seilene og styre fra Land; de adlød skjøndt lidet villige, og jeg fik høre onde Ord, fordi jeg ikke havde føiet dem. Nu seilede vi med stærk Sydvestvind en hel Uge; da ser vi endelig dette Land, som jeg synes var ligest hvad der var sagt mig om Grønland. Vi styrede strax indover, og jeg var saa heldig mod Kvelden at tage Land ligeunder det Næs, hvor min Far har sin Gaard. Dette er, hvad jeg har at berette om min Færd."

"Omtrent saaledes har vi hørt den fortælle," sagde Freydis; "men Somme føiede til, at det var Skrællinger paa Stranden, som skræmte dig fra at gaa iland og se dig om i det ukjendte Land."

"Tys Freydis," skyndte Gudrid sig at sige, "aldrig har jeg hørt nogen skylde Bjarne Herlufssen for Rædhed. Men sig os nu, Bjarne, hvad Grund havde du egentlig til ikke at ville undersøge det Land, som du var saa nær?"

"En Mand skal stevne til det Maal, han engang har sat sig," sagde Bjarne; mit Maal var Grønland og did-

vilde jeg, men brød mig ikke om at føite om som en Hund, der skal snuse til alt hvad han træffer paa Veien."

"Men havde du gaat iland og set dig om," vedblev Gudrid, "saa havde du kanske fundet stor Herlighed og kommen til Grønland med meget Gods."

"Mit Skib var alt fuldladet med kostbare Varer; Gods og Guld har jeg sanket mig saameget jeg ønsker. Og nok har jeg set mig om i Verden, som har ligget paa Reise fra min tidligste Ungdom." — Han vendte sig derpaa med rynkede Bryn mod Freydis og tilføiede: "Dig, Freydis, vil jeg sige, skjøndt det lidet høver en Mand at svare paa en Kvindes Spotord, at du kanske talte forstandigere, end du selv vidste af, da du nævnte Skrællingerne. Ikke er jeg ræd for Livet, men jeg holdt det for mere værd, end at jeg skulde kaste det bort i en ugjeten Kamp med en Flok Vilde paa en ukjendt Strand. Mine Mænd var kun saa, og var vi blevne dræbte der, vilde ingen have spurgt vor Idræt, om vi havde kjæmpet noksaa tappert. Men en tapper Mands Løn er hans Ros og Ry blandt de kommende Slægter."

"Du taler som en forstandig Mand, Bjarne," sagde gamle Erik røde. "Lidet er det værd at kjæmpe med disse Skrællinger og liden Ære baade at seire og at falde. De har ikke engang Jern til sine Vaaben, men kun Hvaltænder og skarpe Stene; og mange tror ogsaa, at de øver Trolddom, saa at Vaaben ikke biter paa dem. Det er smaa, usle fortørkede Mennesker; men naar de kommer i hundredevis; kan de nok faa Bugt med en Haandfuld Mænd."

Bjarne sagde: "Det svæver mig fore, Erik, at jeg har

hørt noget fortælle om en af din Slægt, som engang skal være kommen blandt Sirællingerne og være bleven en stor Høvding hos dem."

"Ja, saa har det rygtes paa Island. Det er nu over tyve Aar siden at min Hustru Thjodhilds Sødskendebarn, Are Maarssøn, seilede ud fra Island. Siden har han aldrig været seet, og det troedes, at han havde lidt Skibbrud og var druknet. Men nogle Aar efter rygtedes det, at nogle Islændinger, var drevne langt vestover til et Land, som de kaldte Hvitramannaland, fordi Beboerne gik i hvide Klæder. De skal være komne tilbage igjen og have meldt, at de havde truffet Are Maarssøn, som var bleven Skrællingernes Høvding og havde faat deres Liv sparet og givet dem Lov at reise hjem igjen; selv fik han ikke Lov at drage bort. Saaledes lød Rygtet; men om der er noget sandt i det, skal jeg ikke kunne sige."

"Sandt eller ikke sandt," udbrød Freydis; "saameget hører vi da nu af Bjarnes Fortælling, at der maa ligge et stort Land i Vest, som lader til at være baade rigere og vakrere end Grønland; og var jeg saasandt Erik rødes Søn istedetfor hans Datter, eller havde I givet mig en likere Mand, end han, der sidder, skulde ingen Sommer gaa hen før jeg seilede ud forat finde det."

"Hvad vil du da der Søster?" udbrød Leif.

"Skam er det for dig, Leif at du kan spørge slig. Hvad vilde Far din, da han reiste ud fra Breidafjord paa maafaa? Hvad vilde Farfar din, Thorvald Osvaldsøn, da han drog fra Norge? Vinde Land og Magt og Berømmelse for sig selv, tænker jeg. Ilde saa det ud med Nordboernes Ry i Verden, om hver skulde nøies med at sidde hjem-

ne paa sin Fars Gaard eller idethøieste gjøre et Par Reiser til Norge med nogle usle Knarrer."

"Ikke skal du sige mig paa, Søster," sagde Leif sagtmodigt, "at jeg har siddet formeget hjemme; jeg har reist om i Verden og vundet baade Gods og Anseelse."

"Mener du kanske dengang, du var paa Sydeerøerne og lokkede Thorgunna?" spurgte Freydis.

"Ved Odin og Thor!" udbrød Leif og sprang op fra Bænken uden at ændse Præsten, der forfærdet trak ham i Kappen ved dette hedenske Udraab, "skal jeg sidde i min Fædrehal for at høre en Kvindes Haansord, bedre er det da, jeg drager afsted efter Hvitramannaland, om det saa var i denne Kveld!"

"Saa, Broder Leif, kom der nu Liv i dig? Nu synes mig, jeg kjender Erik rødes Blod igjen. Mig maa du gjerne harmes paa, naar du bare ikke vil sidde hjemme som daadløs Mand. Men saa stærkt kan det vel ikke haste; der kommer en Sommer efter denne Vinter, og da kan du jo drage afsted. En besindig Mand tænker, før han handler."

Leif satte sig ned igjen, han faldt i Tanker og lod til ikke at høre synderligt paa en sagte Formaningstale, som Presten begyndte paa.

En Stund efter sagde han: "Er det ikke saa Bjarne, at du tænker at blive her paa Grønland til Sommeren og hjelpe din Far med at styre sin nye Gaard?"

"Saa har jeg tænkt," svarede Bjarne; "Gaarden er ny og ubrugt, og min Far begynder at drage ud i Aarene, saa min Hjelp vel kan trænges."

"Det Skib, som du kom seilende hid paa i Høst, er jo baade rummeligt og et godt, stærkt Seilskib?"

"Det skal du sande, om du vil komme til Herjulfsnæs og se paa det. Men hvorfor spørger du derom, Leif? Tænker du kanske som saa, at det Skib nok kunde finde Veien til de ukjendte Lande endnu engang? og har du kanske en Tanke paa at kjøbe det af mig?"

"Det kunde vel hende sig," sagde Leif betænksomt.

"Isaafald skal du faa godt Kjøb for gammelt Kjendskabs Skyld; jeg selv trænger jo ikke nu noget Skib, siden jeg slaar mig til Ro her paa Grønland."

"Den Handel og den Færd turde blive mig baade til Gavn og Berømmelse," sagde Leif, "især om du, Far min, vilde følge med og være vor Høvidsmand."

"Lidet duger jeg nu længer til at færdes paa Sjøen, min Søn," svarede Erik røde; "du ser min Ryg er bøiet og mit Haar er graat; vel kan jeg brydes endnu en Stund med Tiden, men brydes med Storm og Sjø har jeg ikke længer Kræfter til."

"Skal jeg virkelig drage afsted forat søge efter nye Lande, vilde jeg gjerne have dig med; thi det har tydeligt vist sig, at du har Lykken med dig til sligt, og haaber jeg nok, at du vil følge din Søn, om jeg gjør Alvor af Færden. En Følgesvend er jeg da sikker paa. Kom hid, gamle Tyrker! lad mig tale med dig."

Ved disse Ord kom en Mand langt nede fra Bænken op gjennem Hallen til Høisædet. Han var liden og uanselig af Vext, men saa ud til at være letbygget og behændig. Panden var høi; han blinksede lidt med Øinene, hvilket gav hans fregnede Ansigt et kløgtigt, muntert Udtryk.

"Hvad vil du mig, Fostersøn?" sagde han, idet han greb Mjødhornet, som Leif rakte ham. Han brød lidt paa

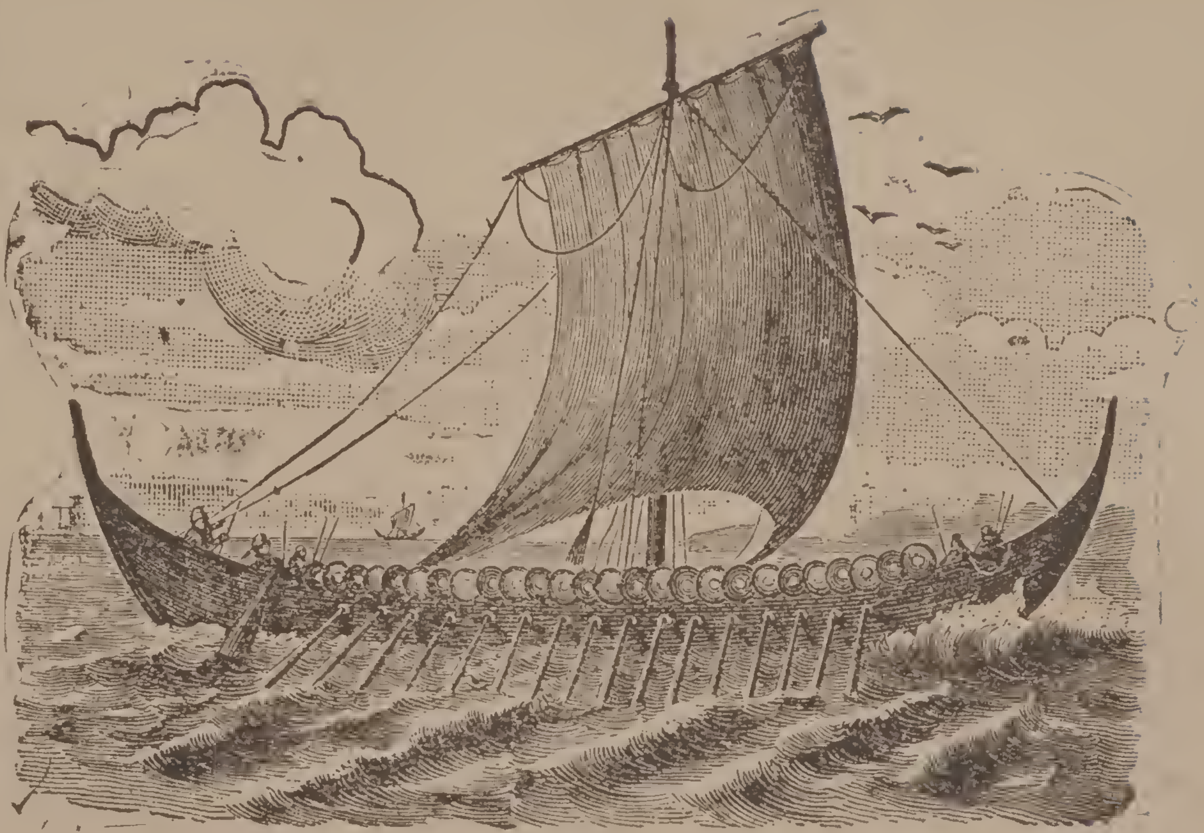
Maalet, saa det hørtes, at Norsk ikke var hans Modersmaal.

Det var en af Erik rødes ældste Huskarle, som havde fulgt ham i godt og ondt; han var en Tydsker af Fødsel. Han havde elsket Leif som en Søn fra han kom til Verden, og havde oplært ham i Vaabenbrug i alskens Idretter, hvori han var overordentlig hændig.

"Vil du følge med mig vesterover til Sommeren, Fosterfar, og hjelpe mig at søge efter nye Lande?" spurgte Leif Erikssøn.

"Vist vil jeg det, Søn," svarede Tyrker fornøiet, "kanske vi kunde være saa heldig at finde et Land, som det jeg først kom fra, hvor der voxer Vinstokke saa tæt som Kræklinger her, og hvor man skjærer Hvede af Markerne istedetfor Græs og Mose. Guderne give os en lykkelig Sommerfærd, Fostersøn!" sagde han, idet han tømte Hornet og gik tilbage til sin Plads.

Laget fortsattes endnu langt udover Aftenen, og Samtalen blev alt livligere og mere høilydt, eftersom Øllet og Mjøden begynde at virke. Tilsidst, da alle var temmelig tunge i Hovedet, søgte de hver til sit Leie; de fleste lagde sig i sine Sovesteder indenfor sin Plads paa Langbænken, men Freydis og hendes Mand, samt Gudrid den Fagre, Erik røde, Leif og Bjarne gik ind i de smaa Kamre ved Enden af Hallen bagenfor Kvindebænken. Leif og Bjarne delte Kammer og laa længe vaagne og talte om Skibshandelen og det ubekjendte Land. Trælkvinderne slukkede Langildene, og slængte Ljoren; og snart mærkedes intet andet Liv paa Brattelid end Ulvene, som hylede rundt om, og Kvæget og Sauerne, som rautede og brægede af Forskrækkelse i Udhusene.

Et norsk Vikingeskib.

II.
Hjemkommerøllet.

Der blev et travlt Liv paa Brattelid, da Leif og hans Fæller kom tilbage fra Vinland. Den rige Ladning skulde trækkes paa Land for at eftersees og istandsættes efter Færden.

Imidlertid var Leifs Brødre Thorvald og Thorstein redne ud hver paa sin Kant for at bede de fornemste Mænd i Østbygden sammen til et stort Hjemkommerøl paa Brattelid. Det skulde staa fire Uger efter Midsommer og vare i fjorten Dage. Thorvald var dragen til Hertujsnæs efter Herjulf Bonde og Bjarne. Thorstein skulde først til Gardar forat indbyde sin Søster Freydis og hendes Mand, Thorvard rige; men en Færd, som vel huede ham bedre, var, at han derfra skulde gjeste Thorbjørn Vivilssøn, hvis Datter, Gudrid fagre, han ikke havde set siden Julegildet paa Brattelid for halvandet Aar siden.

Da det led til Midsommer, begyndte Forberedelserne til Gildet. Fem Uagmøt og en hel Flok Smer var satte paa Gjødstien; og efter gamle Erik rødes Villie stod ogsaa et Par fede Unghefte færdige til Slagterkniven, til Husvalelse for dem af de ventende Gjester, som endnu holdt fast Hedendommen, og som ikke maatte savne denne ældgamle norske Yndlingsret.

I Ildhuset stod mægtige Bryggekar fulde af gjærende Vørter, og Tyrker havde travlt med at tappe op den Vin, som han havde perset i Vinland og fylde den paa Gjedeskindssække. Disse blev lagte op paa Taget af Skaalen for at solsteges; det havde han lært af Haldor, som paastod

at dette var den Maade, hvorpaa man før i Vælskland fik sat den rette Smag paa Druesaften.

Andre af Huskarlene dreiede pustende og stønnende i Sokheden en stor Haandkvern, paa hvilken de malede endel af den Hvede, som Leif havde indhøstet i Vinland, og Kvinderne holdt paa at sigte Melet og bage vældige Stabler af Fladbrød.

Det havde været Erik rødes Sorg, at det skortede ham paa Mjød til Gildet; men dette Savn blev afhjulpet ved et heldigt Tilfælde. Ved Midsommertid kom en vælsk Handelsmand drivende paa en Knarre indad Eriksfjord med brukne Aarer og sønderblæst Seil. Han sagde sig at være seilet ud fra Heidaby med en Ladning Mjød og Korn, som han vilde føre til Island og sælge; men han var bleven overfalden af svære Storme og havde tilsidst drevet om næsten som Vrag, indtil han var kommen til Grønland og af Strømmen blev ført ind i Eriksfjord.

Erik og Leif kjøbslog med ham om de Varer, han havde i Behold; de paatog sig at istandsætte Knarren for ham; og i Bytte for Mjøden og Kornet tog han med Glæde endel af Leifs Skindvarer og Træsorter fra Vinland, som han mente, han skulde sælge med god Fordel, naar han engang naaede tilbage til Heidaby og Østerleden.

Thorstein og Thorvald kom da endelig tilbage og bragte Hilsener fra de Indbudne. Jo mere Tiden til Gildet nærmede sig, desto større Virksomhed udfoldedes der paa Brattelid. Visselig var Dagene lange endnu, men det syntes, som de alligevel ikke vilde forslaa til alt, hvad der var at gjøre. Der blev slagtet, kogt og stegt, brygget og baget fra tidlig om Morgenen til sent om Atte-

nen. Men Erik røde havde rigtignok ogsaa et Par hundre Mand at skaffe Føde og Husly i den Tid, Gildet skulde vare.

Endelig oprandt Firengers-Dagen efter Midsommer, paa hvilken de fleste af Gjesterne kunde ventes. Den mægtige Skaale paa Brattelid blev tjældet langs Langvæggene og ovenover Tjældene blev der hængt blankpudsede Skjolde, Sværd og Øxer; Gulvet blev strøet med Halm, og skjøndt det var i Sommertiden, var dog store Baal opstablede langs efter Aaren for at lyse og varme, naar Kvelden brød ind og den kolde Jøkelguss kom strygende ned fra Fjeldene. Erik røde og hans tre Sønner stod ude paa Hellen foran Indgangen til Skaalen og saa henad Veiene til begge Kanter. "Ligger der Taage for mine gamle Øine? spurgte Erik røde, "eller er det ikke saa, at der dreier Heste og Folk om Fjeldknatten?"

Leif skyggede med Haanden over Øinene for Solen og sagde: "Vist ser du nu ret, Gamle; for der foran de andre kommer Søster vor, Freydis, ridende: bagefter rider Thorvard hin rige og ved hans Side kommer — —"

"Gudrid hin fagre!" udbrød Thorstein, som ogsaa opmærksomt havde iagttaget de kommende og nu ikke kunde holde sig rolig længer.

"Ei, ei, Broder Thorstein!" sagde Leif leende; "gaar det dig saa haardt indpaa, at Gudrid er med? Det var da ikke mere end vi kunde vente; du har jo selv været afsted og bedt hende."

Thorstein taug, skamfuld over sin Iverighed; og snart fik de ogsaa andet at tænke paa, thi fra den anden Kant kom

der ligeledes et Følge af grønlandske Ætmænd med sine Hustruer og Døtre.

Huskarlene fik nok at gjøre med at tage ved Hesten og alle de unge Mænd med at løfte Kvinderne af Sadlen. Thorstein forsømte sig ikke, og saasnart Gudrid fagre var reden ind paa Tunet, stod han ved Siden af hendes Hest og tog hende i sine stærke Arme, da hun skulde stige af. "Fast holder jeg dig nu, Gudrid," sagde han, "og fastere end vil jeg holde dig før Vinteren er leden."

"Tænker du det, Thorstein Eriksøn!" svarede hun leende; "ved du ikke, hvad et gammelt Ord siger: Kvindesind og Veir og Vind har ingen Mand i sin Vold; men se nu til at hjelpe mig ind i Skemmen og skaf mig fat i en Tjenestekvinde, som kan tage vare paa al Bunaden min."

Lidt efter lidt samledes nu en Skare Gjester paa Tunet; Huskarle og Tjenestekvinder løb frem og tilbage; kun Erik røde stod aldeles rolig paa Stenhellen ved Dørsvalen og om ham flokkedes sig efterhaanden de fornemste af hans Gjester.

Endelig aabnede han Døren til Hallen, hvor Langildene alt var tændte og kastede et klart Skin over det store Rum.

"Skikkes til Sæde skal I nu," sagde Erik; "og nødige vilde jeg gjøre nogen Mand Uret eller vise ham ringere Sæde, end han tilkommer, Dog tænker jeg nok, vi skal enes om den Sag. Men I ved alle, at det er min Søn Leifs Hjemkommerøl, vi skal drikke i dette Gilde, og saa tænker jeg, ingen vil tage det fortrydeligt, om jeg giver ham Plads i det mindre Andvege. Du, Bjarne Herjulfsøn, som først gav ham Tanke til Færden, kan sætte dig

ved hans høire Side; og du og jeg, gamle Herjulf Bonde, som alt for længe siden har prøvet, hvorledes det er at drive veiløs omkring paa Sjøen, di kan vel ogsaa enes om Pladsen ved Høisædet. Vil du, Thorbjørn Vivilssøn, tage tiltakke med Sædet ved min venstre Side, skal du være velkommen; det turde træffe, du fandt en vordende Maag indenfor dig; for du skjønner nok, saa vel som jeg, at min Søn Thorstein har forset sig paa din fagre Datter."

Brødrene Thorvald og Thorstein Erikssønner gik omkring blandt de andre grønlandske Ætmænd og Storbønder, og det var just ikke noget let Hverv, de havde med at skikke enhver til Sæde efter hans Æt og Værdighed.

Da Mændene endelig var bænkede, traadte Kvinderne som hidtil havde holdt til i Skemmen og rettet paa sin Pynt, ind i Hallen og gik op til Tverpallen eller Kvindebænken. Freydis Eriksdatter gik med tilbagekastet Hoved og stolt Mine hen og satte sig paa den fornemste Plads midt paa Bænken. Thi Erik rødes Hustru, Thjodhild, var, skjøndt indbuden, bleven hjemme paa Thjodhildstad, og foruden hende var der ingen af Kvinderne, som kunde komme op mod den rige Husfrue paa Gardar.

Freydis vilde havt sin Veninde, Gudrid fagre, til at sætte sig ved sin Side, men hun veg, som det syntes ikke ugjerne, Pladsen for et Par ældre Husfruer, der med kneisende Nakker gjorde Fordring paa Sæderne ved Siden af Freydis. Hun trak sig med nedslagne Øine og en uskyldig Mine op i Krogen, hvor hun rigtignok fandt Thorstein siddende, som ligesaa beskeden havde taget den inderste Plads paa Mændenes Bænk.

I den nedre Ende af Skaalen havde imidlertid de rin-

gere Mænd bænket sig; her havde der maattet sættes en dobbelt Bænkerad, for at alle kunde faa Plads. En tre, fire Stavkarer eller Tiggere havde sat sig ned i Halmen ved Indgangsdøren og ventede taalmodig paa at faa sin Del af Gjestebudsmaden.

Da alle var komne i Ro, reiste Erik røde sig i Høisædet, slog til Lyd med Haanden og sagde: "Nu mæler jeg Grid i Laget, saalænge vi her er samlet!"

Derpaa bar Trælkvinderne Vandboller og Duge omkring til Haandtvæt, hvorefter Bordene og Maden blev sat frem. Tyrker havde faaet sin Plads ved Skjænkebordet nederst i Hallen, og medens han til en Begyndelse heldte Øllet op i mægtige Boller, som Trællene bar omkring, havde hans fregnede Ansigt et forventningsfuldt, seierstolt Udtryk, som var høist fornøieligt at se paa.

Maaltidet skred frem; de lange, smale Borde lettedes lidt efter lidt for de tyngende Retter; Mjødhornene havde afløst Ølbollerne, og der begyndte at komme Liv i Laget.

Da det lod til, at alle var færdige med at æde, kom Trælkvinderne og bar ud Bordene og Levningerne efter Maaltidet, medens Huskarlene lagde ny Ved til Langildene og kastede vellugtende Planter deri, som Leif havde medbragt fra Vinland.

Tyrker, som endnu stedse havde sin Plads ved Skjænkebordet, fyldte nu et vældigt Horn med Vin, og medens andre Huskarle og Tjenestekvinder bar Vinhorn om til Gjesterne i Hallen, skred han med en kry Mine lige op til Høisædet og rakte gamle Erik røde det fulde Horn.

Erik reiste sig i Sædet, tog et dybt Drag af Hornet og kvad, idet han vendte sig mod Leif, som sad tvers over for ham:

Vide for jeg
i fordums Dage
før Havn jeg fanged og Bo jeg fæsted;
Grænd og Grandlag
her paa Grønland
grundede grant jeg; det var min Daad.

Videre over
vilden Vove
bares du, Barn, paa Bølgehesten;
stræved og stred
mod nye Strande,
strakte vort Ry, som vidt skal straale.

Mandsmod meldes
med manges Munde;
Mandsdaad mindes af kommende Slægter:
Hundreder Aar
skal din Havfærd huskes;
Hil og sæl, Søn, Leif hin heppne!

Derpaa steg den Gamle ned af Høisædet, og over Langilden, som blussede midt imellem dem, rakte han Hornet til Leif, som ligeledes havde reist sig, og som nu tog imod det og tømte det i et Drag, medens den Stilhed, som havde hersket i Hallen, medens Erik røde fremsagde sit Kvæde, afløstes af høie Bifaldsraab.

Nu gik Vinhornene en Stund flittig omkring; flere af Kvinderne havde forladt Tverpallen og sat sig ved Siden af sine Frænder eller Fæstemænd, med hvem de tappert drak "Tvimenning." Oppe i den inderste Krog havde Thorstein og Gudrid slaaet sig sammen, og det er uvist, om det var Hornene eller de kjærlige Blikke og Elskovsordene, som hyppigst vexledes mellem dem. Men fra alle Kanter lød der høilydte Lovtaler over Leif, som var reist efter Vin-

bærrene, og Tyrker, som havde brygget dem, fik mere Ros, end han som en simpel Huskarl vel kunde tage imod i sin Husbonds Hal.

Leif var omgiven af en tæt Kreds af nysgjerrige Grønlændere, som ivrigt udspurgte ham og hørte paa hans Fortællinger om Vinland.

Da blev Kredsen brudt derved, at Freydis Eriksdatter traadte frem blandt Mændene. I Haanden holdt hun et stort guldbeslaaet Horn; det var Erik rødes Drikkehorn, og hun havde hentet det ved Høisædet.

Hun traadte lige hen foran Bjarne Herlufssøn, som sad ved Siden af Leif, og der var en egen Stirren i hendes hvasse Øine og hendes Stemme skjalv, da hun rakte ham Hornet med de Ord:

"Haansord hørte du,
Herjulfs Ætte,
sidst vi mødtes her i Hallen.
Nu byder Freydis
fro og freidig

Bjarne havde reist sig fra Bænken og taget imod Hornet; hun svarede hende: "Saa siger et gammelt Ord:

"Mø'es Ord
skal du ei tro,
eller hvad Kvinde kvæder;
thi paa hvirvlende Hjul
blev hendes Hjerte skabt,
Svig er i Sind hende givet."

Freydis veg nogle Skridt tilbage, saa at hun nær havde traadt i Langilden, og hendes Klædning var kommen i Brand, hvis ikke en af Huskarlene havde skjøvet Baalet tilside. Da hun saa, hvilken Fare, hun netop havde undgaaet, vendte hun sig igjen mod Bjarne og sagde:

"[illegible]
[illegible]
[illegible], Bjarne; [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]."

Hendes Øine [illegible] fra Grønlands [illegible], og Bjarne var bleg, da han svarede:

"[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]!"

Det var blevet stille i Hallen, medens de To vexlede Ord; Thorvald [illegible], som havde sin vante Plads paa venstre Side af Hovedbordet, havde rejst sig og [illegible] til at tale [illegible], men et [illegible] Blik, da han [illegible] til sin Fader, bragte ham til [illegible] at holde sig rolig ved sin Plads.

[illegible] Bragebægeret [illegible], [illegible] Grønland. Bragebægeret bares omkring fra Højsædet af; da det kom til Thorvald, Erik rødes [illegible] Søn, rejste han sig fra Bænken, satte Foden paa den Skammel, som stod foran Bænken og [illegible], og sagde:

"Nu drager jeg paa Skib og giver det Løfte, at naar næste [illegible] er [illegible], vil jeg [illegible] og [illegible] det Land, som min Broder først har fundet. Vil nogen følge mig, [illegible] han det nu [illegible] ved Bragebægeret."

Derpaa tømte han Hornet, som blev fyldt paany og baaret videre. Sex unge Grønlændere, alle Sønner af ansete Mænd, steg paa Stokken og lovede ved Bragebægeret, at de vilde følge Thorvald Erikssøn paa Reisen til Vinland.

Gjestebudet blev alt mere og mere støiende; Huskarlene, som havde drukket formeget af Tyrkers Bryg, glemte at passe Ilden, saa det begyndte at mørkne i Hallen; mange af Gjesterne tumlede om og blev liggende, der de sad; og Kvinderne fulgte tilsidst med Freydis over i Skemmen eller Jomfruburet, som laa paa den anden Side af Tunet. Det begyndte alt igjen at gry af Dag, inden de sidste var komne til Ro.

Det var Morgenen efter den første Gjestebudsdag. Himlen var klar og blaa og Solen sken; Duggen laa endnu frisk henover Græsset. Ud paa Tunet tren lidt efter lidt mange af Gjesterne med søvnige Ansigter og gnidende sig i Øinene. Men fra den bratte Vei ned til Sjøen lød munter Tale, Sang og Latter; en Flok af de unge Mænd havde allerede været nede og badet sig og kapsvømmet i Eriksfjorden og kom nu med Haaret endnu dryppende af Sjøvand tilbage til Gaarden.

Inde i Skaalen gik Kvinderne omkring og ruskede i dem, som endnu laa og sov, for at faa dem paa Benene.

Det var nemlig bestemt, at paa denne anden Gjestebudsdag skulde hele Skaren samles paa "Legvolden" og Dagen bruges til alslags Idrætter: Boldspil, Brydning, Hestekamp osv.

Dagværden blev ædt i Hast og strax efter fyldtes

Tunet af hele den brogede Mængde. Huskarlene førte Hestene frem; Rideløiet ringlede og glitrede i Solskinnet; de unge Mænd kappedes om at løfte Kvinderne op i Stolsadlen, og afsted bar det tilsidst i et langt støiende Tog med med Erik røde og Leif hepne i Spidsen henad Veien til Legvolden.

Et Stykke søndenfor Gaarden laa en flad Mark, omgiven paa de tre Sider af bratte Lier, idet Fjeldet ligesom strakte to Arme frem; den fjerde Side gik i bratte Stup nedover mod Eriksfjord. Langs Slettens tre Sider laa en Mængde nedstyrtede Graastensblokke, hvor man kunde sidde nokfaa bekvemt og se nedover Sletten. Denne selv havde oprindelig ogsaa været fuld af nedfalden Sten, men var lidt efter lidt bleven ryddet af Ungdommen, som havde moret sig med at vælte eller kaste dem nedover den bratte Skraaning og derved tillige skaffe sig en god Legvold. Der fandtes derfor nu kun en grusbelagt Mark, hvor Folk fra de omliggende Gaarde, især de yngre, jevnlig kom sammen som Deltagere eller Tilskuere ved alleslags Legemsøvelser.

Paa en brat og ujevn Sti over den nærmeste af Aaserne kom Ridende og Gaaende ned paa Sletten. Kvinderne, de ældre Mænd, som ikke skulde være med i Legene, og de Huskarle og Tjenestekvinder, som var medtagne, søgte sig Sæder paa Stenene rundt om Legvolden. Midt for Volden laa et Par store Stene, der dannede ligesom et Høisæde, og der havde Erik røde sin Plads, naar han engang imellem kom derhen. Han var da selvskreven Dommer i alle Stridigheder, som kunde opstaa mellem de Legende; og den tyktes at have vundet den meste Hæder ved

Legen, til hvem den Gamle sendte en Huskarl ned paa Legvolden med sit eget Drikkehorn.

Der var nu bredt en kostbar Bæverskindsfeld, en Vinlandsgave af Leif, over Stenen, og Erik sad der med ludende Ryg og sin lange Stav i Haanden og saa ned paa Volden, hvor de unge Mænd færdedes. Hans Datter Freydis havde fundet en magelig Plads ikke langt derfra, lige ved Kanten af Legvolden, og hvilede sig i halv liggende Stilling og støttet paa sin Albue paa et Bjørneskind, medens hendes hvasse Øine syntes med Opmærksomhed at følge en af Mændene paa Legvolden. Over sine Skuldre havde hun kastet en prægtig skarlagenrød Kappe kantet med Pelsværk, til Beskyttelse mod Morgenluften, som endnu var kjølig. Ved hendes Side sad Gudrid fagre, støttet op til sin Veninde, og saa ud til at have ligesaa travlt som hun med at se efter en enkelt Mand dernede paa Volden.

Det var blevet bestemt, at Legen skulde begynde med Brydning, dels Rygtag, dels Armtag. De unge Mænd havde parret sig sammen eftersom de tyktes sig at kunne være jevngode Modstandere. Brødrene Thorvald og Thorstein Erikssønner havde for Spøg udfordret hinanden til at trække i Hank, hvori de alt mange Gange havde prøvet Kræfter og Færdighed, uden at den ene kunde blive Mester over den anden. Leif Erikssøn havde fundet en værdig Modstander i Thorer, den skibbrudne Mand, han havde reddet fra Skjæret paa Hjemreisen fra Vinland, og som han havde havt i Vinterkost hos sig. Thorer var en før og stærk Mand ligesom Leif og omtrent af samme Alder.

Deltagerne i Legen kastede nu ihast Overklæderne af sig, saa de stod nøgne til Livet; Modstanderne opsøgte

hinanden, og et Øieblik efter bøiedes og brødes de smidige halvnøgne Skikkelser i varme Favnetag.

Størst Opmærksomhed vakte Kampen mellem Leif og Thorer. De to stærkbyggede Mænd nærmede sig og for i Armene paa hinanden, var det som om to Bjørne skulde til at kryste hinanden i Favn. Støv og Grus stod som en Sky om dem, medens de brødes; og da de endelig begge faldt tungt til Jorden og Leif reiste som den seirende, der var kommen ovenpaa, brød alle Tilskuerne ud i levende Bifaldsraab.

"Har du faaet nogen Men af Basketaget?" spurgte Leif, idet han rakte sin falde Modstander Haanden og hjalp ham op.

"Aa, Benene i mig har du vel knap faat knækket; men videre mygt var nu ikke dit Favntag, og din Krop var heller ikke videre let at faa over sig."

"Kan hende du og jeg helst faar nøies med at se paa Legen Resten af Dagen; du har just heller ikke taget saa lindt i mig."

"Lad saa være," svarede Thorer. De to Kjæmpende trak igjen Klæderne paa sig, hvorefter de sammen drog sig bort til Erik røde, som modtog dem med et lunt Smil og mente, at slige Tag var for haarde til Leg og for vege til Alvor, hvorefter han rakte dem sit Horn, som de tømte i al Venskabelighed.

Imidlertid var der bleven almindelig Latter blandt Tilskuerne, thi medens de fleste andre af de Kjæmpende allerede var færdige og havde trukket sig hen til Siderne af Legvolden, var Erikssønnerne endnu midt i Kampens Hede. De havde begge stukket den høire Arm indtil Al-

buen ind i en Løkke eller Hank af seigt Hestelær og holdt nu paa at trække hinanden frem og tilbage over Legvolden, uden at det var muligt at se, hvem der skulde blive Seierherre. Endelig, da de var komne henimod den øvre Side af Volden, tog Thorvald i af al sin Magt og trak Thorstein med sig lige hen til Stenen, hvor Gudrid fagre sad ved Siden af Freydis.

"Vidste jeg ikke nok, Bror min, at du skulde blive lettere at trække paa, naar jeg trak til den Kant!" raabte han leende. "Se, her har du ham," vedblev han til Gudrid, som smilte og blev rød, medens Thorstein varm og forpustet satte sig ned paa Bakken ved Gudrids Fødder. Freydis klappede ham paa Hovedet og sagde: "Tabt har du rigtignok nu, Bror Thorstein, men kanske du kan synes, du har vundet alligevel, slig Plads som du har faat." Thorstein lo og saa med et lyst Blik op til Gudrid: "Hvad siger du, Gudrid, tror du, du kunde nøies med saan veg en Mand?" — "Aa," svarede Gudrid, "skulde jeg have dig til Mand, saa ser jeg idetmindste, jeg fik komme til at tage Haand i Hanke med dig; nu kan du faa Lov at være Skammel for mig saalænge." Og dermed satte hun sine smaa Fødder paa hans Skuldre, hvori han fandt sig med prisværdig Ydmyghed.

Imidlertid var der kommen et eget Lys i Freydis kolde Øine. Nede paa Legvolden var Knatt-Legen eller Boldspillet begyndt, og Bjarne Herjulfssøn, som havde valgt sig Tyrker til Modstander, havde sin Plads nærmest opunder Tilskuerkredsen. De haarde Træbolde blev slaaede høit tilveirs med Knatt-Træet, og Modparten for afsted for at gribe den i Luften, medens den anden kastede Knatt-

Træet og løb omkap med ham for at komme først. Bjarne og Tyrker var omtrent jevngode i Løbet; saasnart den ene havde udsendt Bolden, blev den fanget af den anden, og det var et kjækt Syn, naar de to kraftige Skikkelser lynsnart pilede afsted over Legvolden.

Tyrker stod ved Mærket og veiede Træbolden i den venstre Haand, medens han holdt Knatt=Træet i den høire. Bjarne stod ved Siden af ham og fulgte hans Bevægelser med spendt Opmærksomhed.

"Du har vist mig stor Ære idag, Bjarne Herjulfssøn, som har villet lege Knatt=Leg med en simpel Huskarl, som mig; og vel har du staaet dig i Striden. Men pas nu vel paa denne Gang; jeg vædder, at jeg skal vinde paa dig." Og med et fult Smil gav han Bolden et Slag, saa den trillede opover mod Freydis Eriksdatters Sæde, og blev liggende lige ved Stenen, hun sad paa, medens Bjarne løb efter den af alle Kræfter, og Tyrker luntede saa smaat bagefter.

Da Freydis, som hele Tiden havde fulgt Legen med Øinene, saa Bolden komme trillende, reiste hun sig ihast, trak Kappen af Skulderen og kastede den over Bolden.

Bjarne kom aandeløs løbende og tænkte ikke paa andet end at faa fat i Bolden. Da standsede han med et ved Kappen, og da han saa op efter det voldsomme Løb, saa han Freydis med sit halvt spottende Smil sidde lige for sig paa Stenen.

"Hvad er det, du løber saa haardt efter, Bjarne Herjulfssøn?" spurgte hun; "du havde vel knap vendt Foden hid, om ikke Bolden havde ført dig. Den ligger der under

Kappen, som fra mig; skynd dig, nu kommer Tyrker og tager den! Men hjelp først Kappen over mig, for jeg fryser." Bjarne tog Kappen og lagde om hendes Skuldre, imidlertid kom Tyrker løbende, tog Bolden og drev den med et kraftigt Slag langt ud paa Legvolden.

"Nu har du tabt i Legen, Bjarne Herjulfssøn," sagde Freydis leende; "nu kan du ligesaa gjerne blive her; du ser, Gudrid har alt faaet sin Fodskammel, nu skal du faa Lov til at være min."

"Værre Lod kunde times en, end at være Freydis Eriksdotters Skammel," svarede Bjarne, "men bedre tyktes mig dog, om du gav mig Pladsen ved din Side; og godt vilde det være, om du rakte mig Hornet som igaarkveld, for træt er jeg efter alle de Sprang, jeg har gjort."

"Se, der kommer jo din Modstander med Forsoningsdrikken," sagde Freydis, da Tyrker kom gaaende opad Bakken med et fyldt Horn.

"Saa faar du idetmindste drikke mig til," sagde Bjarne.

"Det skal jeg gjøre, ifald du siden vil dele halvt med stakkers Bror min, som sidder der paa Bakken og tørster," svarede Freydis, idet hun førte Hornet til sine Læber og rakte det til Bjarne.

Imidlertid var Boldspillet sluttet; og trætte af Formiddagens Anstrengelser flokkedes nu de Unge til Midtverden, som var medbragt paa Kløvheste, medens de Gamle og Kvinderne holdt sig rolige paa sine Sæder og lod Huskarlene og Tjenestekvinderne bringe sig Mad og Drikke.

Maaltidet blev imidlertid holdt i en Hast; thi alle var ivrige efter at se den Hestekamp begynde, som skulde høre med til Dagens Leg.

Bjarne Herjulfssøn og Thorvald rige fra Gardar havde nemlig begge ført med sig sine Kamphingste, der var bekjendte for at være de flinkeste i hele Østbygden.

Thorvald rige var under Maaltidet kommen hen til sin Hustru Freydis; han rynkede Panden, da han fandt Bjarne der, men sagde intet.

"Nu," sagde Freydis, idet hun rakte sin Mand det fyldte Horn, "nu er det jo I, som skal prøve Kræfter. Drik, Mand, og styrk dig til Kampen!"

"Jeg?" svarede Thorvald rige ærgerlig, "jeg tænker ikke at være med. Den stærkeste af mine Staldkarle skal føre Hingsten frem."

Der laa et haanligt Smil om Freydis' smale Læber, hun svarede:

"Ilde ser det ud, naar Grønlands Høvdingsdotter skal have saa laak en Mand, at han ikke tør hidse sin egen Hingst i en Hestekamp. Du, Bjarne, sagde jo nylig, at du selv skulde lede Hesten din frem? Men du er ogsaa vel øvet i alslags Idræt; — det er mere end der kan siges om mangen anden," tilføiede hun med et foragteligt Sideblik til sin Mand.

Denne for rasende op fra sin Plads og udbrød: "Uvittige Kvinde! Jeg skal vise dig, at jeg ikke viger i Idrætter for nogen Mand paa Grønland, men lad ham, du holder paa at lefle med, tage sig iagt at det ikke istedetfor Hestene bliver vi, som kommer til at bides skarpest! Se der," vedblev han, idet han bøiede en tyk Guldring af sit Haandled og kastede den for Bjarnes Fødder, "der ligger Kampprisen; hvad sætter du imod?" Bjarne tog en Guld-

kjæde af, som han bar om Halsen, og lagde den ved Siden af Ringen. "Denne Kjæde veier vel op din Ring, og," vedblev han med et Blik til Freydis, "kan du vinde den, er den vel værdig at hænges om en Høvdingsdotters Hals."

De to Modstandere steg nu ned paa Legvolden, hvor de snart mødtes, hver førende sin Kamphingst, som Huskarlene havde holdt færdige, og med den tykke, tunge Hestestav i den anden Haand. Et Par Hopper stod bundne i Nærheden, og ved Synet af dem vaagnede Hingsternes vilde dyriske Vredesmod. Vrinskende i Raseri for de mod hinanden, og der skulde en stærk Mands fulde Kræfter til nogenlunde at styre dem. Da de mødtes, steilede de paa Gang høit iveiret og søgte at gribe hinanden i Hal en med de skarpe Fortænder. De to Mænd satte sine Skuldre af al Magt under Hestens Bagdel for at støtte den, medens de paa samme Tid brugte de lange Hestestave for at holde Modstanderens Tænder borte fra sin Hest. Tilskuerne sad i spendt Forventning. Med et saa de Bjarnes Hest rygge heftigt bagover, saa at han selv faldt omkuld, medens Hingsten lynsnart havde vendt sig paa Forbenene, og idet den slog voldsomt bagud, rammede den anden Hest i Hovedet, saa den faldt død paa Stedet.

Da Thorvald rige saa sin Kamphingst falde, blev han aldeles rasende; og medens den seirende Hingst, efterat have snuset til sin døde Modstander, høit vrinskende for henover Legvolden, rettede han med den tunge Hestekjep et voldsomt Slag efter Bjarnes Hoved. Denne bødede af for sig; men nu gjorde Thorvald Angreb paa Angreb. Endelig vaagnede ogsaa Bjarnes Vrede; han veg et Par Skridt tilbage, og idet han efter de vælske Sloskjæmperes Vis

hvirvlede sin Hestekjep rundt i Haanden, lod han den med et lynsnart falde ned paa Thorvards Hoved. Denne sank blødende til Jorden og blev løftet op og baaret bort af de tililende Huskarle.

Bjarne gik op til Stedet, hvor Erik røde sad.

"Har du noget at sige paa min Adfærd, Erik?" spurgte han.

"Nei," svarede Erik; "vistnok har du slaat min Maag fordærvet, men det skete i ærlig Kamp, og du værgede kun for dig selv, saa du skal være fuldt sagesløs. Men ilde var det rigtignok, at Legen skulde tage slig Ende. Nu faar det være forbi for idag; jeg er saa underlig tilmode og kjender mig saa træt; det bæres mig for, at Leif nok kommer til at sidde i Høisædet i mit Sted ikveld."

Erik reiste sig fra sit Sæde og steg langsomt og møisommeligt op paa sin Hest. Dette var Tegnet til at Legen var forbi, og alle skyndte sig at gjøre sig færdige til Hjemreisen.

Imidlertid var Bjarne gaaet hen til Freydis Eriksdatters Sæde.

"Har du slaat min Mand ihjel?" spurgte hun med et halvt Smil, da Bjarne kom hen til hende.

"Det tror jeg knap," svarede Bjarne; "han fik en dygtig Tryk, men det var hans egen Skyld; daarlig maatte den Mand være, som ikke værgrer sig, naar han bliver angrebet."

"Saa kommer du vel for at hente det Armguld, du har vundet i Hestekampen?" spurgte Freydis. "Der ligger det; tag du det kun, det er din Ret."

"Ikke skjøtter jeg stort om Guld," svarede Bjarne,

"men fik jeg Lov selv at vælge mig min Kampløn, saa vilde jeg ønske, at jeg fik hænge denne Kjæde, som jeg satte op, din Hals; bedre Brug kunde den aldrig faa."

"Nei, det gaar for vidt!" sagde Freydis leende; "først skamslaar du min Mand, og siden vil du lægge mig i Lænker."

"Det er ikke du, som lægges i Lænker," svarede Bjarne med et Smil, "det er du, som lænker mig til dig."

"Hvis saa er, saa er det tunge Lænker, du ligger i," svarede Freydis, da han hængte den tunge Guldkjæde om hendes Hals.

Imidlertid havde hele Folket gjort sig færdigt til Hjemreisen. Thorvald var kommen til sig selv igjen, efterat hans Hoved var blevet forbundet, og blev nu sat op paa en Hest og ført hjemover, støttet af to Huskarle.

Tyrker, til hvis mange Kunster og Færdigheder det ogsaa hørte at forstaa sig paa at læge Saar, undersøgte hans Hoved og mente, at der ingen Fare var. Han lagde et Omslag af kjølende Urter paa ham, og derpaa blev han bragt tilsengs i sit Sovekot.

Erik røde var saa syg ved Hjemkomsten, at han strax gik tilsengs.

Leif tog hans Plads i Høisædet, og Bjarne satte sig ved Siden af ham; men der vilde ikke komme rigtig Liv i Laget, og alle søgte tidligt til sine Sovesteder.

———

Paa den sidste Gjestebudsdag.

Kvelden kom. Lang-Ildene var tændte og blussede klart. Gjesterne sad alt bænkede i Hallen; kun Høisædet stod tomt.

Da blev Døren aabnet til Erik rødes Soverum, og Leif ledte sin Fader ind i Hallen og bragte ham til Sæde i Andveget.

Det blev stilt i Hallen, da den gamle Høvding traadte ind. Den stærke Mand var krøget sammen af Sygdom; hans Øine var indsunkne, hans Lemmer rystede af Feber, og kun med Møie vaklede han hen i Høisædet, støttet til sin Søns Skulder og til sin Stav.

Under hele Maaltidet herskede den samme Stilhed i Skaalen, af Ærbødighed for den syge Høvding. Da det var endt og Hornene blev baarne om, reiste Erik røde sig møisommelig fra sit Sæde; han tømte sit Horn i et Drag, og det var, som om noget af hans gamle Kraft vendte tilbage. Med kraftig Stemme, som gav Gjenlyd i Hallen, sagde han:

Snart er ødt nu
Eriks Evne;
Odin venter ham
alt i Valhal.

Helsot jerjer
i faste Hærder;
ei til Hel dog
skal Høvdingen fare.

Sønner tre skal
føre sin Fader,
vise med Geirsod
Veien til Valhal.

Gjester gjeve
sidder her samlet;
hernæst de hobes
til Eriks Arvøl.

Efterat Erik havde sagt sit Kvæde, var der en Stund saa dyb Stilhed, som om den stærke ukjendte Gjest havde gaaet gjennem Hallen og rørt ved den sammensunkne Høvding.

Da reiste en graahærdet grønlandsk Ætmand sig fra sit Sæde og sagde til Erik:

"Det var lidet lystelige Ord, du havde at sige os den sidste Gilde-Kveld, Erik Thorvaldssøn; og ilde vilde det være, om Grønland saa hastigt skulde miste saa gjev en Høvding. Du har raadet og sagt Lov blandt os i mange Aar; og altid har du faret frem med Retsind. Nu sees det vel paa dig, at du brydes med Ælden ligesom Gud Thor i Jotunheim; og maatte vor stærke Gud synke iknæ for hende, saa er jo ikke andet at vente, end at du ogsaa tilsidst maa bøie dig. Men du har været saa stærk en Mand, at du vel kan brydes med hende en god Stund endnu; vi faar haabe, at det ikke er nogen Helsot, du bærer paa, og at Grønland endnu en god Stund beholder sin Høvding. Jeg er ogsaa gammel og er graanet paa Grønland; du faar vente paa mig; gjevere Mand kunde jeg ikke ønske mig i Følge til Valhal. Nu vil vi drikke paa vor Høvding Erik rødes Helse."

Han løftede Mjødhornet, og Hallen rungede af Mændenes Bifaldsraab, medens Skaalen blev drukket.

Bjarne Herjulfssøn reiste sig i Andveget, — det mindre paa den søndre Langvæg, hvor han havde havt sin

Plads efter den første Gildes=Dag. Han kastede et Blik hen i Krogen ved Kvindebænken, hvor Thorstein Erikssøn som sædvanlig var truffen sammen med Gudrid fagre.

"Du faar ikke spaa saa ilde, Erik," sagde han. "Du faar ikke tænke, at der skal drikkes Arveøl her paa Brattelid, før vi ialfald først har holdt Bryllup."

"Siden du siger saa, Bjarne Herjulfssøn, og vel flere tænker ligedan," svarede Erik røde, "saa kan jeg ligesaa godt med det samme gjøre det kundbart for enhver her i Hallen, at Thorbjørn Vivilssøn og jeg er bleven forligte om, at han skal give min Søn Thorstein sin Datter Gudrid fagre tilægte. Naar han tænker at holde Fester=Øl, faar I spørge ham selv om; men Brylluppet har vi tænkt skulde staa den 14de Oktober.

Der kom Liv og Munterhed i Laget, da Erik var kommen med denne Tidende, og de to unge Folk maatte døie mangen Skjemt udover Kvelden.

Erik reiste sig tidligt fra Høisædet, og hans Datter Freydis fulgte ham til hans Soverum. De andre Tilstedeværende tilbragte Kvelden som sædvanligt, eller maaske endnu lystigere, fordi det var den sidste. Under Drikken blev der ført mange Forhandlinger og gjort mangeslags Aftaler; heller ikke var det frit for, at det kunde have kommet til Trætte og Slagsmaal, hvis ikke den besindige Leif, som alle tyktes godt om, havde passet paa at komme imellem og faa de Stridende forligte, naar der opstod Uenighed. Freydis gik, da hun kom ind fra Faderen, lige hen og satte sig ved Bjarnes Andvege; der blev hun siddende hele Kvelden og tale med ham; de andre Gjester sagde sig imellem, at de saa ud til at være de to ugladeste i Laget.

III.

Erik rødes Død.

Det led ind under Julen. Fester-Øllet for Thorstein Erikssøn og Gudrid fagre var drukket i otte Dage hos Thorbjørn Vivilssøn, hvor Leif havde maaltet træde i sin Faders Sted som Familiens Overhoved, da Erik røde selv var for syg til at fare til Gjestebud. Han laa nu i sit Soverum, og de, som færdedes i Hallen, for stilfærdigt frem for ikke at forstyrre den syge Høvding. Den vælske Klerk havde flere Gange været hos ham og formanet ham til at antage den rette Tro; men Erik havde tilsidst vist ham bort i Vrede og sagt, at som han havde levet saa vilde han ogsaa dø i den Tro, han havde arvet fra Fædrene.

En Dag kom en Huskarl farende ud til Leif, som gik fordybet i Tanker ude paa Tunet.

"Leif Bonde," sagde han, "nu faar du gaa ind og tage Farvel med Thorer; han er dødvænn og syv af hans Mænd ligger ogsaa halvdøde i sine Soverum; Sotten holder paa at tyne dem."

Leif skyndte sig ind til Thorer, som laa i Krampetrækninger med Skum for Munden og øiensynlig var sin Ende nær. Ved Synet af Leif var det som han kviknede lidt til. Han sogde hæst hviskende: "Jeg kjender, dette blir Døden; kald hid dine Brødre, men bed dem skynde sig."

Thorvald og Thorstein Erikssønner stod snart med sin Broder Leif ved Thorers Leie.

"Du har været mig en god Ven, Leif Erikssøn," sagde Thorer. "Du har frelst mit og mine Mænds Liv og givet os Ly og Ophold hos dig. Ellers eier jeg hverken Ven eller Frænde; derfor vil jeg lønne dig som jeg kan; du skal

arve alt hvad jeg eier, og derpaa tager jeg dine to Brødre, som her staar, til Vidne. Jeg kræver bare til Gjengjeld, at du skal lade mig og mine Mænd, som Helsotten nok ogsaa snart tager bort, ordentlig houglægge efter Fædres Skik — og — koste mit Gravøl. — Saa, — nu — er det — — —."

Han trak Skindfelden over Hovedet; der kom et Par Krampetrækninger, og saa blev det stilt. Leif og hans Brødre stod en Stund ved Dødsleiet, uden at mæle et Ord. Endelig løftede Leif Dækket fra den Døde, som laa med aabne Øine og vidt opspilede Næsebor. Leif trykkede hans Øine til og klemte Næsen sammen.

"Der ligger en gjev Mand," sagde han; "nu faar vi se til hans Mandskab."

Den Sot, som havde fældt Thorer, vedblev sit Hærværk blandt hans Mandskab; det svandt ind saaledes, at to Dage efter var alle hans Mænd, paa fem nær, bortrevne.

Leif lod dem alle houglæægge i en Houg med Thorer i Midten, og kastede Hougen saa stor og gild, som det var gjørligt i den frosne Jord.

Erik røde laa syg ud over Julen og blev Dag for Dag svagere. Hans Hustru Thjodhild havde endelig ladet sig bevæge til at komme tilbage og pleie ham.

En Morgen rettede den Gamle sig op paa sit Leie og sagde til Leif og Thjodhild, som stod ved Sengen:

"Inat drømte jeg, at Odin kom ridende paa Sleipner og spurgte om jeg var færdig; jeg svarede ja, og da tog han mig op foran sig paa Hesten og red med mig til Valhal. Den Drøm spaar min Død før Dagen er endt. Kald nu sammen saamange Ætmænd i Nærheden, som kan række frem; her skal holdes Gjestebud ikveld."

"Far, Far!" udbrød Leif, "saa ilde maa du ikke tænke, at du skulde dø nu; med Guds Hjelp kommer du nok til Kræfter igjen."

"Jeg kjender ikke dine Guder og deres Hjelp; mig har Odin kaldet, og jeg følger ham. Gjør som jeg siger! Eller er jeg kanske ikke længer Høvding paa Grønland? Som Høvding har jeg levet her, og som Høvding vil jeg dø i mit eget Høisæde."

Han sank udmattet og kraftløs tilbage paa Leiet.

Leif turde ikke andet end adlyde den Gamle. Han sendte ridende Bud til alle nærmere Grander; og om Kvelden, da Lang-Ildene tændtes, var Hallen fuld af grønlandske Bønder.

Erik røde blev ledet til Høisædet af sine Sønner, da Drikkelaget begyndte; i Haanden havde han istedetfor Staven taget et Spyd.

Han sad en Stund sammensunket i Sædet, og ingen vovede at tale; med et var det, som om hans Ungdomskraft vendte tilbage; han rettede sig op i Høisædet og sagde: "Ikveld mister Grønland sin Høvding; men Straadød skal han ikke dø. Leif, min ældste, mærk mig nu med Spydet, at jeg kan ride til Valhal." Han rakte Spydet til Leif, som forfærdet for tilbage, medens Mændene stimlede sammen om den døende Høvding.

"Tør du ikke, rædde Leif," udbrød han, "saa tør jeg selv!"

Han satte Spydskaftet mod Gulvet og vilde have rendt Odden ind i Brystet, før nogen havde faat Tid til at hindre det; men i samme Øieblik faldt han bagover i Høisædet og var død.

Saaledes endte den sidste i Hedningtroen paa Grønland.

Normändenes

Opdagelse af America

Minneapolis,
Waldm. Kriedt's Forlag.
1899.

LIBRARY OF CONGRESS
0 011 251 207 A
